

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד _____

מס' תיק _____

20

שם: הכותל המערבי תכנית האדריכל מ

א - 1 / 7341

מזהה פיזי: 77.8/2 - 1029
מזהה לוגי: 03-312-01-08-05
כתובת:

מס' פריט: 451000
10/12/2014

מחלקה _____

מס' תיק מקורי _____

M. SCHARF, LL. B. (LOND.)
BARRISTER-AT-LAW
NOTARY PUBLIC

Jerusalem, Mispeh Bldg., Jaffa Road
P.O. B. 51 Tel. 2-6893
Tel-Aviv, Diamond House, 5 Ahuzat Bait Street
P.O. B. 2527 Tel. 6-5669

מ. שרף, עו"ד
ירושלים, תל אביב

מ. שרף

עו"ד דין
נוטריון צבורי
ירושלים, בנין מצפה, רח' יפו
ת.ד. 51 טל. 2-6893
תל-אביב, בנין יהלום, רחוב אחוזת בית 3
ת.ד. 2527 טל. 6-5669

9077

JERUSALEM

ירושלים ז' סיוון תשכ"ז

15.6.1967

עובד החשד בירושלים
בית דואר דה יפו 53

לכבוד סעלה
שר החוץ, שר הדתות, שר המשפטים
י ר ו ש ל ט

הנדון: הרחבת שליד הכותל המערבי

שרים נכבדים מאד,

לרבלי מטעם שנהלתי לפני כמה שנים בשם חברת
הכשרה היטוב בישראל בע"מ וקרן קיימת לישראל בקשר לאדמות
המשתרעות מהמקום שמאחורי בניני האוסה ועד עין כרם (ועד בכלל)
היה עלי ללמוד את פרטי שטר הקדש (ווקפיא) של ווקף אבו-סדין.
הטענה הייתה כי כל האדמות הנ"ל הן חלק מהווקף המסור.

בעה העיון באותה ווקפיא התגלו לי מגמים

בווקפיא.

וכן למדתי לדעת כי על סמך אותה ווקפיא טענו
הערביים בראשות המופתי י"ש במשך כל השנים לרבות בפני ועדה הכותל
אחרי מאורעות חרם"ט, כי הרחבת שבטני הכותל המערבי וכל הבתים
בסביבה הם חלק מאותו ווקף.

אם ובמדה שמעניין סעלה כבודכם הדבר לקבל
פרטים כדי להיות מוכנים להשיב לטענות או כדי לאחוז בצעדים
במטרה לשים לאל את הטענות על בסיס אותו שטר הקדש, חנני מוכן
למסור את הידוע לי אחרי שאחזור ואעיין בחיקים שלי בנדון.

בכל הכבוד הראוי

הקמ"א, מנג'י המילא
(ג'יג' ל'סג')
מלמך כולל המילא
תקצו"ג

לפי
143-1-9

ירושלים, כ" בחשוון תשכ"ט
11 בנובמבר 1968

אל : שר העבודה

מאחז מזכיר ועדה השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים

הנדון: מינוי נציג מע"צ לועדה המומחים לשמירה על בטיחות הכותל

בהחלטה של ועדה השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים מיום ה' כאלול תשכ"ח (1.9.68), הוחלט על מינוי ועדה מומחים אשר תפקד על בטיחות המבנים סמוך לכותל המערבי כדלהלן:

"הבטחת בטיחות המבנים היעשה ע"י ועדה מומחים, אשר בנוסף לאסוף בסקיף ודלעיל, תציב לועדה השרים חכנית להכנת בטיחות המבנים והחוכמה, במידה ויוחלט על שימורים או מחקר ארכיאולוגי נוסף.

הרכב הועדה: נציג משרד הדתות - יו"ר, נציג משרד הכספים - חבר, נציג מחלקת עבודה ציבורית - חבר, נציג עיריית ירושלים - חבר, נציג המשלחת הארכיאולוגית - חבר."

בהחלטה מיום כ" בחשוון תשכ"ט (11.11.68), הוחייבה ועדה השרים את סמכויותיה של ועדה המומחים האמורה, וקבעה שהיא תהא תחבן ותפקד על עבודה הבטיחות ליד הכותל המערבי כולו וכן ליד הכותל הדרומי.

מאחר ומתגורר המאוז, מר ע. מרדכי, טיפל כבר בכעיות הקשורות בבטיחות הכותלים, והוא תמנה את השתתפותו בועדה בקבלת מינוי מידן, אודה לך אם תוציא את המינוי הדרוש.

ב ב ר ב ה

סיכאל ניר

התקן: שר הדתות - יו"ר ועדה השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים.

143-1-9

חפירות הארכיאולוגיות מדרום להד-הביח

ישיבת הועדה הטכנית מיום 10.11.68.

זכרון דברים:

השתתפו:	מרופ' מזר - יו"ר. מרופ' צייטלין -	מהועדה לבטיחות בטכניון (במקומו של מרופ' וייסמן הנמצא בחו"ל)
	מהנדס א. קיטין ומשה יפה -	מרשות הגנים הלאומית
	מהנדס לב -	ממשרד כהן אה לב י-ם מהנדסים לקונסטרוקציה ומכניקה קרקע.
	הרב פרלה -	הממונה על מקומות קדושים במשרד הדתות.
	מאיר בן - דב -	ממשלחת החפירות.

חברי הועדה סיירו בשטח החפירות על - מנת להתחכות לבעיות הבטיחות. הוך כדי הסיור ציין מרופ' מזר שהחפירה לעומק נסתיימה עם השיפת הרצפה ההרודיאנית. כן הועלתה לדיון הצעה שהוצעה ע"י פרופסורים: אדלמן, וייסמן ושפירא, על אמצעים להבטחת היציבות מיום 3.11.68. הצעה זו נחנה בעקבות הישיבה של מרופ' אדלמן ומרופ' וייסמן עם ועדת הביצוע והנחלת החפירות ביום 22.10.68.

בתשובה לשאלות הסביר מרופ' צייטלין שחוות-הדעה על המוכות הפלדה מבוססת על-כך שלא יבוצעו כל קידוחים בכותל. אולם, מן הנכון לבצע קידוחים אשר קוטרם 15 ס"מ ולעומק הקיר והמילוי שלאחריו כדי ללמוד על עובי הקיר, אופי המילוי ואם מיקומו הטדוויק של הסלע.

בעקבות קידוחים אלה, אשר מבחינה טכנית עשויים פשוטה ומשך ביצועם מועט, אפשר יהיה לאסוף נתונים מדוייקים אשר, אולי, יבטלו כל צורך בתמיכה בכלל.

כמדה, ובכל זאת יסתר לאור הקידוחים שיש צורך בתמיכות, אפשר יהיה לנצל את חורי הקידוחים ולהשחיל בעדם כבלי פלדה אשר יקשרו את הקירות ויהוו החליף יעיל יותר לתמוכות הפלדה. (במקרה הנ"ל לא תראה לעיין התמיכה).

בפרק זמן זה הביא מרופ' מזר לידיעה הועדה שכל קידוח בקירות הכותל צריך להיות מוחאם לדרישות ההלכה. ענין אשר הועדה בקשה מחרב פרלה לבחון אותו ולהגיש חו"ד מוסמכת.

לאור נקודה זו שהועלת ע"י מרופ' מזר נתבקשה על-ידו הועדה לבחון אפשרות ביניים של תמיכות עד אשר התבהר אפשרות הקידוחים.

לדעה מרופ' צייטלין ומהנדס קיטין - תמיכות הביניים הללו אפשר לעשותן בבניית ביטון לפי חכנית שחוגש. הצעה זו הנה זולה, יעילה ומחירת ביצוע ושוות-ערך לכל תמיכה מסוג אחר.

בסיכום הוצע:

- א. לבקש מאה מהנדס קיסין ומהנדס לב להכין הכניוח לייציקה חסוכות הביסוך שיועברו לחוות - דעה של הפרופסורים צייטלין ווייסמן מהטכניון.
הפעולה תוכל להתבצע עם קבלת חוות - הדעת.
 - ב. לאור החשיבות היחרה של הקידוחים נהבקש הרב פרלה לברר את הבעיה ההלכתית הקשורה בכך.
 - ג. והיה אם לא יתאפשרו קידוחים מכל סיבה שהיא, יש לשפר התמיכות בהתאם לצורך.
 - ד. במקרה וחוצאות הקידוחים יהיו חיוביים מבחינת עובי הקירות והמילוי שמאחוריו, אפשר יהיה לדון על פרוק התמיכות.
 - ה. הודגש, כי תמיכות הנן חיוניות כדי לתת יתר ייצוב לחלקים העליונים ללא קשר לחפירה כלשהי.
-

הכבוד וזאת הנחמדים למעלה
מכל ברכה טובה

1313 משרד הפנים - האגף לטיפול
במקרים מיוחדים

1313 משרד הפנים -
מחלקת הירוקים

1313 משרד הפנים - מחלקת
הטיפול במקרים מיוחדים

1313 משרד הפנים - מחלקת
הטיפול במקרים מיוחדים

1313 משרד הפנים - מחלקת
הטיפול במקרים מיוחדים

1437 1-9

החלטות ועדת הכרית לטמירה על המקומות הקדומים מיום כ" בחסון תשכ"ט (11.11.68)

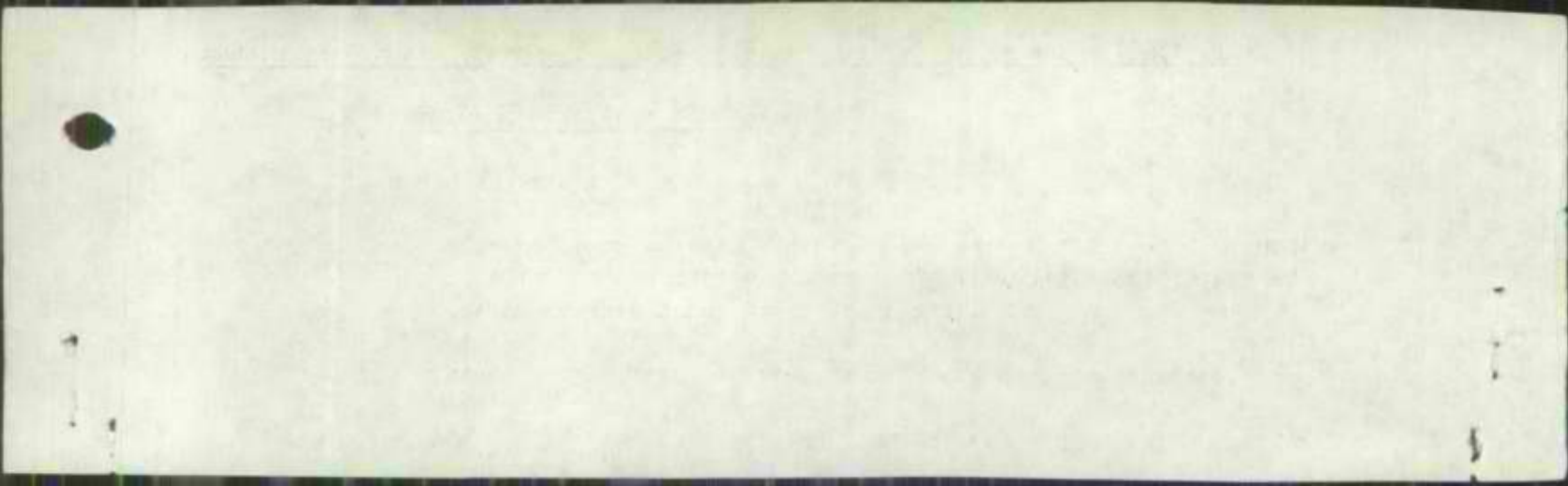
147. בטיחות הכותל המערבי והדרומי יג/טו 24.6

מ ח ל י ט י ס :

א. להטיל על ועדת המוסמים אשר הוקמה ע"י ועדת הכרית לטמירה על המקומות הקדומים בהחלטת מיום ח" באלול תשכ"ח (1.9.68), לתכנן ולפקח על עבודות הבטיחות בכותל המערבי והדרומי.

הוערה העזר בביצוע הפקידיה במומחי המכון הסטטי של הטכניון.

ב. לא לבצע עידוחי נסיון לבריקה עובי הכותל.

ג. קביעת הגוף אשר יבצע את עבודות הבטיחה ליד הכתלים העטה ע"י יו"ר הועדה, בהתייעצות עם הפרופטור ב. מזר וועדת המומחים, כאמור בסעיף א' דלעיל.

ד. לא לבצע הריסות נוספות בטח הכותל המערבי ללא חוות דעת של ועדת המומחים אשר תקבע את עמדתה בנוהג לאחר התייעצות עם מומחי המכון הסטטי של הטכניון.

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת.ד. 7041 פ.ו.ס. JERUSALEM
ישראל — ISRAEL
טלפון 84669 TEL.

זכרון דברים מישיבה שהתקיימה ב- 22.10.68 בערב,
בביתו של פרופ' מזר, בהשתתפות פרופ' וייסמן
מהטכניון, פרופ' מור ומאיר בן-דב.

בהקיים דיון על מסקנות הועדה הטכנית
והומלץ, שהכצוע ימסר לרשות הגנים הלאומית
הגוף המוסמך לטפול באחזקתם ואבטחתם של אתרים
ארכיאולוגיים, במקומה ובהכוונתה של הועדה
הטכנית שליד הנהלת המשלחת.

כמו כן סוכם, שהמשך עבודת איסוף
הנתונים, בהתאם להמלצת הועדה הטכנית שליד
המשלחת הארכיאולוגית.

פרופ' וייסמן ניא את לשמש כיועץ בכל
תהליך העבודה.

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת.ד. 7041 פ.ד.ב. JERUSALEM
ישראל - ISRAEL
טלפון 84669 TEL

החפירות הארכיאולוגיות מדרום להר-הבית

ישיבת הועדה הטכנית מיום 22.10.68

זכרון דברים:

השתתפו: פרופ' וייסמן ופרופ' אדלמן - הועדה לבטיחות שנחשבתה ע"י
נשיא הטכניון, לפי בקשת
פרופ' סוז בסוף 1968.
מהנדס אריה קיסין ומשה יפה - משרות הנג'ים הלאומית.
מהנדס לב ומהנדס כהן - ממסד כהן את-לב בירושלים,
מהנדסים לקונסטרוקציה ומכניקה
קרקע.
סאיר בן-דב - מפעלה החפירות
נעדרו: פרופ' ב. סוז והמהנדס ע. דוניבסקי (מחמת מהלה).

פרופ' וייסמן הגיש את חוות-דעת הועדה של הטכניון, ונתן
הסברים על בעיית הבטיחות. בין השאר הסביר, שאין נהוגים מספיקים
לבטח חוות-דעת מדוייקת. כ"כ הדגיש, כי בהתאם לבקשת המפעלה הוא
בטח חוות דעתו המוקדמת על הנחות סיניטליות של עובי הכתלים
ומאקסימליות של לחץ הטילוי, כדי להגיע לחישובי בטיחות גבוהים ביותר.
במהלך הישיבה נחשדו בעיות שונות והודגש שעדיין חסרים
נתונים חיוניים להערכת המצב בכללו.

כמה מהמשתתפים התעכבו על הבעיות הנאות:

- (א) מידת הלחץ של המלוי הפנימי שמתנה בהתרוטמות הסלע בהר הבית
ובאופיו של המלוי. (כהשוואה לאורות שלמה).
- (ב) חישובי המידות של הכותל הדרומי מתבססות על הנחה, שעובי
הכותל הוא 4-5 מטרים, היינו הסיניטמוס האפשרי, אך אין כל
סניעה להנחה שהכותל עבה יותר.
- (ג) המדובר בקטע הכותל של 30 מטר מן המינה הדרומית-מערבית ומורה,
כאשר המפה המטרים הראשונים הינם חלק מהקצוץ שבטיחותו אינה
מוטלת בספק!

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת.ד. 7041 פ.ד.ב. JERUSALEM
ישראל - ISRAEL
טלפון 84669 TEL.

- 2 -

החפירות הארכיאולוגיות מדרום לתר-הבית

ישיבת הועדה הטכנית סיוע 22.10.68 (המסך).

(ד) הובלפו דעות על היווקים בקטע זה על סמך ההנחות הנ"ל.

לאחר הדיון המליצה הועדה על שתי הצעות:

א. יש להמשיך בגדיקות, בתצפיות ובאסוף נהונים, בהתאם להצעת הטכניון.

ב. רצוי לבדוק עובי הקיר ע"י קדוחים אפקיים קטני קוטר (דבר הניתן להיעשות מנהיגה טכנית).

טוכם: צוות הנצוע בהזרחה ועדת המשלחת והועדה הטכנית תבצע הפיכת 3-2 הטורים הנמוכים של קטע באורך של כעשרים וחמשת הטורים באומה הדרומית.

חיפה, 17.10.68

דו"ח על יציבות הכותל הדרומי

הקדמה :

פרופ' מזר בקש מנשיא הטכניון מר א. גולדברג, להרכיב וועדה מומחים שהוכל לייצג לו בקשר ליציבות הכותל הדרומי. פרופ' מזר עומד בראש צוות ארכיאולוגי אשר הופר כרגע ליד הכותל הדרומי. מר גולדברג מינה וועדה של 3 : פרופ' שפירא, פרופ' אידלמן והח"מ. הוועדה בקרה באחר באפריל ש"ז והגישה דו"ח פרלימנרי לפרופ' מזר, מבוסס על הנהוגים המעטים שהיו בידיה באותה תקופה.

בחקופה שלאחר מכן, הח"מ המשיך ללמוד את הבעיה ובקר באחר מספר פעמים, התחיל חקירות מטוימות ושוחח עם פרופ' מזר וסגנו מר בן דב על הנושא.

מכיוון שבזמן הקרוב אין סיכוי שיחוספו נתונים נוספים, ננסה בדו"ח זה לנחח את בעיה יציבות הכותל הדרומי כשהיא מבוססת על הידוע עד כה.

הגורמים המשפיעים על יציבות הקיר

הכותל הדרומי בנוי מגושי סלע מסותהים היורדים לשכבה סלע טבעי בעומק של 40 מ' מחתה לרום הכללי של הר הבינה, המשמש יסוד לקיר. הקיר בעל גובה ניכר ומשמש קיר הומך המתנגד ללחץ עפר המופעל עליו, הנובע מהפרשי הגובה של פני המילוי מאחרי הקיר לפני חקרקע לפני הקיר. הפרש גובה זה היה כ-11 מ' בזמן האחרון לפני החפירות הנוכחיות והוגדל לכדי 20 מ' על-ידי החפירות. בקיר הומך מסוג זה ההתנגדות ללחץ העפר מתקבלת ע"י גושי הסלע שממנו מורכב הקיר.

הגורמים הבאים הם חשובים בדיון על יציבות קיר הומך :

1. הפרש מפלסים בין המילוי מאחרי הקיר והקררקע לפני הקיר;
2. טיב המילוי מאחרי הקיר;
3. טיב הקרקע לפני הקיר;
4. עובי הקיר;
5. שלימות הקיר;
6. סוג הביסוס.

כשנגשים לחכנון קיר חדש הנתונים המפורטים למעלה ידועים על כל פרטיהם. במקרה הנדון רק הפרש המפלסים פנים חוץ ידוע בבירור. בהערכת יציבות הקיר הקיים סביר גם לקחה בחשבון את מבחן הזמן. בכדי להעריך את ערך מבחן הזמן יש צורך לדעת את מפלס הקרקע בפנים ומחוץ להר הבינה בתקופות השונות. נחזור לדון בנושא זמן בהמשך הזמן.

שלימות מבנה הקיר

מצב האבנים של החלק המערבי של הכותל הדרומי הוא רעוע. זה נכון במיוחד לגבי קירות המוזיאון המוסלמי. ישנם שני סדקים גדולים בקיר המערבי של המוזיאון ליד הפינה הדרומית. סדקים אלה מעידים על הזזת החוצה של הקיר הדרומי בעבר.

חלק מהבניה מהתקופות המאוחרות נמצא במצב מעורער וקיימת סכנה שיפלו אבנים בודדות להוך החפירה. מצב הקיר העליון אינו נובע בשום אופן מהחפירות הנוכחיות. האבנים הגדולות שממנו מורכב עיקר הקיר מתחת למפלס הקרקע שהתגלו ע"י החפירות הנוכחיות נמצאות במצבים שונים של שמירה. חלק מהאבנים מאד בלוי. יש גם אבנים סדוקות בקצה העליון שלהן. סדיקה זו אולי נובעת ממאמצים גדולים מדי.

עובי הקיר

ניתן להגיה שהקיר בנוי כולו מגושי סלע, אולם אופן סדור האבנים אינו ידוע. בדו"ח של וורן (דף 167) הוא מדווח על מדידה מתחת לאל-אקצה של עובי הקיר של 3.25 מ'. ניתן בקלות לקבוע את עובי הקיר ע"י קדיחה יהלום אפקיה במקצת בקוטר קטן. לפי דבריו של מר פרידמן מ.ע.צ., לא ניתן לארגן קדיחה כרגע. הבעיה הנידונה עם אנשי המכון הגיאופיזי. הם לקחו על עצמם לנסות לקבוע את עובי הקיר הדרומי ע"י שיטות השמליות גיאופיזיות בלתי ישירות. בדו"ח של ד"ר עמוס לבנון מהמכון הגיאופיזי מ - 29.9.68 הוא מציין שהעובי המשוער של הקיר ב - 2 מקומות במפלסים שונים בקיר הדרומי נע בין 4.20 ל - 4.90 מ'.

מפלס הקרקע מאחרי ולפני הכותל הדרומי

מפלס המלוי מאחרי הקיר הדרומי בצד המערבי כנראה זהה עם מפלס הרצפה של המוזיאון המוסלמי. בחקופה הנוכחית כנראה אין מרתפים מתחת לרצפת המוזיאון. בדו"ח של וורן יש סיפוי מדויק של כל המרתפים והבורות בהר הבית והוא לא מדווח על המצאות של מרתפים באזור זה. בצד המזרחי של הקיר הדרומי נמצאות אורות שלימות כשמפלס הרצפה כ - 10 מ' יותר נמוך מהמפלס הכללי של הר הבית, לכן לחץ העפר בצד המזרחי הרבה יותר קטן מהצד המערבי של הכותל הדרומי. חפירות מזר ליד הכותל הדרומי נמנו לעומק מקסימלי של 20 מ' מתחת לרצפת המוזיאון. במפלס זה התגלה רצוף מתקופת הורדוס. בחקופתנו פני הקרקע לפני החפירות היה כ - 11 מ' מתחת לרצפת המוזיאון. בזמן החפירות עברו רצוף ביניים הנמצא כ - 16 מ' מתחת לרצפת המוזיאון.

טיב המילוי מאחרי הקיר

פרט לזה שזה מעשה בני אדם, ידוע מעט על טיב המלוי מאחרי הקיר. יתכן שנמצאים מהוך המלוי מבנים עתיקים, עלוידים ממבנים קודמים וכו'. בכדי לקבוע את טיב המלוי יש צורך לחפור שוחות עמוקות ברצפת המוזיאון.

בהערך נחונים מפורטים נעשו 3 הנחות אלטרנטיביות לגבי טיב המילוי לצרכי הישוב היציבות : הנחה א' המילוי בלתי קואסיבי, בעל משקל מרחבי כללי של 2 טון ל - מ', זויה חכוך פנימית של 30% וזויה חכוך בין המילוי והקיר של 20°. כמו כן הונח שאין להץ מים מאחרי הקיר.

הנחה ב' המילוי קואסיבי בעל קוהיזיה של 3 טון ל - מ' וזויה חכוך פנימית של 25%, משקל מרחבי של 2 טון ל - מ'. הנחות אשר שוות ערך להנחה שניתן לחפור קיר זקוף בחומר זה לעומק של 5 מ' עד כדי 10 מ' ללא המיכה.

זויה החכוך בין המילוי והקיר אפסית. כמו כן הונח שאין להץ מים מאחרי הקיר.

הנחה ג' המילוי קואסיבי כנ"ל. אמנם פועלת זויה היכוך בין המילוי והקיר של 20°.

חישוב היציבות

כללית הבעיה הקריטית היא הרס ע"י ההתפכות מקדם בטחון מוגדר ע"י היחס בין המומנט המתנגד להתפכות למומנט הגורם להתפכות, סביב נקודה בפאן החיצוני של הקיר. המומנט המתנגד שווה למשקל הקיר מעל לנקודה הייחוס מוכפל ע"י המרחק בין מרכז הכובד של הקיר מהפאן החיצוני של הקיר באותה נקודה. המומנט המהפך שווה לסך הכל לחץ העפר מעל לנקודה הייחוס מוכפל ע"י מרחק של מרכז הכובד של לחצי העפר מעל לנקודה הייחוס.

מקובל בהכנון הנדסי להשתמש במקדם בטחון של 2 נגד התהפכות. החישובים נעשו עבור עובי קיר של 4.0, 4.5 ו- 5.0 מ' ועבור הנחות א', ב', ג' לגבי טיב המילוי מאחרי הקיר. החישובים נעשו עבור הפרשי מפלסים הנעים בין 10 מ' ו- 20 מ'. תוצאות החישובים ניהנוה בטבלה הבאה.

הונה שהנקודה הקריטית בקיר נמצאה במפלס הקרקע מחוץ לקיר כשהקיר רוצה להסתובב סביב נקודה זו. מההנחה הנ"ל אין הסיבות לטיב המילוי לפני הקיר ולעומק עד שכבת הביסוס.

מקדם בטחון נגד התהפכות

הפרש גובה פנים חוץ ב - מ'	הנחה א'			הנחה ב'			הנחה ג'					
	עובי קיר (מ')	4.0	4.5	5.0	עובי קיר (מ')	4.0	4.5	5.0	עובי קיר (מ')	4.0	4.5	5.0
10	3.1	4.2	5.5	11	14	17	∞	∞	∞			
12	1.9	2.5	3.2	4.9	6.1	7.4	13	20	33			
14	1.3	1.7	2.2	2.6	3.3	4.0	5.3	7.5	10			
16	1.0	1.3	1.6	1.6	2.1	2.7	2.7	3.7	4.9			
18	< 1.0	< 1.0	1.2	1.1	1.4	1.7	1.7	2.3	2.9			
.20	< 1.0	< 1.0	< 1.0	1.2	1.0	< 1.0	1.2	1.5	1.9			

נתוח הבטון היציבות

מעיון בטבלה ניתן לראות שמקדם בטחון נגד התהפכות קטן בתקירות עם הגדלת הפרש הגובה של העפר בין הפנים והחוץ של הקיר כשהפרש גובה זה הוא 11 מ', מקדם הבטחון גדול משנים עבור הנחות א', ב', ג' לגבי טיב המילוי. עבור הפרש גובה של 16 מ' מקדם הבטחון בערך 1 עבור הנחה א', בערך 2 עבור הנחה ב' ובערך 3 עבור הנחה ג'. מקדמי בטחון אלה היו קטנים לפחות ב- 20% לו היו נלקחים בחשבון כוחות הנובעים מרעידות אדמה. לכן חוות דעתו השקולה של ההתום מטה היא שהפירה הגורמת להפרשי מפלסים יותר גדולים מ- 16 מ' מטכנת את בטחון הכותל הדרומי.

הערות על מבחן הזמן

כשדנים ביציבות הכותל הדרומי ללא ספק סביר להתחשב בעובדה שהקיר עומד מספר רב של שנים. היסודות והחלק התחתון של הקיר הם לפחות בני אלפיים שנה. המפלס הכללי של משטח הר הבית כנראה זהה לזה שהיה בעבר. פרופ' מזר חשף את המדרכה על יד הקיר (בערך 20 מ' מתחת לרצפת המוזיאון המוסלמי) שפיראה הייתה המפלס מחוץ לקיר לפני 2000 שנה, אבל אין כנראה שום הוכחות שיצביעו על המצאות מפלס מילוי עליון מאחרי הקיר ברום של רצפת המוזיאון המוסלמי הנוכחי בחקופה של המצאות מפלס היצוץ ב- 20 מ' מתחת לרצפת המוזיאון המוסלמי הנוכחי. קיימת אפשרות שלפני 2000 שנה היו הדרים מתחת למפלס הר הבית בקרבת הקיר הדרומי דומים לאלה הקיימים היום (אורות שלמה) בפינה הדרומית-מזרחית. לכן קיימת אפשרות שהכותל הדרומי היסטוריה הארוכה שלו לא עמד אף פעם נגד לחצי עפר הקיימים היום, הנובעים מההפירות הנוקמיות.

מידות גיאודטיות

במהלך הגיאודטית בטכניון התחיל מעקב על הקיר בשיטות פוטוגרמטריות. מעקב זה עלול לתת התראה מראש על אפשרות של התהפכות ולכן יש להמשיכו.

הערות כלליות

כנראה מתכננים הפירות נוספות בקרבת הכתלים של הר הבית. לצרכי נתוח יציבות הקירות הכרחי לדעת את עובי הקיר ואופי המילוי מאחוריו. יש הכרח לבדוק את עובי הקיר ע"י קדיחה. אם קדיחה בכותל הדרומי תגאט את הממצאים של המדידה הגיאוארשמלית, ניתן להשתמש במדידות אלה בחקירות נוספות. את אופי המילוי ניתן לקבוע רק אם יפתחו שוחות בשטח הר הבית. שוחות אלה יש להנחיה יהיה להן ענין ארכיאולוגי רב בנוסף על הנתונים שהם יספקו והנחוצים להישוב יציבות. יתכן והיה רצוי לחקור בעזרת מודלים את הצורות השונות האפשריות של הרס והפעולה התלה מימדת הנובעת מהפירה באורך מוגבל.

Handwritten signature or mark

פ ר ט י כ ל
ישיבת ועדה הסרים לסמירה על המקומות הקדושים
כ" בחסון חסכ"ס - 11.11.68

נכחו הסרים : ד. ורהפטיג - יו"ר, י. יטעיהו, י. ספיר (במקום השר מ. בגין),
מ. קול, ח.מ. ספירא, י.ש. ספירא, א. ססון.

נעדרו הסרים: א. אבן (בחז"ל), מ. בגין (בחז"ל), מ. דייך.

מ. בנבניסתי	-	עיריית ירוסלים
פרופ' ב. מזר	-	האוניברסיטה העברית
מ. קולק	-	ראש עיריית ירוסלים
צ. רפיה	-	משרד החוץ
מ. ניר	-	מזכיר הועדה

בטיחות הכותל המערבי והדרומי

שר הדתות טוחה.

הועדה רושמה לפנייה את הודעתו של פרופסור ב. מזר כי החפירות ליד הכותל המערבי והדרומי נפסקו וכל בקשה לחידוש חפירות במקומות אלה הובא תחילה לאישור ועדת הסרים לסמירה על המקומות הקדושים.

שר הדתות מודיע כי הוא הורה להפסיק את עבודות החפירה והפינוי מתחת לבנין "המחכמה" עד לקבלת חוות דעת מסכמת של ועדת המומחים בענין בטיחות המבנה.

מ ה ל י ט י ס :

א. להטיל על ועדת המומחים אשר הוקמה ע"י ועדת הסרים לסמירה על המקומות הקדושים בהחלטתה מיום ח' באלול תשכ"ח (1.9.68), להכנן ולפקח על עבודות הבטיחות בכותל המערבי והדרומי.

הועדה תעזר בביצוע חפיקידיה במומחי המכון הסטטי של הטכניון.

ב. לא לבצע קידוחי נסיון לבדיקת עובי הכותל.

ג. קביעת הגוף אשר יבצע את עבודות הבטיחות ליד הכותלים תעשה ע"י יו"ר הועדה, בהתייעצות עם הפרופסור ב. מזר וועדת המומחים, כאמור בסעיף א' דלעיל.

ד. לא לבצע הריסות נוספות בטוח הכותל המערבי ללא חוות דעת של ועדת המומחים אשר תקבע את עמדתה בנדון לאחר ההיעצות עם מומחי המכון הסטטי של הטכניון.

ה י ס י ב ה נ נ ע ל ת

143-1-9

ס ד י

פ ר ס י כ ל

ישיבת ועדת השרים לטמירה על המקומות הקרושים

יח' בחשון השכ"ח - 10.11.68

נכחו השרים : ז. ורהפטיג - יו"ר, י. ישעיהו, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, א. שטון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל), מ. כגיין (בחו"ל), מ. דיין.

- מ. ארנון - מזכיר המטלה
- מ. בנבנישתי - עיריית ירושלים
- ח-אלוף ט. גזית - מסרד הבסחון
- ש. הלל - מסרד החוץ
- פרופ' ב. מזר - האוניברסיטה העברית
- ט. קולק - ראש העיר ירושלים
- מ. ניר - מזכיר הועדה

שר הדתות פוחד.

פרופסור ב. מזר מסביר את בעיה בטיחות הכוחל בעקבות החפירות הארכיאולוגיות ומטיב לשאלות חברי הועדה.

מ ח ל י ס י ס לסכט את הדיון בישיבה הבאה טל הועדה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ח

143-1-9

ס ד ר ה י ו ט

לישיבת ועדת השרים לסיורה על מקומות קדושים
יום א', י"ט בחשוון תשכ"ט - 10.11.68
(בשעה 8.30 בבקר במסדר ראש הממשלה)

- א. בשיחה הכוחל המקרבי והחפירות הארכיאולוגיות
- ב. תלונות על פגיעות במסר במזרח ירוסלים
- ג. תזכיר הנציגות של הכנסיה הפרוסלבית

143-1-9

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ג בחשוון תשכ"ט
4 בנובמבר 1968

אל : חברי ועדה השרים לשמירה על המקומות הקדושים

מאת: מזכיר הועדה

נחקטתי ע"י יו"ר הועדה, השר ז. ורהפטיג,

להמציא לכם את החומר המ"ב. - - -

ב ב ר כ ה

מיכאל ניר

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

הנדון: פינוי השטח מתחת למחכמה

בהחלטת ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים

מיום ה' באלול תשכ"ח (1.9.68) נקבע כי שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי הקשור בביצוע עבודות החשיפה והפינוי מתחת למחכמה ולרחוב השלטת. ברצוני להעביר לידיעתך חומר עובדתי ומשפטי הנמצא בידי היכול לתרום הרבה לבירור מצבו המשפטי של השטח הנמצא מתחת לבנין המחכמה.

1. מקורות סוגיים אנו לומדים כי בסוף תקופת בית שני

היתה (כנראה בראשונה מגלויותיה של הסנהדרין) לסכת הגזית למטה מהמקום בו עומד עתה בנין המחכמה. זו היתה מסורת יהודי ירושלים, שנאשרה גם על ידי החוקרים אחרי שנתגלה הגשר מעל קתה וילסון, שהולך מהר הבית לארמון החשמונאים בעיר העליונה כי לפי יוסף בן מתתיהו היה מוסב הסנהדרין מחוץ לחר הבית ליד גשר זה (ראה מלחמת היהודים ה', ד', ב', תרגום סמחוני עמ' רפ"ז). מצורף מה צילום ספת ירושלים בימי בית שני בעריכת ב.צ.

לוריא שהופיעה באטלס ידיעות אחרונות, והמסומן "א".

2. מהמסנה בתמיד סוף פרק ד' ותחילת פרק ה', אנו

למדים כי בלסכת הגזית היה בית הכנסת של הר הבית והתפללו שם, גם אחרי החורבן המסיכו יהודים להתפלל במקום זה. כאן עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופת הכיבוש הערבי בו התפללו יהודי העיר ועולי רגל מהגולה, ועל בית זה כתב הרמב"ם שבהיותו בירושלים התפלל "בבית הגדול והקדוש". גם אחרי שנבנה בנין המחכמה מעל הקטנות העתיקות שנותרו במעבה האדמה (וביניהן גלויים לסרוגין 34 מטר נוספים של הכותל המערבי 48 המטר שמצפון לרחבת הכותל של היום), המסיכו יהודים לבוא להתפלל במקום זה, ואפילו בתוך בנין המחכמה עצמו נהגו להתפלל עד לדור האחרון.

על כל זה בארוכה ראה מאמרו של פרופ' בן ציון דינור (אז

דינבורג) שהופיע ב"ציון" ג' תרפ"ט, ובייחוד ראה שם הערה 135 בעמ' 79 והסיכום בעמ' 87. המאמר כולו נמצא ברשותי ואשמח להשאילו לך לעיון אם תרצה.

3. כידוע מיד לאחר כיבוש ירושלים על ידי הצלבנים, אספו את

כל היהודים לתוך בית הכנסת וטרפוהו. יצויין שבאבני הכותל שבמקום יסנם סימני טרפה רבים. כנראה, שלאחר שנשרף ונהרס בית-הכנסת, נהפך המקום לחלק מהרחוב שעבר ברציפות מסער שכם ועד סער האשפות. מצורף בזה צילום דף 133 מספרו של החוקר הגרמני קיטל מסומן "ב" המזכיר עובדא זו. ה"בוגן" המוזכר שם הוא קתה וילסון. כמו כן מוזכר הדבר ב-

4. המחכמה שנבנתה בחקופת הממלוקים, ויש אומרים לאחר מכן, לא כללה אף פעם את המרתפים העתיקים למטה, ואין גם כניסה מבנין המחכמה שלמעלה למרתפים. והנה אף לפי הרישומים בימי המנדט, נרשמה המחכמה לחוד על שם ווקף התנכיציה בעוד שחלק מהשטח שתחת המחכמה - "המרתפים" - נרשם על שם ווקף המוגרבי, ואילו יתר השטח שתחת המחכמה לא נרשם בכלל בטאבו, עובדה שעיריית ירושלים מציינת בתזכירה מיום ח' באב ת"כ"ח 2.8.68 האין בזה הוכחה בולטת שהמוסלמים אף פעם לא ראו במרתפים חלק מבנין המחכמה עצמו? לו היה הרישום והבעלות של המחכמה כוללים גם את השטח שמתחתיה לפי הכלל של מעומקא דארעא עד לרומא דרקיעא" האין נרשם אותו השטח או חלק ממנו על שם ווקף אחר, מבלי העברת הבעלות, אלא כרישום ראשוני? ואלא שבירושלים העתיקה בדרך כלל נבנו רחוב עלי רחוב ובתים על רחובות ושתי הפקר מבלי שהבעלות של המבנה תכלול מה שלמטה ממנו. ובאשר לווקף המוגרבי,

הלא כל שכונת המוגרבים היתה שייכת לווקף המוגרבי והממשלה הפקיעה אותו כולו. רק בגלל הפצות שחשבו את המרתפים כחלק מבנין המחכמה נמנעו מלהפקיעם כחלק משכונת המוגרבים.

5. ועוד, גם לפי הרישום של "המרתפים" על שם הווקף המוגרבי נרשמו רק שני חדרים. החדר בו נמצא בית-הכנסת לא נכלל ברישום, כפי שמוכח מהתריסים שבספר הרישום. יוצא שרוב החלק שתחת המחכמה הוא שטח הפקר ויש לרשום אותו על שם הממשלה, ורק חלק קטן ביותר של כחללים מסויים מרובעים נרשם יחד עם החלקה של הגן שעמד בצפון רחבת הכותל על שם הווקף המוגרבי שהיה בעליו הרישום של כל שכונת המוגרבים, וכאמור רק בטעות הוצא מכלל ההפקעה הכללית של הווקף המוגרבי. לכן יש להמשיך את צו ההפקעה גם עליו.

6. יתר על כן,

נציגי היישוב בפני ועדת הכותל של חבר הלאומים הראו שהמסמכים שהערבים הגישו לענין הווקף בשכונת המוגרבים היו מזויפים (ראה "מספס- הכותל", עמ' 128, 82, 81, 75)

7. ומעל לכל, הופס הגישה למקומות הקדושים לפי חוק החסירה על מקומות הקדושים, חס"ז-1967 איננו מותנה בבעלות על השטח, זו היתה גם טענת נציגי היישוב בפני ועדת הכותל של חבר הלאומים שנתקבלה על ידיה וכך הובהר גם בכג"צ 223/67, שבתי בן דב נ. סר הדתות (פד"י כ"ב(י) עמ' 440 והלאה).

8. ר"ב הסבר הסטורי ועובדתי הוכן ע"י ד"ר א. קימלמן

9. אישם להיפג ולחוסין הכהרות נוספות בעל פה.

בברכה,

(א) תיאור המקום

הבנין התחתון

רצפת הבנין התחתון היא בגובה של רחבת הכותל. מעל הרצפה בנויות קשתות עתיקות; הגדולה שבהן נקראת "קסת וילסון", שנבנתה יחד עם בניית הכותל, ואשר הרגל המזרחית שלה היא חלק של הכותל המערבי, וממס היא עולה בקימור מערבה. גובה האולם מתחת לקסת הוא 7 מטר, ורוחבו ממזרח למערב הוא 13 מטר. הכניסה לבנין התחתון היא מדרום, מרחבת הכותל.

הבנין העליון

מעל הקשתות העתיקות נבנה בנין הידוע כ"מחכמה", על סמך בית המספס התורכי שהיה בו. הבנין בן שתי קומות, והכניסה אליו מצד צפון, מרחוב השלשלת. רצפת הקומה התחתונה נמצאת בעשרה מטר מעל רצפת קסת וילסון. בקומה זו היה בית המספס, ואחרי קום המדינה גרו בו פליטים ערבים. בקומה העליונה הייתה דירת המופתי חב' אמין אל חוסיני.

רחוב השלשלת עובר מעל הגשר העתיק שהולך להר הבית, ועבר מעל קסת וילסון והוא גבוה בעשרה מטר מרצפת קסת וילסון ומרחבת הכותל. מצד רחוב השלשלת נראה רק החלק העליון-בנין המחכמה, ואילו מצד רחבת הכותל נראים:

- 1) הבנין התחתון, שהזיתו בנויה מאבנים גדולות ובלתי מסותחות, עם שתי תומכות (כעין עמודים מרובעים), ללא תלונות ועם שלשה שערים, שניים מהערים נסגרו ע"י מע"ץ, והשלישי, הקרוב ביותר לכותל, פתוח;
- 2) הבנין העליון (המחכמה), הבנוי מאבנים קטנות. מסותחות, ללא תומכות, ובו תלונות הפונים לרחבת הכותל (פתיחת כמה מהתלונות ע"י המופתי בתרפ"ט שימשה נוסף לדיון בועדת הכותל של חבר הלאומים).

אין מדרגות ואין מעבר בין החלק העליון לחלק התחתון. מי שרוצה לעבור מהחלק העליון לתחתון צריך לצאת לרחוב השלשלת ולהקיף מרחק רבע ק"מ את רחוב השלשלת, סמטה אבו מדין ורחבת הכותל.

מקובל אצל היהודים שבמקום הזה עמד בית המטפס של שלמה המלך (1),

ואף אצל הערבים יש מסורה דומה (2), לפי פרופסור דינור היו במקום הזה גם בית מדרש, בית ועד וישיבה מזמנו של הזקיהו המלך ועד לתקופה מאוחרת (3), כאן היחה לשכת הגזית, מקום מושב הסנהדרין, הן לפי מסורת יהודי ירוסלים (4), והן לדעת חוקרים חדשים לפי מקורות אחרים (5),

גם אחרי החורבן המסיכו יהודים להתפלל כאן. וכנראה למקום זה התכוון החייר מבורדו (שביקר בארץ 200 שנה אחרי מרד בר-כוכבא), בכותבו שהיהודים היו באים לשם לקונן על החורבן (6), במקום הזה עמד בית הכנסת וכיה המדרש המפורסם בחקופת הערבים, בו התללו יהודי העיר ועולי רגל מהגולה שבאו להתפלל ליד מקום המקדש. על בית זה כתב הרמב"ם "בביתו בירוסלים התפלל "בבית הגדול וחקדוש" (7). הצלבנים טרפו את יהודי ירוסלים בחוך בית הכנסת (אגב-אבני הכותל במקום הזה שחורים מטרופה גדולה), וחיסלו את הישוב היהודי

מחוך תיאורים מתברר שהמקום נהיה לפני, והרחוב מסער טכס לשער האספות עבר לאורך הכותל המערבי מתחת לקטת וילסון ולרחוב השלשלת העובר על גבי הגשר העתיק. היו אפוא רחובות בשני מפלסים-העליון רחוב השלשלת, והתחתון רחוב הכותל. אחר כך נבנה בנין המחכמה מעל הקטתות שמעל רחוב הכותל, כשהזיתו כלפי רחוב השלשלת, כלפי המפלס העליון, וקטר אין לו עם הרחוב שמתחתיו במפלס התחתון. עם כסוי הכותל באספה ובעפר, התכסו גם הקטתות, ורק עם העמקת רחב הכותל טוב נתגלה השער של הבנין התחתון במלוא קומתו.

מחקרים של ורן שהופיע בשנת 1880 ב *Palestine Exploration Quarterly*

(חריט 8), מתברר שפנימה מסער זה היה אולם גדול. גם במפה בספר של פרס "ארץ ישראל", פרספקט" מלפני 48 שנה. מובלט אולם גדול פנימה מהשער.

עתה נמצאים במקום האולם הזה שלשה חדרים קטנים, אחד ליד השער ושני פנימיים.

ג) הריסות במסדר ספרי האחוזה

לפי המסמכים שסופקו ע"י עיריית ירוסלים, רשום הבנין העליון בפני עצמו, וחלק מהבנין התחתון רשום ביחד עם גינה שהיתה על הווקף המוגרבי. בווקף המוגרבי היו חלקות רבות. והן הופקעו, ובחוכן גם חלקה זו, אלא שבספת ההפקעה נכללו רק 320 מטר מרובע מתוך 350 מטר מרובע של החלקה, כך שאלוהים מטר מרובע ($\frac{1}{30}$ של דונם) מחלקה זו, לא הופקעו, והם שניים מתוך שלושת החדרים הקטנים הנמצאים פנימה מהשער של הבנין התחתון.

החדר השלישי, שבו גלוי הכותל ובו עומד ארון הקודש, לא היה בחלקה זו ואינו כלול ברישום במסדר ספרי האחוזה. כמו כן אין רישום בנוגע להמך עד קטת וילסון.

"בנין המורכב מִשְׁנֵי חדרים (ה א ו י ר ת פ ו ס ע"י בית הספר ההנכיוזי הסייף להקדמות המוסלמיות), גן הנוטעים בו עצי פרי בשלמותו".
 כשנרשמו שני החדרים למטה (כמה חודשים אחרי רישום המחכמה) לא תוקן הרישום של המחכמה למעלה כדי להוציא את החדרים האלה מרישום, דבר שהיה צריך להעשות אילו היה החלק התחתון כלול ברישום המחכמה.
 מענין שבנין המחכמה רשום במסדר ספרי האחוזה כנמצא בסכונת הער הטלטה ואל ואד(רחוב הגיא), ואילו שני החדרים למטה רשומים כנמצאים בסכונות המוגרבים.
 (אגב בהרגום העברי של שני הסרי הסאבו עלולות להטעות המלים "רישום מחדש", הכוונה לרישום חדש שלא קדם לו רישום, ולא לרישום חוזר).

אינני נכנס כאן ליאלה בדבר הרישומים, הנעשו אך ורק על סמך תעודה של מוכתרים שלא ידעו קרוא וכתוב וחשמו בסביעת אצבע, ללא מפות, ללא תעודה וקפיה, וללא בדיקה מצד מסדר ספרי האחוזה (התקירה נמזכה "עשירית ה עה", כלאמר 6 דקות, לפי המסמך החתום ע"י "החוקר"). במסדר ספרי האחוזה הובעה עתה המיהה על צורת הרישום הזאת ללא אסמכתות.
 בענין ערכו ותוקפו של הנוקף הזה, ראה גם ציון ג' עמ' 103, ובדבר הסמכות לעיתו במקום הזה ראה "מחפס הכותל" עמ' 12 ו-110. וכן ראה בסעיף 121 לחוק הקרקעות העותמני. 2. הצד המחפסי

כסם ההרחבות הקמורים בעיר העתיקה אינם הרכוש של בעלי הבתים הבנויים מעליהם, ואין לבעל הבנין למעלה זכות ברשות הרבים חלמטה, כך לא היה החלק התחתון זיך לבעלי בנין המחכמה, ברשות הרבים אין טענת חזקה והתינות, וכאן אפילו לא היחה זכות חזקה. לא בעלי המחכמה ולא ערבים אחרים לא היתמרו בחלק התחתון, מלבד בשני החדרים הנ"ל, וערימות העפר נטארו בדיוק במקום בו נעזבו ע"י ורן לפני מאה שנה. רישום המקום על שם הממשלה בהיותו נכס שאין לו בעלים או רשות הרבים לא יפגע באף אדם.

ולעומת זאת נהגו היהודים להכנס להתפלל לחלק התחתון ולחלק העליון של הבנין, במסך כל התקופות עד מלחמת החורור (8).
 (1) חבת ירושלים, מאמר מורא המקד, סימן י"ב.
 (2) Pierroti Jerusalem Explored, I, p. 73
 (3) המקורות לוקמו על ידו ב"ציון" ג' (הרפ"ט). ביחוד בעמודים 80.81.87.
 (4) הרב משה הגיז. "פרשה אלה מסעי" ד"ה ומי. חבת ירושלים חס "הערי ירושלים" מובא בציון ג' עמ' 102.
 (5) מלחמת היהודים ה, ד, ב, הרגום המחוני עמ' רפז וספה מול עמ' רפ"ו.

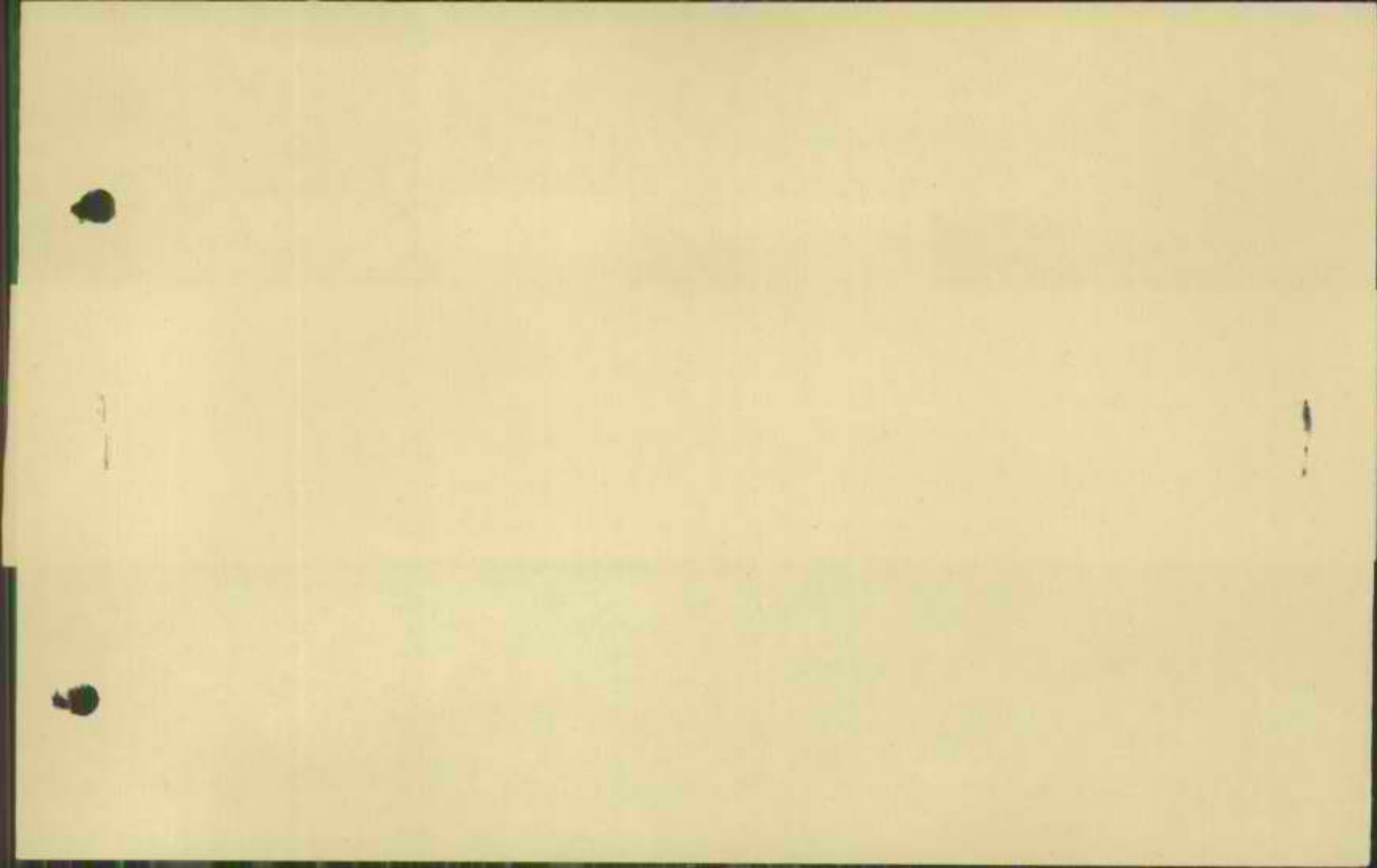
- 28 Underground Jerusalem, p, 368 Palestine Ex-loration Quarterly p, פרס: "ארץ ישראל ספר טענות" מול עמ' 176.
 לפי המשתמע ממסכת סדות פ"ה, מ"ד, ותמיד פ"ד מ"ג ופ"ה מ"א, קיחה ליכת הגזית בצד צפון, בין מזרח למערב, היתה בעזרה וחציה. כחול(אולם בהר הבית) (ראה מפורטי המסנה חס). הרב יצחק אייזיק הלוי הלר בספר בנין הריא"ל, פרק ד', מסביר שמסנה מאתרת את בנין עולי הגולה, ובזמן הורדוס הועברה ליכת הגזית למערב, בסוף הבית השני עברה הסנהדרין למקום אחר, בראשונה מגלוייתה (ה"ה ל"א א"); (6) "ציון" חס ע' 78-79.
 (7) המקורות ההיסטוריים לוקמו ע"י פרופסור דינור ב"ציון" חס, וראה סיכומו בעמוד 87, וראה "טוב ירושלים" דף י.
 (8) פרס חס עמ' 165 וכן יוצא ממפת, ציון חס ע' 79 החזכיר היהודי לועדת הכותל עמ' 25 הערה 49 לעמ' 36, "מחפס הכותל" עמ' 23 24, לפי ציון ג' עמ' 104 מחכוון כנראה ר' עובדיה מברטנורא למקום הזה.

143-1-9

החלטה ועדת הסדרים לענין השמירה על המקומות הקדושים מיום כ"ח בתשרי תשכ"ט (20.10.68)

81. השליחת הכותל ו/או 17.10.68

מ ח ל י ט י ט , בהסכך להחלטה מיום ה' באלול תשכ"ח (1.9.68), לא לבצע פעולות הריסה נוספות דרוסיה לרחבת הכותל עד לקבלת חוות דעה סופית של המכון המסטי.

143-1-9

סודי

פ ר ט י כ ל
ישיבת ועדה חברים לענין האגודה
על המקומות הקדומים

כ"ח בתשרי תשכ"ח - 20.10.68

נכחו חברים: ז. ורהפטיג - יו"ר, מ. בגין, מ. דיין, י. ישיעו, מ. קול, ח.מ. ספירא, י.ט. ספירא, א. שיון.

נעדר חר: א. אבן (בחז"ל).

ח-אלוף ש. בזיה - משרד הבטחון
רב-סרן מ. רבינוביץ - משרד הבטחון
כ. הלל - משרד החוץ

ס. ניר - מזכיר הועדה

א. בג"צ בענין הפירות על דה-המית

טר המשפטים מודיע כי בבג"צ 222/68 יסען היועץ המרפטי למסמלה או נציגו, כמענה מקדמית, כי הנושא איננו תמיט ואיננו מצוי בחמכותו של בית המשפט הגבוה לצדק, הן לאור מהותו של הנושא והן לאור הוראותיו של דבר המלך במועצתו (מקומות קדומים), 1924.

ב. חשיפת הכותל

טר הדתות מוסר על פעולות החשיפה צפונות לרחבת הכותל ועל פינוי המבנים דרומית לרחבה.

פ ח ל י ס י ס , בהמשך להחלטה מיום ח' באולול תשכ"ח (1.9.68), לא לבצע פעולות חריסה נוספות דרומית לרחבת הכותל עד לקבלת הוות דעה סופית של המכון המטטי.

ס ד ר ה י ר ה
ליסיבת ועדת הטרים לעבין המקומות הקדומים
יום א' כ"ח בתשרי תשכ"ט (20.10.68)
במסדר ראש הממשלה

- א. בג"ץ בעבין תפילות יהודים על הר הבית.
- ב. תזכיר הנציגות של הכנסיה הפרבוסלבית
- ג. הסכסוך האתיומי-קופטי.
- ד. דו"ח על חשיפת הכותל
- ה. חוות דעתו של מהנדס המחוז בעבין הכותל הדרומי ובבין החכמה
- ו. התקדמות העבודות ברחבת הכותל, ספרית הכותל, תקנות הכותל
- ז. תלונות על פגיעות בסוסר במזרח ירושלים

בג"צ בענין הפילות יהודים על הר הבית

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ס י מ : ופוח השנים רוסמה לפנייה כי בבג"צ 222/68 יסען היועץ המשפטי
למסלתה או נציגו, כטענה מקדמית, כי הנושא איננו יסויט ואיננו מצוי בסמכותו של
בית המשפט הגבוה לצדק, הן לאור מהותו של הנושא והן לאור הוראותיו של דבר המלך
במועצתו (מקומות קדושים), 1924.

ד ב ר י ה ס ב ר

הן בחקופה השלטון העותומני והן בחקופה המנדט לא היה הטיפול כבעיות הכרוכות
במקומות הקדושים בידי כחי המשפט. הדבר מצא את ביטויו החתיקתי המפורט בדבר המלך
האמור.

אם יקבל בית המשפט הגבוה לצדק את הטענה - לא יהיה צורך בדיון לגופו של ענין
בטאלת זכויות הפילה בהר הבית.

מונט ע"י סר המשפטים

כ"ה בחטרי תשכ"ט
17 באוקטובר 1968

לכבוד
שר הדתות בממשלת ישראל,
הד"ר ז. ורמזי

העתקים: 1) הוד מעלתו האפריארכ של ירושלים
וכל ארץ ישראל, בנדיקטוס

2) יושב ראש המחלקה ליחסי חוץ של
האפריארכיה המוסקבאית המיסרופוליס
של לנינגרד ונובגורוד ניקודים

שר נכבד,

בהביעי לכבודו רגזי כבוד, הריני מקווה כי מסרד הדתות יעיין
במכתבי זה ויבוא לקראתנו בהגנה על זכויותיה של המיסיה הדתית הרוסית
בירושלים והאגודה הפלסטינאית בנוגע לרכושה וזכויות אחרות.

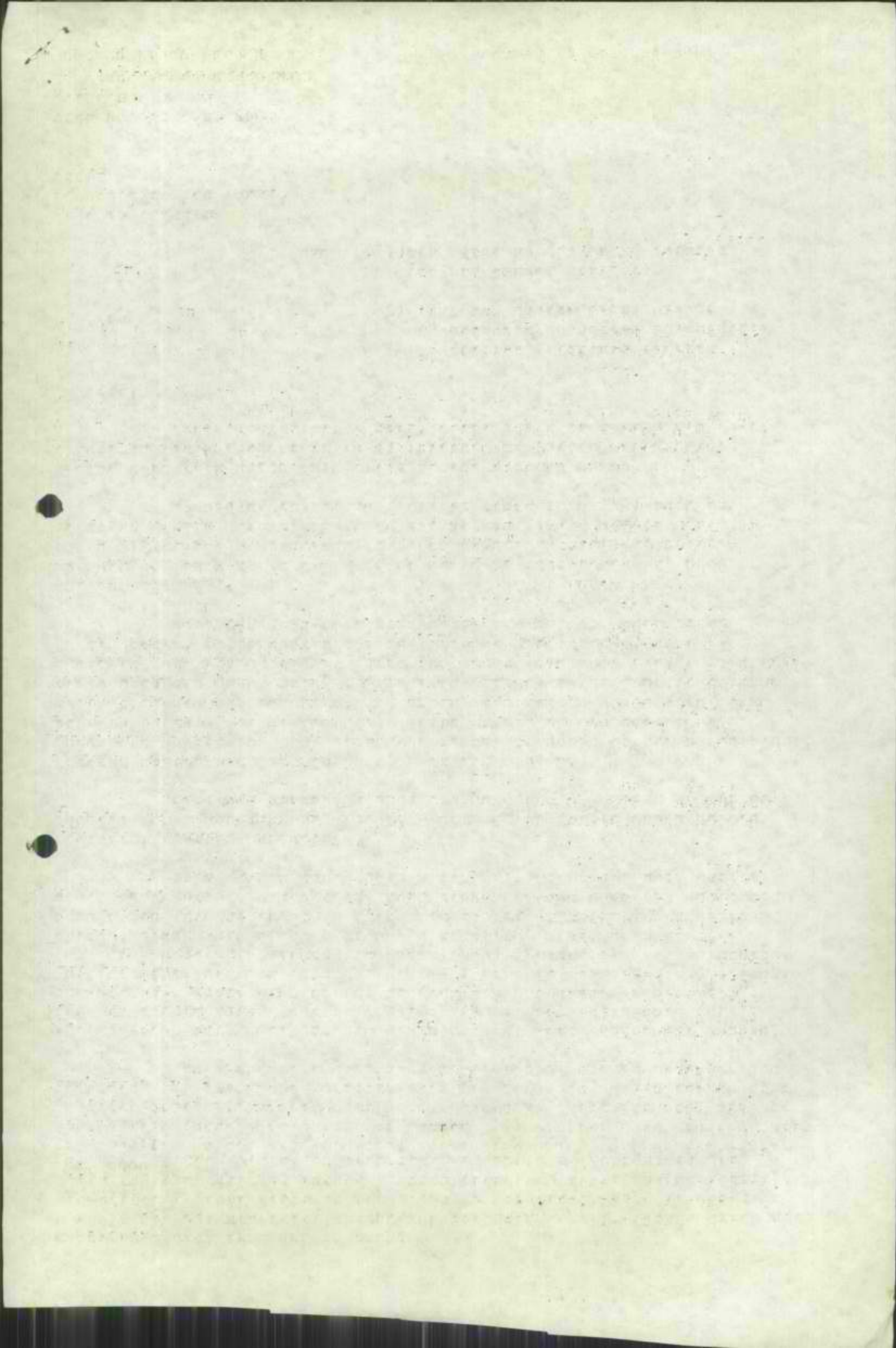
המיסיה הדתית הרוסית בירושלים נוסדה בשנת 1947 מתוך מטרה
לייצג את הכנסייה הרוסית (אשר בראשה עמד עד שנת 1917 - הסינוד הקדוש, -
ומשנת 1917 ואילך - האפריארכ) בפני כם האפריארכ הירושלמי היווני-
האורתודוקסי והיא חסמת רשומה במסרד הדתות של מדינת ישראל עם הקמת
המדינה בשנת 1948.

בשנת 1920 חלק מהכיושופים הרוסיים - מהגרים, מתוך פגיעה
בחוקי הכנסייה, גרם להתפלגות (סכיזמה), שנקראה "קרלובצית", אוהי
ההתפלגות "הקרלובצית" קוראים לעצמם "הכנסייה הרוסית מחוץ לארץ". בשנת 1934
גונחה ההתפלגות "הקרלובצית" ע"י שליונות הכנסייה, ואוהדיה הוסמו במצב של
איסור כנסייתי. מאז ועד היום, שום כנסייה אורתודוקסית ארצית אינה נמצאת עם
הפלגנים במגיע קנוני או ליטורגי. פעולות הכנסייה הרוסית בכיוון חיטול
"ההתפלגות הקרלובצית" מצאו איסור ותמיכה מצד כל העולם הנוצרי האורתודוקסי,
וכחוצאה מזה נמצאים הפלגנים במצב של בדידות מוחלטת.

בזמן הזה אחר מחלקי ההתפלגות "הקרלובצית" מחזיקה בניגוד לחוק
מקרקעין ורכוש אחר בטח ארץ-ישראל, - רכוש השייך למיסיה הדתית הרוסית
בירושלים, ולאגודה הפלסטינאית.

נודע למיסיה הדתית הרוסית בירושלים, כי מנהלי החלק הפלגני
מנסים לקזור מגע עם ממשלת ישראל מתוך מגמה לקבל מאת השלטונות המוסמכים
הכרה רשמית בתור מיסיה רוסית דתית שניה בירושלים. בחודש אוגוסט בשנה
השוטפת, כנראה מתוך הסכמת מסרד הדתות של מדינת ישראל, הושם על בנין
"החפירות הרוסיות" (השייך לאגודה הפלסטינאית) ע"י הפלגנים שלט עם הכתובה:
"מזכירות המיסיה הדתית הרוסית בירושלים", ובעתון "ירושלים-פוסט" מיום 12
ספטמבר ש.ז. המנהל שלהם מכונה "מנהל המיסיה הדתית הרוסית בירושלים".
נודע גם למיסיה המנהלי הפלגני נקטו בצעדים על מנת למכור רכוש המוחזק
ע"י הפלגנים, רכוש השייך למיסיה הדתית הרוסית, - וכן עסקות רכוש אחרות.

מתוך מחאה נגד הייטוס הבלתי-חוקי בשם "המיסיה הדתית הרוסית
בירושלים" ע"י נציגי החלק הפלגני, שאינו נשמע לכנסייה הרוסית והנמצא במצב
של איסור כנסייתי, ברצוני, אדוני השר, להפנות את תשומת לבו לכך, שצעד כל
שהוא המכוון להכרת החלק הפלגני הנ"ל בתור מיסיה, עלול לפגוע במסורת סקיימת
בין השלטונות הרשמיים הישראלים לבין המיסיה הדתית הרוסית בירושלים. קלבד
זאת, הקמת מיסיה דתית רוסית שניה בירושלים תהווה פגיעה ב"סטטוס קוו"
הקיים במקומות הקדושים, והגרום אי הבנה ומורת רוח בחוגים האורתודוקסיים,
אשר בעובדה זו יראו עידוד למתנגדים למסמעת הכנסייתית. לדעה זו הסכים גם
בטיחה איטית אתי הוד מעלתו, האפריארכ בנדיקטוס הראשון, ובמקרה הצורך הוד
מעלתו יהיה מוכן לאשר זאת גם בכתב.

במכתב מיום 7 במאי 1968, מס' 19, המיסייה הדתית הרוסית בירוסלים, הודיעה לאגף המקרקעין של משרד המשפטים על זכויותיה בנוגע לבעלות המקרקעין ורכוש אחר, תוך פירוט המקרקעין. על מנת למנוע אי-הבנות אפשריות בעתיד, ברצוני להודיע את משרד הדתות, שכל עיסקה מצד מנהלי החלק הפלגני המכוונת למכירת מקרקעין, בנינים, וכן הקמת בנינים חדשים על אדמות המיסייה הדתית הרוסית והאגודה הפלשתינאית, יהא זה ע"י אנשים פרטיים או מוסדות ממסלתיים - לא יהיה להן חוקף חוקי, ונתייחס אליהן כאל אי-חוקיות עם כל התוצאות הנובעות מכאן.

הריני מביע את הקוותי, שמשרד הדתות:

1. לא יתן אישור לנציגי החלק הפלגני בתור נציגות דתית, - היות ואין הם מהווים נציגות כזאת;
2. יתן הוראה לסלק את השלט עם הכתובת "מזכירות המיסייה הדתית הרוסית בירוסלים" מהבנין "הפירות הרוסיות" (הבנין נמצא בעיר העתיקה ליד כנסית הקבר הקדוש), ויאסור לחלק הפלגני להשתמש בעתיד בכינוי זה במגעיו עם הרשויות הרשמיים של מדינת ישראל;
3. יודיע לרשויות הממסלתיים הנוגעות בדבר, שעליהן להימנע מכל עיסקה עם הפלגנים בגין רכישת, מכירת, הקמת בנינים חדשים, - על החלקות המוחזקות ע"י הפלגנים, אולם המהוות למעשה רכוש בבעלותה של המיסייה הדתית הרוסית בירוסלים והאגודה הפלשתינאית.

בכל הכבוד, אדוני השר,
והבעת כבוד למשרד הדתות
של ממסלת ישראל

ראש המיסייה הדתית הרוסית
בירוסלים

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Section header or sub-header, faintly visible.

First paragraph of faint text.

Second paragraph of faint text.

Third paragraph of faint text.

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

Very faint text at the bottom right corner.

Ministry of Religious Affairs

13.10.68

Rev. Archimandrite Antony
Head of the Russian Ecclesiastical Mission
Of the Moscow Orthodox Patriarchate
Jerusalem (P.O.B. 1042 Russian Compound).

Reverend Archimandrite,

In reply to your letter of 17 September, I should like to inform you that the Director of the Christian Affairs Department in my Ministry, Dr. P. Colbi has met with the representative of the Russian Mission with headquarters in New York. The latter has been advised by Dr. Colbi to introduce changes in the name of the institution represented by him, in order that it be clearly differentiated from the Mission represented by you.

As for matters concerning rights to properties the Government of Israel has the intention of maintaining the status quo.

Sincerely Yours,

Dr. Zorah Warhaftig
Minister of Religious Affairs

מדינת ישראל
משרד העבודה

מחלקת עבודות צבוריות-מחוז ירושלים

ירושלים י' באלול תשכ"ח
3 בספטמבר 1968
מספר: 50 (79)1-3759

משרד מהנדס המחוז
רחוב הנביאים 52, ירושלים
ת.ד. 132 - סלעון 21141

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
סר הדתות
משרד הדתות
ירושלים

אדוני הסר,

הנדון: הכותל המערבי

הנוכרי: מכתבי מס' 50(79)1-3473
מיום 15.8.68

למען הסדר הטוב הנני מבקש בזה לרסום לזכרון
כי בסיומתנו בלחכתך שהתקיימה ב- 2.8.68, הודעתי
לך כי קיים דו"ח פרלימינרי שהוכן לפי פנייתו של
פרופ' ב. מזר, בו ניתנו המלצות הטכניות באיזו דרך
לעשות את החפירות עד אשר תוכל להעריך בדיקה של מסט.
באותה פגישה הודעתי לך כי הארכיאולוגים לא
קיימו את התנאים שנכללו בהמלצות הנ"ל.
כפי שידוע לך, הנני מטפל בעניין בדיקה ועריכת
דו"ח סופי על ידי הטכניון, עליו כתבתי לך בסעיף 2
של מכתבי 50(79)1-3711 מיום 1.9.68.

בכבוד רב

(-)

ע. פרידמן
מהנדס המחוז

העמק: מר גבע, מונה למנכ"ל משרד העבודה, ירושלים

p/10

כבוד השר,

הנדון: הכותל המערבי

במכתבך מ- 12.8.68 בקשת ממני חוות דעה על:

- (א) יציבותו של הכותל המערבי והדרומי לאור התפירות כפי שהן כיום.
- (ב) על אפשרויות של פינוי העפר בשטח מתחת לבנין המחכמה.
- (ג) על אפשרות חפירה ארכיאולוגית בשטח מתחת לבנין המחכמה
: מבלי למוטט את המחכמה.

משיחה טלפונית מה-30 לספטמבר הבינתי כי הינך מעוניין גם בחוות דעה ביחס לפינויים מתחת לבנין הגובל מצד הצפוני עם הכיכר הגדולה, לפני שטח הכותל, לצורך סיורי הקהל הרחב.

2. בענין (א) לעיל - יציבותו של הכותל המערבי והדרומי.

הודעתי לך בשיחה טלפונית האחרונה כי הדבר נמצא בטיפול בידי הועדה אשר הכינה את הדו"ח הפרלימינרי עבור פרופ" מור. הנני עומד בקשר עם אנשי המקצוע בטכניון בענין ומאחר והכנת חוות דעה זו מחייבת בדיקות שונות, אין לצפות, לפי דעתו של איש הטכניון המטפל בענין, לדו"ח יותר מוקדם מאשר כעבור חודש מהיום.

3. בענין המחכמה בסעיפים (ב) ו- (ג) לעיל.

היה ברצוני להגיש לך את חוות דעתי בערך בעוד שבוע, אבל לבקשתך הטלפונית הנני עושה זאת כבר היום. בחוות דעתי זו הנני מתכוון לבנין המחכמה כפי שזה הוגדר על ידי וורן, שהוא בנין בגודל של 90 רגל מצפון לדרום וכ-80 רגל ממזרח למערב, הגובל מצד המזרחי שלו עם הכותל המערבי.

בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובסרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בסנת 1867-70. לפי המסוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מטר מתחת למפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים שהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

1944
The ...
...

...

THE ...

...

...

...

...

...

...

...

...

העדויות לכך הינן:

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכוחל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצדו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בטוח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בטוחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארוכות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באטיות ובהקפדה רבה, ומה"ארוכות" האלה במידת האפשר להסתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקם, עם תמיכות לפי הצורך.

חפירה בטוח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוססותו של הבנין.

מה שנוגע לבקשתך בשיחה הטלפונית - בענין החפירות שנעשות בבנין הצופה אל הכיכר הגדולה מצד צפון, הנמצא מערבית מבנין המחכמה - לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע סם עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בטיחות התזה בטון בלחץ.

.4

כבר מצאתי מקום בטוח של קטת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן הבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בטוח הפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבניה קמרונות האבן.

בכבוד רב,

ע. פרידמן

מהנדס המחוז

העתק: כב"ר העבודה, משרד העבודה, ירוסלים.
מר ב. בסין, מנהל מע"ץ, תל אביב.

1944

The first part of the report deals with the general situation in the country at the beginning of the year. It mentions the economic difficulties and the political situation.

The second part of the report describes the work of the organization during the year. It mentions the various projects and the results achieved.

The third part of the report discusses the financial situation of the organization. It mentions the income and the expenses for the year.

The fourth part of the report contains the conclusions and recommendations of the organization. It mentions the main points of the report and the suggestions for the future.

The fifth part of the report is a summary of the main points of the report. It mentions the main points of the report and the suggestions for the future.

SECRET

CONFIDENTIAL

הכותל המערבי

יצבות הכותל הדרומי והמזרחי

פגישה עם: פרופ' /מר וייסמן - מהטכניון

ומר בן-דוד - סגן ראש משלחת החפירות

ביום 19.8.68

- (1) הבעיה שעמדה לפנינו היתה באיזה דרך להגיע לדעה מבוססת על יציבות הכתלים - מערבי והדרומי, נוכח החפירות שבוצעו עד עכשיו.

ס ו כ ס :

- (א) יוכנו חתכים אנכיים במרחקים של 10 מ" מהפינה הדרומית מערבית בכוונתם למזרחה וצפונה. בחתכים אלה יוכנסו כל המסצאים שיש להם השלטה על הבעיה, הם יטמטו גם לצורך מעקב אחרי "התנהגות" הכתלים בעתיד. מר בן דוד יתן סקירה על מה שידוע לו או מה הן השערות ביחס לחלקים אשר לא ניתנים לבדיקה ולמדודה.
- (ב) אחרי שהתברר כי באמצעים שיטנים בטכניון לא ניתן לבדוק את עובייה של הכתלים. טוכס עם ד"ר וייסמן כי הוא יתקשר עם המכון הגיאומטרי הממסלתי לעריכת בדיקה בשיטה הסייסמית או בשיטות אחרות בעזרת מכשירים טברטות המכון.
- (ג) היה מדובר גם על בדיקה ישירה על ידי קירותים אבל היתה זו שיחה פרלימנרית ובלתי מחייבת.
- (ד) טוכס כי ע. פרידמן יתקשר עם רס"ן דוד פרחי מהממסל הצבאי בכדי שהוא יידע מה אנו עומדים לעשות ולקבל את עזרתו בעניינים החורגים מהטמט הטכני.
- (2) היה מדובר בסדקים הקשים אשר בפינה הדרומית - מערבית של בנין המוזיאום המוסלמי - הוחלט להפריד בעיה זו מבעיה יציבות הכתלים.
- (3) ד"ר וייסמן העלה את בעיית החלום לטכניון בעד טירותיו, אשר נאמד על דדו בסכום עד ל-10,000 ל"י.

הועדה לבטחון ירושלים

לסעיף 2.4 מסיכום ישיבה מס. 11/68 - להלן תוכן מכתבו
של מהנדס מ.ע.צ. בנושא החפירות בכחל הדרומי

ד' בתשרי תשכ"ט
26 בספטמבר 1968

מר ש. רוזוליו, ניצב
מטה המשטרה
משטרת ישראל
ירושלים.

הנדון: שטח הכותל המערבי

בשיחתנו שהתקיימה ב-25.9.68, ביוזמתך, בקשת ממני חוות דעתי
בענין בטיחות הכותל הדרומי (והפינה המערבית), נוכח החפירות הארכיאולוגיות
המבוצעות במקום. כמו כן בקשת ממני חוות דעתי בענין יציבותו של בנין
המחכמה.

ספתי בשתי הבעיות, והמצב כרגע הינו כלהלן:-

(א) בענין הכותל הדרומי - בשעתו נבדק המצב על ידי ועדת
מומחים מטעם הטכניון. לפי בקשתי חידשה הועדה את
פעולתה ונערכות עכשיו בדיקות שונות שבעקבותיהם אפשר
יהיה להגיע למסקנות ביחס לבטיחות הכותל. אני מקווה כי
הדו"ח בענין יהיה מוכן תוך שבועות אחדים.

(ב) בקשר לבנין המחכמה - המצב הינו כלהלן:-
בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים
שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70.
לפי המסוער, הסלע הטבעי בסטח זה נמצא בעומק של כ-15 מ'
מתחת לפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית
של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל
בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים
מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא
מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי
הנבאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו
תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה
וורן.

./הערויות

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 10

THE HARMONIC OSCILLATOR

1. The harmonic oscillator is a system that can be described by the Hamiltonian

$$H = \frac{p^2}{2m} + \frac{1}{2}kx^2$$

where p is the momentum and x is the displacement from equilibrium.

העדויות לכך הינן:-

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצידו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בניה קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בוודות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בוודות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באיטיות ובהקפדה רבה, ומה "ארובות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקם, ותמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטותו של הבנין.

בהזדמנות בדיקת המצב בבנין המחכמה, התענינתי גם בנעשה במה שנקרא "בית שטראוס" - חפירות המבוצעות על ידי קבלן פרטי לפי הזמנה ישירה של משרד הדתות. לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שם עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטות התזת בטון בלחץ. כבר מצאתי מקום בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח הפינזויס, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבניית קמרונות האבן.

הנאמר על ידי לעיל הינו בעקבות בדיקה שנעשתה לאחר ביקור במקום שנערך על ידי לפני כשלושה שבועות. עכשיו, בחוזרי מחו"ל, מצאתי כי ממשיכים במקום זה בחפירות.

(-) ע. פרידמן
מהנדס המחוז

ב"ה ירושלים, י"ח באב תשכ"ח
12 באוגוסט 1968

ס ו ד י

אל: ראש הממשלה

יו"ר ועדה השרים לעניני ירושלים

ראשי העדות הנוצריות ונציגי העדה המוסלמית במזרח ירושלים
קיימו ביום חמישי 8.8.68 בכנסיה היוונית-קתולית התייעצות כדי לגבש עמדה
נגד ירידת המוסר במזרח ירושלים במיוחד במועדוני הלילה שפעולתם גוברת
והולכת.

כוונתם להתחיל בדרכי שלום ולכנס את כל בעלי מועדוני הלילה.
כדי למנעם מפעולות הפוגעות בקדושתה ובציונה של העיר המקודשת לשלשת הדתות.

נציגי המוסלמים לוהצים על נקיטת אמצעים דרסטיים, בעלי גוון
של פעולה מדינית בין גורמי חו"ל ובחשמולת הסברה.

ענין מועדוני הלילה וירידת חיי המוסר במזרח ירושלים גורמים
לרוגז ומבוכה בקרב אנשי הכמורה במזרח העיר. כפ"כ מגיעים הדים והגובות מהארץ
ומחו"ל בנדון.

ראשי העדות הנוצריות מבקשים את עזרת משרד הדתות והמטרה
על מנת לפקח על המועדונים והמוסר במזרח ירושלים.

אני מביא את הנ"ל לידיעתך כי סבור אני שאכן הבעיה מדאיגה
ויש צורך לדון בה.

בינתיים הסגנו דו"ח על ההתייעצות הנ"ל שהענקו אני מצרף בזה.

בכבוד רב

ז. ורהפטיג

העתיקים: סר המטרה
סר הפנים
סר המטפטים
סר התיירות
ראש עיריית ירושלים

חרגום (מאיסלקית)

הפטריארכיה הלטינית - ירושלים

מס' 771/68

ירושלים, 12.9.1968

לכבוד
ד"ר פ. קולבי,
מנהל המחלקה לעדות נוצריות,
משרד הדתות/ירושלים.

ד"ר קולבי הנכבד,

בחודשים האחרונים נדונה בהרחבה בעהונות המקומית
בעית הפגיעה במוסר בעיר הקודש ובמיוחד בנוגע למועדוני הלילה הבלתי
מוסריים.

ידוע לי כי המטרה שפלה בבקשה זו, וכי גם חוגים יהודיים
דתיים הביעו את מורת רוחם העמוקה נוכח בקשה זו.

בחודש פברואר השנה הפניתי הטומה לב השלטונות הנוגעים
בדבר בעל פה ובכתב לפרסומים פורנוגרפיים הנמכרים בחוצות עיר הקודש
ובכית-לחם. כן מודבקת המונות בלתי מוסריות לפרסומה של סרטי קולנוע.

אהיה אסיר תודה לכבודו באם יואיל להעביר פניתי
הנרגשת אל כבוד שר הדתות והשלטונות הנוגעים בדבר, כדי שביום ובלילה
ברחובות ובסקומות איבוריים ימנעו מהפצה פרסומים הפוגעים במוסר וברגשים
דתיים. אבקש שינקטו הצעדים הדרושים הטעם השלטונות נגד הפפירים ועל
ידי כך ישנו אומיה הקדום של ירושלים.

קבל נא אדוני הד"ר רגשי הערצתי.

(-) אלברטו גורי
הפטריארכ הלטיני של ירושלים

29/1/21

המאמר הבא הופיע בעיתון "אלטלאס ואל חיר" מס' 10 / ספטמבר 1968
"דמעה על שושנה מביין הערים" (המאמר בעלום שט, תושב ירושלמי).
המאמר מבליט את קדושתה של ירושלים ערש הנצרות ומגנה את הפגיעה
במוסר. בין היתר נאמר :

"מספר המאמינים עובדי האלוקים מהוה אחוז קטן מאותם המבקרים
במועדוני הלילה..."

ישנם האומרים, כי הם התמכרו לעכודת השטן ופחחו את מועדוני
הלילה, כדי למשוך את התיירים. נבצר מהם לדעת, כי התיירים המבקרים
בארץ הקדושה פניהם אינם מועדים למועדוני הלילה. התיר החפץ בכך
אפשרויות הבלויים שלו באירופה הן גדולות. הוא בא לירושלים, כדי
לראותה או להקור § עברה. המאמין והחוקר אינם נסחפים אחר התועבה
ומועדוני הלילה.

התייר מעוניין בירושלים כפי שהיא צריכה להיות - עיר לתפילות -
עיר השלמות והאמונה - התייר מתכחש לסמטאות ירושלים וקדוטהיה
המלאים במראות המפיהות צמרמורת בושח וכלימה. התייר אינו סובל
גזרות נסים ערומה למחצה העוברות בדרך היסורים, בה עבר ישו עם
הצלב.

אנו בני ירושלים, במקום לשמור על קדושת העיר, הפכנו רחובותיה,
רחובות עבודת האלוהים והיסורים, לרחובות תועבה ועברה על המוסר.
והפכנו רחובותיה המפוארים בהיסטוריה - למועדוני לילה.
קללת אלוהים על אותם הפוגעים בלבה של ירושלים בהרחיקם אותה
מציביונה האלהי ולהפכה לעיר לילה".

המאמר מסיים " החזירו לירושלים עטרת תפארתה - עיר התפילה
ושושנה הערים".

ב"ה ירושלים, כ"ה בתשרי תשכ"ט

18 באוקטובר 1968

אל: שר המשפטים,

הנדון: מינוי השטח מתחת למחכמה

בהחלטה ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים מיום ה' באלול תשכ"ח 1.9.68 נקבע כי שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי מקשור כביצוע עבודות הפנוי וחשיפת הכותל מתחת למחכמה ורחוב השלשלה.

ברצוני להעביר לידיעתך חומר עובדתי ומשפטי הנמצא בידי היעול לתרום לבירור מצבו המשפטי של השטח הנמצא מתחת לבנין המחכמה. (1) מקורות שונים אנו לומדים כי בסוף תקופת בית שני הייתה לשכת הגזית למטה מהמקום בו עומד עתה בנין המחכמה. זו הייתה מסורת יהודי ירושלים, שנאשרה גם על ידי החוקרים אחרי שנתגלה הגשר מעל קשת וילסון, שהולין מהר הבית לארסון החשמלאים בעיר העליונה כי לפי יוסף בן מתתיהו היה מושב הסנהדרין מחוץ להר הבית ליד גשר זה (ראה מלחמת היהודים ה', ד', ב', ט' רגום שמחוני עמ' רפ"ז).

מצורף בזה צילום שטח ירושלים בימי בית שני בקריכת ב.צ. לוריא שהופיעה כשאלם ידיעות אחרונות, והמסומן "א".

2. מהמסנה בתמיד סוף פרק ד' וחלילת פרק ה' אנו למדים כי בלשכת הגזית היה בית הכנסת של הר הבית והתפללו שם. גם אחרי החורבן המשיכו יהודים להתפלל במקום זה. כאן עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופת הכיבוש הערבי בו התפללו יהודי העיר ועולי רקל מהגולה. ועל בית זה כתב הרמב"ם שבהיותו בירושלים התפלל "בבית הגדול והקדוש" גם אחרי שנבנה בנין המחכמה מעל הקשתות העתיקות שנוחרו במעבה האדמה (וביניהן גלויים לסרובין 34 מטר נוספים של הכותל המערבי מתוק 48 המטר שמצפון לחתבת הכותל של היום), המשיכו יהודים לבוא להתפלל במקום זה, ואפילו בחוץ בנין המחכמה עצמו נהגו להתפלל עד לדור האחרון.

על כל זה בארוכה ראה מאמרו של פרופ' בן ציון רינור (או דינבורג) שהופיע ב"ציון" ג' תרפ"ט, וביחוד ראה שם הערה 1355 בעמ' 79 והסיכום בעמ' 87. המאמר כולו נמצא ברשותי ואשמח

להשאילו לך לעיון אם תרצה.

3. כידוע מיד לאחר כיבוש ירושלים על ידי הצלבנים, אספו את כל היהודים לחוף בית-הכנסת ושרפוהו. יצויין שבאבני הכותל שבמקום ישנם סימני שפה רבים. כנראה, שלאחר שנשרף ונהרס בית-הכנסת, נהפך המקום לחלק מהרחוב שעבר ברוציטות מסער שכם ועד שער האשפות. מצורף בזה צילום דף 133 מספרו של החוקר הגרמני קימל מסומן "כ" המזכיר עובדא זו. ה"כוגן" המוזכר שם הוא קשה וילסון. כמו כן

מוזכר הדבר ב

4. המהכמה שנבנתה בחקופת המלוכים, ויש אומרים לאחר מכן, *Palestine Exploration Quarterly*

לא כללה אף פעם את המרתפים העתיקים למטה, ואין גם כניסה מבניין המהכמה שלמעלה למרתפים. והנה אף לפי הרישומים בימי המנדט, נרשמה המהכמה לחור על שם ווקף התנכיויה בעוד שחלק מהשטח שתחת המהכמה - "המרתפים" - נרשם על שם ווקף המוגרבי, ואילו יתר השטח שמתחת למהכמה לא נרשם בכלל בטאבו, עובדה שעירית ירושלים ~~מזה~~ ^{מזה} בתזכרה מיום ה' באב תשכ"ח 2.8.68. האין כזה הוכחה בולטת שהמוסלמים אף פעם לא ראו במרתפים חלק מבניין המהכמה עצמו? לו היה הרישום והבעלות של המהכמה כוללים גם את השטח שמתחתיה לפי הכלל של ~~מפקקא~~ ^{מפקקא} דארעא עד לרומת דרקינא" האין נרשם אותו השטח או חלק מסנו על שם ווקף אחר, מבלי העברת הבעלות, אלא כדישום ראשוני? ואלא שבירושלים העתיקה בדרך כלל נבנו רחוב עלי רחוב ובתים על רחובות ושטחי הפקר מבלי שהבעלות של המבנה הכלול תה שלטת מסנו. ובאשר לווקף המוגרביים,

הלא כל שכונת המוגרביים היחה שייכת לווקף המוגרביים והממשלה הפקיעה אותו כולו. רק בגלל הטעות שחשבו את המרתפים כחלק מבניין המהכמה נמנעו מלהפקיעם כחלק משכונת המוגרביים.

5. ועוד, גם לפי הרישום של "המרתפים" על שם הווקף המוגרבי נרשמו רק שני חדרים. החדר בו נמצא בית-הכנסת לא נכלל ברישום, כפי שמוכח מהחרשים שבספר הרישום. יוצא שרוב החלק מתחת למהכמה הוא שטח הפקר ויש לרשום אותו על שם הממשלה, ורק חלק קטן בפתח של כשלישים מטרים מרובעים נרשם יחד עם החלקה של הגן שעמד בצפון רחבה הכותל על שם הווקף המוגרבי שהיה בעליו הרשום של כל שכונת המוגרביים, וכאמור רקבטעות הוצא סכלל ההפקעה הכללית של הווקף המוגרביים. לכן יש להמשיך את צו ההפקעה גם עליו.

Page 10 of 10

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice to ensure transparency and accountability. This section also outlines the procedures for handling discrepancies and the role of the audit committee in reviewing the financial statements.

The second part of the document details the internal control system implemented by the organization. It describes the segregation of duties, the authorization process for transactions, and the regular reconciliation of accounts. The document highlights how these controls are designed to prevent errors and detect any irregularities early on.

The third part of the document provides a comprehensive overview of the organization's financial performance over the reporting period. It includes a detailed analysis of the income statement, balance sheet, and cash flow statement. The management discusses the key drivers of growth and the challenges faced during the period, along with the strategies adopted to address them.

The fourth part of the document outlines the organization's future financial outlook and strategic objectives. It discusses the planned investments, capital expenditures, and the expected impact of these activities on the overall financial health. The management also addresses the risks associated with these plans and the measures taken to mitigate them.

The final part of the document concludes with a summary of the key findings and recommendations. It reiterates the commitment to high standards of financial reporting and the importance of continuous improvement in the internal control system. The document is signed off by the Chief Financial Officer and the Chairman of the Audit Committee.

6. יתר על כן,

נציגי היישוב בפני ועדה הכותל של חבר הלאומים הראו
סמסמכים שהערבים הגישו בענין הווקף בשכונת הסוגרבים היו
סדומים (רא"שעט הכותל", עמ' 128,82,81,75)

7. ופעל לכל, חופש הגישה למקומות הקדושים לאי חוק הסמורה
על מקומות הקדושים, הטכ"ז-1967 איננו מותנה במקלות על השטח,
זו היחה גם טענה נציגי היישוב בפני ועדה הכותל של חבר הלאומים
שנחקבלה על ידיה וכך הוכחר גם בכג"ג 223/67, שבחי כן דב נ. שר
הדחה (נד"י ב"ב"י) עמ' 440 והלאה).

8. ר"ב הספר הטורי ופוכדתי שהוכן ע"י ד"ר א. קיטלמן

9. אטמה להיפכך ולהוסיף הכהרות גוספורה בעל שח.

בברכה,

ז. ורחמטיג

(א) תיאור המקום
הבנין התחתון

רצפת הבנין התחתון היא בגובה של רחבת הכותל.
מעל הרצפה בנויות קשתות עתיקות; הגדולה שבהן נקראת "קשת
וילסון", שנבנתה יחד עם בנית הכותל, ואשר הרגל המזרחית שלה
היא חלק של הכותל המערבי, ומשם היא עולה בקימור מערבה.
גובה האולם מתחת לקשת הוא 7 מטר, ורוחבו ממזרח למערב הוא 13 מטר.
הכניסה לבנין התחתון היא מדרום, מרחבת הכותל,.

הבנין העליון

מעל הקשתות העתיקות נבנה בנין הידוע כ"מחכמה", על שם בית המשפט
התורכי שהיה בו. הבנין בן שתי קומות, והכניסה אליו מצד צפון, מרחוב
השלש. רצפת הקומה התחתונה נמצאת כעשרה מטר מעל רצפת קשת וילסון.
בקומה זו היה בית המשפט, ואחרי קום המדינה גרו בו פליטים ערבים
בקומה העליונה הייתה דירת המופתי הג' אמין אל חוסייני.

רחוב השלשלה עובר מעל הגשר העתיק שהולין להר הבית, ועבר מעל
קשת וילסון והוא גבוה כעשרה מטר מרצפת קשת וילסון ומרחבת הכותל.
מצד רחוב השלשלה נראה רק החלק העליון-בנין המחכמה, ואילו מצד רחבת
הכותל נראים:

- 1) הבנין התחתון, שחזיתו בנויה מאבנים גדולות ובלתי מסותחות, עם שתי
חומכות (כעין עמודים מרובעים), ללא תלונות ועם שלשה שערים. שנים מהשערים
נסגרו ע"י מע"ץ, וחשלישי, הקרוב ביותר לכותל, פתוח;
- 2) הבנין העליון (המחכמה), הבנוי מאבנים קטנות. מסותחות, ללא חומכות,
ובו תלונות המונים לרחבת הכותל (פתיחת כמה מהתלונות ע"י המופתי בתרפ"ט
שימשה נושא לדיון בוועדת הכותל של חבר הלאומים).

אין מדרגות ואין מעבר בין החלק העליון לחלק התחתון. מי שרוצה
לעבור מהחלק העליון לתתון צריך לצאת לרחוב השלשלה ולהקיף מרחק רבע
ק"מ את רחוב השלשלה, סמטה אבו מדין ורחבת הכותל.

Section 10
Section 10

...and ...
...
...
...
...

Section 11

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

כנס שחרוזכות הקמורים בעיר העתיקה אינם הרכוש של בעלי הבתים
הבנויים מעליהם, ואין לבעל הבנין שלמעלה זכות ברשות הרבים שלמטה,
כך לא היה חלק התחנות עיון לבעלי בנין המחסמה. הרשות הרבים
אין מענה חזקה והחייבות, וכאן אפילו לא הייתה שום חזקה. לא בעלי
המחסמה ולא ערבים ערבים לא השתמשו בחלק התחנות, מלבד בשני החדרים
הנ"ל, וצריכות הערבים בארו לדיוק במקום בו נעזבו ע"י ורן לפני
מאה שנה. ליתום הבן, ובעל עם הממשלה בהיותו נכס שאין לו בעלים
או רשות הרבים לא ישבע באף אדם.

ולעפמחזאת נהגו היהודים להכנס להתפלל לחלק התחנות ולחלק
העליון של הבנין, פאשןמלמטההקדמהלצלמלמטה השחרור (e).

בערות

- (1) חבת ירושלים, באפר מורה הקדמי, סימן י"ב.
- (2)
- (3) המקורות לוקמו על ידי ב"ציון" ג' (הרמ"ט), ביהוד בעמודים
97, 81, 80.
- (4) הרב ספר הגיון "פירוש אלה מסעי" ד"ה ופי. חבת ירושלים עם
"ספרי ירושלים", מובא בציון ג' עמ' 102.
- (5) מלחמת היהודים ה.ד.ב. הרגום שטחוני עם רפז וספה מול עם רפ"ו

פרס: "ארץ ישראל ספר מסעות" מול עם 176.

לפי המסמך ממסנת מצות פ"ה, פ"ד, והסיד פ"ד מ"ג ופ"ה מ"א,
היתה לשכת הגזית בצד צפון, בין מזרח למערב, הניס בעזרה והציר.
בחול(אולם בחר הבית) (ראה ספרי המסנה שם). הרב יצחק אייזיק
הלוי חלר כספר בנין הריא"ל, פרק ד", מסביר שמסנה מתארת את בנין
עולי הגולה, ובזמן הורסוס הועברה לשכת הגזית למערב. מסות השני
עברה השני עברה הסנהדרין למקום אחר, בראשונה מגלוייתה (ה"ח ל"א א').
(6) "ציון" עם ע' 79-78.

(7) מקורות ההיסטוריים ליקמו ע"י מרופסור דינור בציון" עם,
ורא סיכומו בעמוד 87, וראה"סוב ירושלים" דף י.

(8) פרס עם עמ' 165 וכן יוצא ממנה נ.צ. לוריא ציון עם ע' 79 החוכיר
היחודי לועדה הכותל עם 25 הערה 49 עם 36, "מספט הכותל" עם 23,
24, לפי ציון ג' עם 104 מתכוון כנראה ר' עובדיה מברטנורא למקום זה

ג) הרישום במשרד ספרי האחוזה

לפי המסמכים שסופקו ע"י עיריית ירושלים, רשום הבנין העליון בפני עצמו, וחלק מהבנין התחתון רשום ביחד עם גינה שהייתה של הווקף המוגרבי. בווקף המוגרבי היו חלקות רבות. והן הופקעו, ובתוכן גם חלקה זו, אלא שבמפת ההפקעה נכללו רק 320 מטר מרובע מתוך 350 מטר מרובע של החלקה, כך ששלושים מטר מרובע (1 של דונם) מחלקה זו, לא הופקעו, והם שני מתוך שלושת החדרים הקטנים הנמצאים פנימה מהשער של הבנין התחתון. החדר השלישי, שבו גלוי הכותל ובו עומד ארון הקודש, לא היה בחלקה זו ואינו כלול ברישום במשרד ספרי האחוזה. כמו כן אין רישום בנוגע להמשך עד קשה וילסון.

תעודת הטובחרים בתיק 3421/35 מתארת את החלקה כך:

"בנין המורכב משני חדרים (ה א ו י ר חנוס ע"י בית הספר התנכ"י חסיין להקדשות המוסלמיות), כן שנסועים בו עצי זרי בשלמותו".

כשנרשמו שני החדרים למטה (כמה חודשים אחרי רישום המחכמה) לא הוקף הרישום של המחכמה למעלה כדי להוציא את החדרים האלה מרשותם, דבר שהיה אריך להעשות אילו היה החלק התחתון כלול ברשום המחכמה.

מענין שבנין המחכמה רשום במשרד ספרי האחוזה כנמצא בשכונת שער

השלשלת ואל ואד (רחוב הגיא), ואילו שני החדרים למטה רשומים כנמצאים בשכונת המוגרבים.

(אגב החרגום העכרי של שני שטרי הטאבו עלולות לתקוע המלים "רישום

מחדש". הכוונה לרישום חדש שלא קדם לו רישום, ולא לרישום שחודש.

אינני נכנס כאן לשאלה בדבר הרישומים, שנעשו אך ורק על סמך תעודת

מוכתרים שלא ידעו קרוא וכתוב והחמו בשביעת אצבע, ללא מפות, ללא תעודת וי

וללא בדיקה מצד משרד ספרי האחוזה (התקירה נמשכה "עשיריה השעה", כלומר 6

דקות, לפי המסמך החתום ע"י "ההוקף"). במשרד ספרי האחוזה הובעה עתה תמיהו

על צורת הרישום הזאת ללא אסטמכות.

בענין ערכו ותוקפו של הווקף הזה, ראה גם ציון ג' עמ' 103, ובדבר

המטכוח לעשותו במקום הזה ראה "משפט הכותל" עמ' 12 ו-110. וכך ראה בסעיף

לחוק הקרקעות העותמני.

1. THE PROBLEM

The first part of the paper discusses the general situation of the problem. It is shown that the problem is of a non-linear type and that the usual methods of solution are not applicable. The author then proceeds to show that the problem can be reduced to a linear one by the use of a certain transformation. This transformation is derived from the fact that the problem is invariant under a certain group of transformations. The author then shows that the transformed problem can be solved by the method of separation of variables. The solution of the transformed problem is then transformed back to the original problem. The author then discusses the properties of the solution and shows that it satisfies the boundary conditions. The author then discusses the asymptotic behavior of the solution for large values of the independent variables. The author then discusses the numerical solution of the problem and shows that the numerical solution is in good agreement with the analytical solution. The author then discusses the physical interpretation of the solution and shows that it is in good agreement with the experimental results. The author then discusses the conclusions of the paper and shows that the problem has been solved. The author then discusses the references and shows that the problem has been solved.

The second part of the paper discusses the properties of the solution. It is shown that the solution is unique and that it satisfies the boundary conditions. The author then discusses the asymptotic behavior of the solution for large values of the independent variables. The author then discusses the numerical solution of the problem and shows that the numerical solution is in good agreement with the analytical solution. The author then discusses the physical interpretation of the solution and shows that it is in good agreement with the experimental results. The author then discusses the conclusions of the paper and shows that the problem has been solved. The author then discusses the references and shows that the problem has been solved.

The third part of the paper discusses the numerical solution of the problem. It is shown that the numerical solution is in good agreement with the analytical solution. The author then discusses the physical interpretation of the solution and shows that it is in good agreement with the experimental results. The author then discusses the conclusions of the paper and shows that the problem has been solved. The author then discusses the references and shows that the problem has been solved.

(ב) העבר של המקום

מקובל אצל היהודים שבמקום הזה עמד בית הטמטט של שלמה המלך (1), ואף אצל הערבים יש מסורה דומה (2). לפי פרופסור דינור היו במקום הזה גם בית מדרש, בית ועד וישיבה מזמנו של חזקיהו המלך ועד לתקופה מאוחרת (3), כאן היתה לשכת הגזית, מקום מושב הסנהדרין, הן לפי מסורה יהודי ירושלים (4), והן לפי חוקרים חרשים לוי מקורות אחרים (5). גם אחרי החורבן המשיכו יהודים להתפלל כאן, וכנראה ל המקום זה התכוון החייר טבורי (שביקר בארץ 200 שנה אחרי מרד בר-כוזבא), בטובו החיחודים היו באים לשם לקונן על החורבן (6), במקום הזה עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופת הערבים, בו התפללן יהודי העיר ועולי רגל מהגולה שבאו להתפלל ליד מקום המקדש. על בית זה כתב הרמב"ם אבהיותו בירושלים החפלה "כבית הגדול והקדוש" (7). הצלבנים שרפו את יהודי ירושלים כהון כיה הכנסת (אגב-אבני הכותל במקום הזה שחורים מטריפת גדולה), וחיסלו את הישוב היהודי. בחוף תיאורים מהברר שהמקום נחיה לבנוי, והרחוב טעור שכם לשער השפחה עבר לאורך הכותל המקרבי מהחל לקפה וילסון, ולרחוב השלטה העובר על בלי הגשר העתיק. היום אטוא רחובות כסני מפלסים-העליון רחוב השלטה, והתחתון רחוב הכותל. אחר כך נבנה בניין המבטח מפל הקשתות שמעל רחוב הכותל, כסחיותו כלפי רחוב השלטה, כלפי המפלס העליון, וקשר אין לו עם הרחוב שמתחתיו במפלס התחתון. עם כסוי הכותל באשפה ובעפר, החכסו גם הקשתות, ורק עם העמקה רחבת הכותל טוב נמגלה השער של הבניין ההתחון במלוא קומחו.

מחרשים של ורן שהוזייע בשנת 1880 כ

(חרשים 8), מתברר שפנימה כסער זה היה אולם גדול.

גם במפה בספר של פרס "ארץ ישראל, ספר מסעות". מלפני 48 שנה. מובלט אולם גדול פנימה מהשער.

עתה כמצאים במקום האולם הזה שלשה חדרים קטנים, אחד

ליד השער ושני פנימיים.

143-19

ת ז כ ו ר ת

בהאריך כ"ה בחשרי תשכ"ט (17.10.68) נערך סיור ברחבה
הכוהל וליד המחכמה.

בסיור השתתפו חברי ועדה השרים לעניני המקומות הקדושים,
כדלהלן:

- השר והרפטיג
- השר בגין
- השר קול

וכן השתתפו המוזמנים הבאים:

- אדריכל י. שיינברגר
- מהנדס מ. קוזניץ
- ד"ר י. קימרמן
- הרב י. שכטר
- דובר משרד הדתות ע. דרוק
- ש. הלל - משרד החוץ
- רס"ן ד. פרחי - צה"ל
- מיכאל ארנון - מזכיר הממשלה
- הרב ד. פולא
- ח. חמץ - היועץ המשפט למשרד הדתות

INDEX

1. Introduction
2. The first part of the book

3. The second part of the book

4. The third part of the book

5. The fourth part of the book
6. The fifth part of the book
7. The sixth part of the book

8. The seventh part of the book

9. The eighth part of the book
10. The ninth part of the book
11. The tenth part of the book
12. The eleventh part of the book
13. The twelfth part of the book
14. The thirteenth part of the book
15. The fourteenth part of the book
16. The fifteenth part of the book
17. The sixteenth part of the book
18. The seventeenth part of the book
19. The eighteenth part of the book
20. The nineteenth part of the book
21. The twentieth part of the book

193-1-9

סר המסמכים

ירושלים, כ"ד בתשרי תשכ"ט
16 באוקטובר 1968

אל : מזכיר הממשלה

הנדון: הצעה לדיון בועדת שרים לעניני
המקומות הקדושים

אבקשן להעלות לדיון על סדר יומה של ישיבת
ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים את חוכן מכתבו
של מהנדס מע"צ מר ע. פרידמן בענין שטח הכותל המערבי.

בברכה,

לוטה: מכתבו של מהנדס מע"צ,
מר ע. פרידמן.

1900

Office of the
Secretary of the

of the

Secretary of the

of the

1900

of the

22,222

אליהו ששון
שר המשטרה

ירושלים

דעת
מס' 68
מס' 11/68
מס' 50(79)1-3950

ט ו ד י

הועדה לבסחון ירושלים

לסעיף 2.4 מסיכום ישיבה מס' 11/68 - להלן תוכן מכתבו של
מהנדס מ.ע.צ בנושא החפירות בכתל הדרומי

ד' בתשרי תשכ"ט
26 בספטמבר 1968
50(79)1-3950

מר ש. רוזוליו, ניצב
מטה המשטרה
משטרת ישראל
ירושלים

הנדון: שטח הכותל המערבי

בשיחתנו שהתקיימה ב-25.9.68, ביוזמתך, בקשת מטני חוות דעתי
בענין בטיחות הכותל הדרומי (והפינה המערבית), נוכח החפירות הארכיאולוגיות
המבוצעות במקום. כמו כן בקשת מטני חוות דעתי בענין יציבותו של בנין
המחכמה.

טפילתי בשתי הבעיות, והמצב כרגע הינו כלהלן:-

(א) בענין הכותל הדרומי - בשעתו נבדק המצב על ידי ועדת
מומחים מטעם הסכניון. לפי בקשתי חידשה הועדה את פעולתה
ובערכות עכשיו בדיקות שונות שבעקבותיהם אפשר יהיה להגיע
למסקנות ביחס לבטיחות הכותל. אני מקווה כי הדו"ח בענין
יהיה מוכן תוך שבועות אזוריים.

(ב) בקשר לבנין המחכמה - המצב הינו כלהלן:-
בדקתי את המצב אחרי שפייחתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים
שהוכנו על ידי דודן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70.
לפי המשוער, הטלע הסבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מ'
מתחת לפלס של רחובת הכותל, החדריט בפינה מזרחית-דרומית
של בנין המחכמה, ושל קו הבטיס של קשת וילסון, וכל החלל
בין הטלע ומפלס זה מהורה תערובת של עפר ואבני בנין שונים
מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא
מבוסס על הטלע הסבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי
הבנאים הקימו את הבנין כחלקו על גבי קירות אשר הם גילו
תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילהו
וורן.

העדויות לכך הינן:-

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקט על גבי הכותל ולמרות
זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים טדקים בעקבות שקיפות
דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצידו המערבי, בקיר
הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לחחות
חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הבחות אלו הנבי בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין
לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם
הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות
תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר
ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות היבן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארוכות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באיטיות ונהקפדה רבה, ומח"ארוכות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדיים עם חיזוקים, ותמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוססותו של הבנין.

בהזדמנות בדיקת המצב בבנין המחכמה, התעניינתי גם בנעשה כמה שנקרא "בית שטראוס" - חפירות המבוצעות על ידי קבלן פרטי לפי הזמנה ישירה של משרד הדתות. לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שטח עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטות התזת בטון בלחץ. כבר מאתי מקוט בשטח של קשת וילסון בו אסור להפורר ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שנענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח הפיננסיים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל כמגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש כסחון שהעפר המוצא לא שימש כבטיס לבנית קמרונות האבן.

הנאמר על ידי לעיל תיבן בעקבות בדיקה שנעשתה לאחר ביקור במקום שנערך על ידי לפני כשלושה שבועות. עכשיו, בחוזרי מחו"ל, מצאתי כי ממשיכיו במקום זה בחפירות.

(-)
ע. פרידמן
מהנדס המחוז

143-1-9

89.63 (6/8)

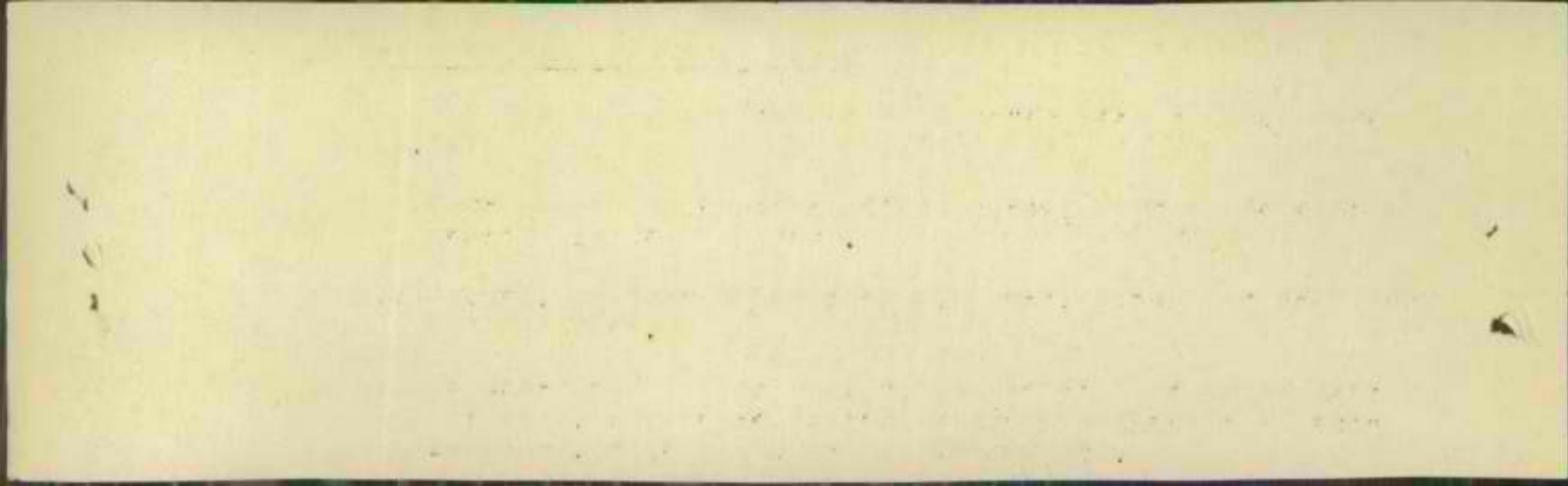
743. חשיפת השטח מדרום לרחבת הכותל

מ ח ל י ט י ה, בהמשך להחלטת ועדת השרים מיום ר' באב תשכ"ח
(31.7.68):

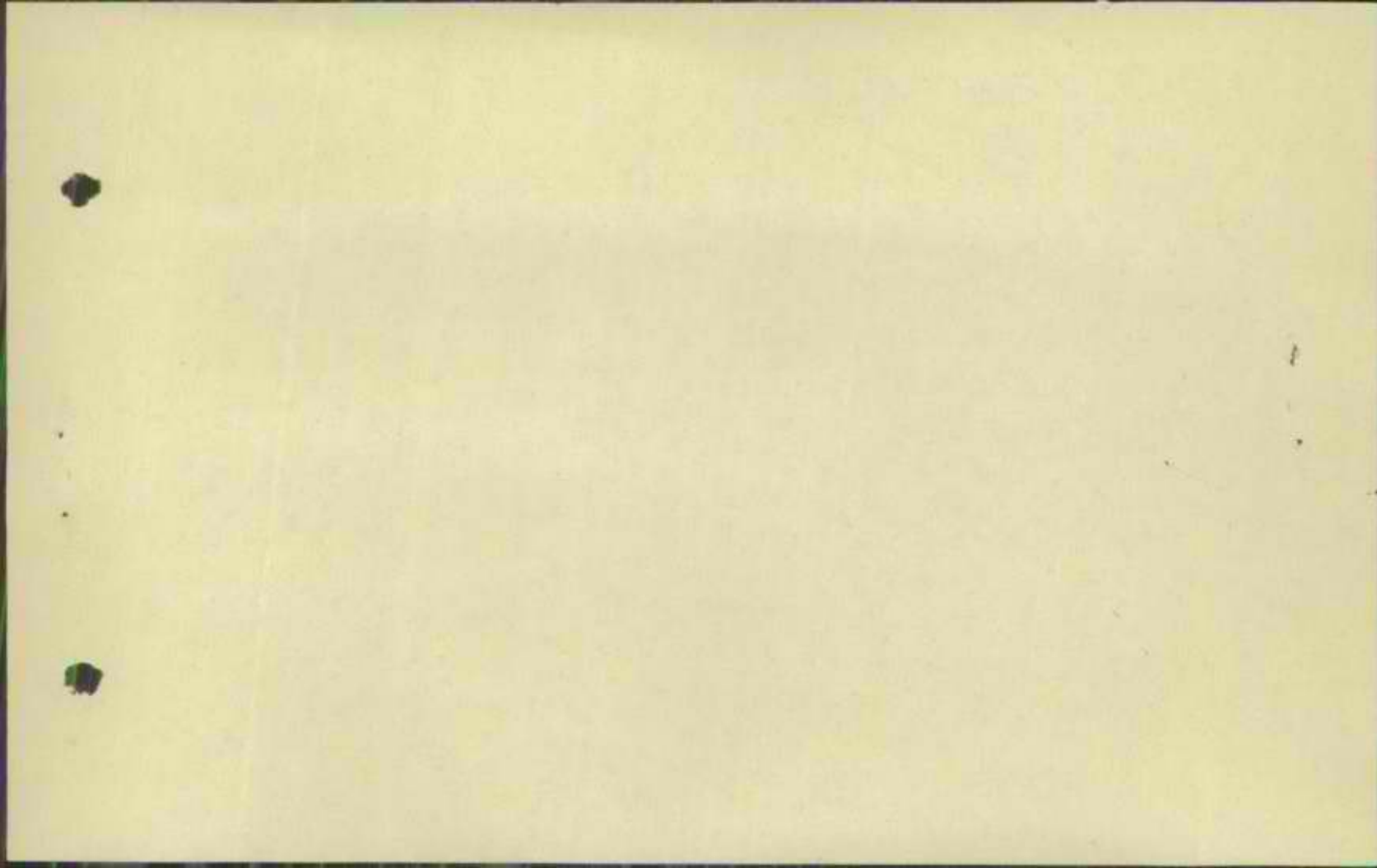
(א) להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכותל, לאחר פיצוץ וטתן
פיצוץ נאותים לדייריהם.

(ב) להבטיח, גם לאחר הריסת בנין אבן ספור, כניסתם להר הבית דרך
סער המוגרביה.

(ג) סר הדתות יתאם עם סר החוץ קביעת העיתוי לגבי הריסת בנין
אבן ספור, וכן עיתוי הצעדים המספסיים אשר ינקטו אם יהיה
צורך בהם, לגבי הפקעת השטח הסתחת למתכמה.

143-1-9

נ"א/כ"ח 89.68

742. פינוי השטח מתחת לבנין "המחכמה"

ס ח ל י ט י ה :

- (א) להספיק בניקוי השטח מתחת לבית משראוס בכיוון לקטוב
וילסון, תוך הבטחה מלאה של בטיחות המבנים מעל למקום
הניקוי.
- (ב) הבטחת הבטיחות במבנים תיעשה ע"י טרמטים, אחר בנרסף
לאמור בסעיף א) דלעיל, תציב לוועדת המרי"ה תכנית להבטחת
בטיחות המבנים והחומה, במידה ויוחלט על שיפורים או
מחקר ארכיאולוגי נוסף.
- הרכב הועדה: נציג משרד הדתות - יו"ר, נציג משרד הבטחון -
חבר, נציג מחלקת עבודות ציבוריות - חבר, נציג עיריית
ירושלים - חבר, נציג המשלחת הארכיאולוגית - חבר.
- (ג) שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי הקשור בניצוץ עבודות
המחקר והחיפוש.

9-1-43

מזכירות הממשלה

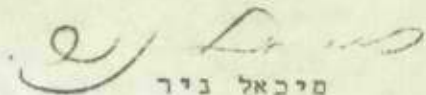
ירושלים, י"א באלול תשכ"ח
4 בספטמבר 1968

א ל: חברי ועדה השרים לענין השמירה על
המקומות הקדושים

מאת: מזכיר הועדה

בתבקשתי ע"י יושב ראש הועדה להפביר
אליכם את המכתבים הס"ב.

ב ב ר כ ה

סיכאל ניר

Faint, illegible text at the top right of the page.

Faint, illegible text in the middle left section of the page.

Faint, illegible text in the middle section of the page.

Faint, illegible text in the middle right section of the page.

Faint, illegible text at the bottom right of the page, possibly a signature or date.

זכרון דברים

הכותל המערבי

יציבות הכותל הדרומי והמזרחי

פגישה עם: פרופ' / מר וייסמן - מהטכניון
ומר בן-דוד - סגן ראש משלחת החפירות
ביום 19.8.68

- (1) הבעיה העמדה לפנינו היתה באיזה דרך להגיע לדעה מבוססת על יציבות הכתלים - המערבי והדרומי, נוכח החפירות שבוצעו עד עכשיו.

סוכס:

- (א) יוכנו חתכים אנכיים במרחקים של 10 מ' מהפינה הדרומית מערבית בכיוונים למזרחה וצפונה. בוחכים אלה יוכנסו כל הממצאים שיש להם השלכה על הבעיה, הם יישטרו גם לצורך מעקב אחרי "התנהגות" הכתלים בעתיד. מר בן דוד יתן סקירה על מה שידוע לו או מה הן השערות ביהם לחלקים אשר לא ניתנים לבדיקה ולמדירה.
- (ב) אחרי שהחברר כי באמצעים שיטנים בטכניון לא ניתן לבדוק עוביים של הכתלים, סוכס עם ד"ר וייסמן כי הוא יתקשר עם המכון הגיאולוגי-פיזיקה הממסלתי לעריכת בדיקה בשיטה הסייסמית או בשיטות אחרות בעזרת מכשירים סברסות המכון.
- (ג) היה מדובר גם על בדיקה ישירה על ידי קידוחים אבל היתה זו שיחה פרלימנרית ובלתי מחייבת.
- (ד) סוכס כי ע. פרידמן יתקשר עם רס"ן דוד פרחי מהממסל הצבאי בכרי שהוא יידע מה אנו עומדים לעשות ולקבל את עזרתו בעניינים החורגים מהטסה הטכני.
- (2) היה מדובר במדקט הקטים אשר בפינה הדרומית-מערבית של בנין המוזיאום המוסלמי - הוחלט להפריד בעיה זו מבעיה יציבות הכתלים.
- (3) ד"ר וייסמן העלה את בעיית החטלום לטכניון בעד סירותיו, אשר נאמד על ידו בכסום של עד ל- 10,000.- ל"י.

ע. פרידמן
מהנדס המחוז

משרד העבודה
משרד מהנדס המחוז
ירושלים

ירושלים, ח' באלול תשכ"ח
1 בספטמבר 1968

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
סר הדתות
ירושלים

כבוד הסר,

הנדון: הכותל המערבי

1. במכתבך מ- 12.8.68 בקשת ממני חוות דעה על:
 - (א) יציבותו של הכותל המערבי והדרומי לאור החפירות כפי שהן כיום.
 - (ב) על אפשרויות של מינוי העמר בשטח שמוחת לבנין המחכמה.
 - (ג) על אפשרות הפירה ארכיאולוגיה בשטח מחת לבנין המחכמה מבלי למוטט את המחכמה.משיחה טלפונית מה- 30 לספטמבר הבינתי כי הינך מעונין גם בחוות דעה ביחס לפינויים מחת לבנין הגובל מצד הצפוני עם הכיכר הגדולה, לפני ששטח הכותל, לצורך סיורי הקהל הרחב.
2. בענין (א) לעיל - יציבותו של הכותל המערבי והדרומי:

הודעתי לך בשיחה טלפונית האחרונה כי הדבר נמצא בטיפול בידי הועדה אשר הכינה את הדו"ח הפרלימנרי עבור מרופ" מור. הנני עומד בקשר עם אנשי המקצוע בטכניון בענין ומאחר והכנת חוות דעה זו מחייבת בדיקות חזרות, אין לצפות, לפי דעתי של איש הטכניון המטפל בענין, לדו"ח יותר מוקדם מאשר כעבור חודש מהיום.
3. בענין המחכמה במעייפיט (ב) ו- (ג) לעיל:

היה ברצוני להגיש לך את חוות דעתי בערך כעוד שבוע, אבל לבקשתך הטלפונית הנני עושה זאת כבר היום. בחוות דעתי זו הנני מתכוון לבנין המחכמה כפי שזה הוגדר על ידי וורן, שהוא בנין בגודל של 90 רגל מצפון לדרום וכ- 80 רגל ממזרח למערב, הגובל מצד המזרחי שלו עם הכותל המערבי.

בדקתי את המצב אחרי העיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70. לפי המאמר, הסלע הטבעי בטמח זה נמצא בעומק של כ- 15 מטר מתחת למפלס של רחבת הכותל. החדרים בפניה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה הערובת של עפר ואבני בנין סוגים מהריסות ומפלוח שהצטברו במסך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מכוסס על הסלע הטבעי, אחר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אחר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי הערובת העפר והאבנים הבודדות סגילה וורן.

העדויות לכך הינן:

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים טדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הטדק הגדול מצירו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אחר חייב בניה קיר חומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מכוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בטמח בנין המחכמה אין לבצע הפירות ארכיאולוגיות כמובן המקובל. במקומה בהם הבנין מכוסס על בניה קדומה - הוצאה העפר ואבנים בודדות הערער את הבניה הקדומה. בחטחים בהם הבנין מכוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן הפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרוח לעומק (ורצוי שהן תהיינה כחתך עגול) באיטיות ובקפדה רבה, ופ"הארובות" האלה במידת האפשר להשתדע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקים, עם הסיכות לפי הצורך.

חפירה בטמח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להחטוטותיו של הבנין.

4. מה שנוגע לבקטחך בתיחה הטלפונית - בענין החפירות הנעשות בבנין הצופה אל הכיכר הגדולה מצד צפון, הנמצא מערבית מבנין המחכמה - לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שט עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בטיטות התוח בטון בלחך.

כבר מצאתי מקום בטמח של קשת וילסון בו אסור להפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן טבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בטמח הפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבניה קמרונות האבן.

בכבוד רב

(-)

ע. פרידמן
מהנדס המחוז

ה ע ת ק

ירושלים, ט"ו באב תשכ"ח

לכבוד
ד"ר זרח ורהפטיג
שר הדתות

כבוד השר,

בבואי לכותל המערבי מצאתי כי ננעל השער בצפון הרחבה, סדרכו היו ניגסים להמטך הכותל המערבי, לאורך 47 מטר. נעילה השער מונעת גישה זו.

חוק שמירת מקומות קדושים תשכ"ז מבטיח גישה למקומות קדושים, ומטיל עונשים כבדים על המונע את הגישה, דבר שהוא בגדר פסע. שר הדתות ממונה על ביצוע החוק, ולכן עליו להבטיח את הגישה.

אין שר, ואפילו הממשלה כולה, יכולים להחליט החלטה כזו לפני שהכנסת ביטלה את החוק הנ"ל. אדרבא - חברי הממשלה התחייבו בהצהרת האמונים שלהם לקיים את חוקי הכנסת.

אין זכות הגישה חלופית בבעלות. כך הובחר בכג"צ של בן דב נגד שר הדתות, וזו הייתה טענה נציגי הישוב בפני ועדת הכותל של חבר הלאומים. לכן אפילו אילו היה ממש בטענה הערבים כי המקום טיף להם, אין זה פוגע בזכותנו לגשת להמטך הכותל.

אני מבקש מכבוד השר להורות על פתיחת השער, ולאפשר להתמלל ליד המטך הכותל. אם דבר זה לא ייעשה בימים הקרובים, לא תהיה לי דרך אחרת אלא לפנות לכג"צ נגד הממונה על ביצוע החוק והאחראים לסגירה. אולם בטוחני שהדברים לא יגיעו לידך כך.

בכבוד רב

(-)

ד"ר א. קימלמן, עו"ד

143-1-9

מ"מ 143-1-9
2 1968

מ"מ 143-1-9
מ"מ 143-1-9
מ"מ 143-1-9
מ"מ 143-1-9
מ"מ 143-1-9

מ"מ 143-1-9

מ"מ 143-1-9
מ"מ 143-1-9

מ"מ 143-1-9

מ"מ 143-1-9

1. מ"מ 143-1-9
2. מ"מ 143-1-9
3. מ"מ 143-1-9

מ"מ 143-1-9

מ"מ 143-1-9

147-1-9

ירושלים, ט' באלול תשכ"ח
2 בספטמבר 1968

אל : שר הדתות
שר החוץ

מאת: מזכירות המטלה

הגני מחברד לחביה להטומה לבכס החלטה זקדה השרים לענין הסמירה על
הקדמות הקדושים, בישיבתה מיום ה' באלול תשכ"ח (1.9.68):

מ ה ל י ט י ט :

א. מינוי חשבת כותה למחכמת

1. להמשיך בניקוי הטעם סתחה לבית שראוס במוון לקטה וילסון,
חדך הכטחה מלאה של בטיחות המבנים מעל למקום הניקוי.
2. הכטחה בטיחות במבנים חיעטה ע"י ועדה מומחים, אשר בנוסף
למסור בטיחף 1 דלעיל, תציע לועדה השרים הכנייה לחכטחת
בטיחות המבנים והחומה, במידה זיוחלט על שימוצים או סחקר
ארכיטולוגי נוסף.
- הרכב הועדה: נציג משרד הדתות - יו"ר, נציג משרד הכטחון -
חבר, נציג מחלקת עבודות הציבוריות - חבר, נציג עיריית ירושלים
- חבר, נציג המטלה הארכיטולוגית - חבר.
3. עד המשפטים יבדוק אם חצר הממפטי הקטור בכיצוע עבודות
החקר והשימוץ.

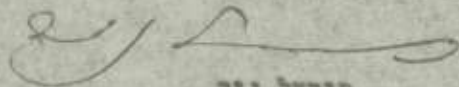
ב. חלטה חשבת מדרום לרחבת הכוחל

בחסך לחלטה מיום ו' באב תשכ"ח (31.7.68):

1. לחרזם את כל הכתיים מדרום לרחבת הכוחל, לאחר סינוי זמתן
מיצויים נאוחים לדייריהם.
2. לחכטחה, גם לאחר חריטה בנין חבן סעוד, כניסה לחל הבית דרך
סער הסוגרבים.

ג. שר הדתות ימלא עם שרי החוץ קביעת הקיטוי לגבי הריסת בנין אבן
מעורר, וכך עיחוי הצערים המפמטיים אשר ינקטו אם יהיה צורך בהם,
לגבי הפקעת השטח שמתחת למחכמת.

ג ב ר כ ה

מיכאל ניר

מדינת ישראל

משרד העבודה

מחלקת עבודות צבוריות - מחוז ירושלים

ירושלים, ח' באלול תשכ"ח
1 בספטמבר 1968

מספר: 50(79)1-3711

משרד מהנדס המחוז
רחוב הנביאים 52, ירושלים
ת.ד. 132 - טלפון 21141

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר הדתות
ירושלים

כבוד השר,

הנדון: הכותל המערבי

במכתבך מ- 12.8.68 בקשת ממני הוות דעת על:-

- (א) יציבותו של הכותל המערבי והדרומי לאור החפירות כפי שהן כיום.
- (ב) על אפשרויות של פינוי העפר בשטח שמתחת לבנין המחכמה.
- (ג) על אפשרות הפירה ארכיאולוגית בשטח מתחת לבנין המחכמה מבלי למוטט את המחכמה.

משיחה טלפונית מה-30 לספטמבר הבינתי כי הינך מעונין גם בחוות דעת ביחס לפינויים מתחת לבנין הגובל מצד הצפוני עם הכיכר הגדולה, לפני משטח הכותל, לצורך סיורי הקהל הרחב.

2. בענין (א) לעיל - יציבותו של הכותל המערבי והדרומי :
הודעתי לך במשיחה טלפונית האחרונה כי הדבר נמצא בטיפול בידי הועדה אשר הכינה את הדו"ח הפרלימינרי עבור פרופ' מור. הנני עומד בקשר עם אנשי המקצוע בטכניון בענין ומאחר והכנת חוות דעת זו מחייבת בדיקות שונות, אין לצפות, לפי דעתו של איש הטכניון המספל בענין, לדו"ח יותר מוקדם מאשר כעבור חדש מהיום.

3. בענין המחכמה בסעיפים (ב) ו-(ג) לעיל :

היה ברצוני להגיש לך את חוות דעתי בערך בעוד שבוע, אבל לבקשתך הטלפונית הנני עושה זאת כבר היום. בחוות דעתי זו הנני מתכוון לבנין המחכמה כפי שזה הוגדר על ידי וורן, שהוא בנין בגודל של 90 רגל מצפון לדרום וכ-80 רגל ממזרח למערב, הגובל מצד המזרחי שלו עם הכותל המערבי.

בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70. לפי המשוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מטר מתחת למפלס של רחבת הכותל, החדרים בפנינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

SECRET
100-100000
100-100000

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

העדויות לכך הינן:

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצדו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בחכלית.

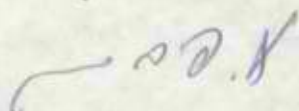
מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרוח לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באיטיות ובהקפדה רבה, ו"מאורבות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקים, עם תמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתכוושותו של הבנין.

4. מה שנוגע לבקשתך בשיחה הטלפונית - בענין החפירות שנעשות בבנין הצופה אל הכיכר הגדולה מצד צפון, הנמצא מערבית מבנין המחכמה - לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שם עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטות התזת בטון בלחץ.

כבר מצאתי מקום בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח בפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבנית קמרונות האבן.

בכבוד רב,

ע. פרידמן
מהנדס המחרוז

העתק: כב' שר העבודה, משרד העבודה, ירושלים.
מר ב. בטיין, מנהל פ"צ, תל אביב.

THE UNITED STATES OF AMERICA

IN SENATE, January 10, 1917.

REPORT OF THE COMMISSIONERS OF THE GENERAL LAND OFFICE, UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR, CONCERNING THE LANDS BELONGING TO THE UNITED STATES, AND THE PROCEEDINGS OF THE COMMISSIONERS THEREON, FROM 1914 TO 1916.

WASHINGTON: GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1917.

COMMISSIONERS OF THE GENERAL LAND OFFICE, UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR.

THE COMMISSIONERS OF THE GENERAL LAND OFFICE, UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR, HAVE THE HONOR TO ACKNOWLEDGE THE RECEIPT OF THE FOLLOWING REPORTS FROM THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICES IN SEVERAL STATES, AND TO STATE THAT THE SAME HAVE BEEN FILED IN THE OFFICE OF THE COMMISSIONERS OF THE GENERAL LAND OFFICE, UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR, AT WASHINGTON, D. C., THIS 10TH DAY OF JANUARY, 1917.

REPORT OF THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE, STATE OF ALABAMA, FOR THE YEAR 1916.

ALABAMA.

REPORT OF THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE, STATE OF ARIZONA, FOR THE YEAR 1916.

ARIZONA.

REPORT OF THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE, STATE OF CALIFORNIA, FOR THE YEAR 1916.

CALIFORNIA.

143-1-9

פ ר ט י כ ל
ישיבת ועדה הסרים לפנין הימירה על
המקומות הקדושים

ח' באלול תשכ"ח - 1.9.68

נכחו הסרים: ז. ורהפטיג - יו"ר, א. אבן, ס. בגין, ס. דיין, י. ישעיהו, ס. קול, ח.ס. שפירא, א. יסון.

נעדר אשר: י.ס. שפירא.

- ח. אלוף ס. בזית - מסרד הבטחון
- ש. הלל - מסרד החוץ
- הרב ד. פולא - מסרד הדתות
- ס. קולק - ראש עיריית ירושלים
- א. שינברגר - מסרד הדתות
- ס. ניר - מזכיר הועדה

שר הדתות פותח.

מ ח ל י ס י ס :

א. פינוי השטח מתחת למחנה

1. להמטיך בניקוי השטח מתחת לבית טראוס בכוון לקסת וילסון, חוץ הבטחה מלאה של בטיחות המבנים מעל למקום הניקוי.
2. הבטחה בטיחות במבנים היעשה ע"י ועדה מומחים, אשר בנוסף לאמור בסעיף 1 דלעיל, תציע לוועדה הסרים הכניה להבטחה בטיחות המבנים והחומה, במידה ויוהלם על סיפוצים או מחקר ארכיאולוגי נוסף.
- הרכב הועדה: נציג מסרד הדתות - יו"ר, נציג מסרד הבטחון - חבר, נציג מחלקת עבודות ציבוריות - חבר, נציג עיריית ירושלים - חבר, נציג המסלחת הארכיאולוגית - חבר.
3. שר המספטים יבדוק את הצד המספטי הקשור בביצוע עבודות המחקר והחיפוש.

חסימת / .

כ. חשיפת הסטח מדרום לרחבת הכוחל

בהסמך להחלטת מיום ו' באב תשכ"ח (31.7.68):

1. להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכוחל, לאחר פינוי ומתן מיצויים נאותים לדייריהם.
 2. להבטיח, גם לאחר הריסת בנין אבן סעוד, כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים.
- ג. סר הדמות יתאם עם זר החוץ קביעת העיתוי לגבי הריסת בנין אבן סעוד, וכן עיתוי הצעדים המשפטיים אשר ינקטו אם יהיה צורך בהם, לגבי הפקעת הסטח מתחת למחכמה.

ה י ח י ב ה נ ג ע ל ח

זכרון דברים

הכותל המערבי

יציבות הכותל הדרומי והמזרחי

פגישה עם: פרופ' /מר וייסמן - מהסכניון
ומר בן-דוד - סגן ראש משלחת החפירות
ביום 19.8.68

(1) הבעיה שעמדה לפנינו היתה באיזה דרך להגיע לדעק מבוססת על יציבות הכתלים - מערבי והדרומי, נוכח החפירות שבוצעו עד עכשיו.

סוכס:-

(א) יוכנו חתכים אנכיים במרחק של 10 מ' מהפינה הדרומית מערבית בכוונתם למזרחה וצפונה. בחתכים אלה יוכנסו כל הממצאים שיש להם השלחה על הבעיה, הם ישמשו גם לצורך מעקב אחרי "החנהגות" הכתלים בעתיד. מר בן דוד יתן סירה על מה שידוע לו או מה הן השערות ביחס לחלקים אשר לא ניתנים לבדיקה ולמדודה.

(ב) אחרי שהתברר כי באמצעים שישנם בסכניון לא ניתן לבדוק את עובייה של הכתלים, סוכס עם ד"ר וייסמן כי הוא יתקשר עם המכון הגיאולוגי-פיזי הממשלתי לעריכת בדיקה בשיטה הסייסמית או בשיטות אחרות בעזרת מכשירים שברשות המכון.

(ג) היה מדובר גם על בדיקה ישירה על ידי קידוחים אבל היתה זו שיחה פרלימנרית ובלתי מחייבת.

(ד) סוכס כי ע. פרידמן יתקשר עם רס"ן דוד פרחי מהממשל הצבאי בכדי שהוא יידע מה אנו עומדים לעשות ולקבל את עזרתו בענינים החורגים מהשטח הסכני.

(2) היה מדובר בסדקים הקשים אשר בפינה הדרומית - מערבית של בנין המוזיאון המוסלמי - הוחלט להפריט בעיה זו מבעיה יציבות הכתלים.

(3) ד"ר וייסמן העלה את בעיית החשלום לסכניון בעד שירותיו, אשר נאמד על ידו בסכום של עד ל-10,000 ל"י.

ע. פרידמן
מהנדס המוצר

CHAPTER 1

INTRODUCTION

1.1 THE SCOPE OF THE COURSE

The course is designed to provide a comprehensive introduction to the subject of ...

- (i) ...
- (ii) ...
- (iii) ...
- (iv) ...
- (v) ...
- (vi) ...
- (vii) ...
- (viii) ...
- (ix) ...
- (x) ...

...

כ"ה י"ח באב תשכ"ח
12 באוגוסט 1968

לכבוד
הנדס מ.ע.ץ
מר פרידמן
ירושלים.

א.ג.

בהמשך למכתבו של הרב פרלא מיום י"א אב, 5.8.68
הריני מבקש להמציא לי

כחוקים:

(א) חוות דעה מוסמכת על יציבותו של הכוהל
המערכי והדרומי לאור התפירות כפי שהם כיום.

(ב) חוות דעה מוסמכת על אפשרות של פינוי
העפר והמחיצות בשטח שמתחת לבנין המחכמה.

(ג) חוות דעה מוסמכת על אפשרות של תפירות
ארכיאולוגיות בשטח שמתחת לבנין המחכמה מבלי
לפגוע את המחכמה.

ב ב ר כ ה

ז. ורחפטיב

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1954
1955
1956

1957

1958
1959
1960

1961

1962
1963
1964

1965

1966
1967

1968

1969
1970
1971

1972

1973

העתק

ירושלים, ט"ו אב תשכ"ח

לכבוד

ד"ר זרח ורהפטיג

שר הדתות

כבוד השר,

בכפאי לכותל המערבי מצאתי כי ננעל השער בצמון הרחבה, שדרכו

היו ניגשים להמטך הכותל המערבי, לאורך 47 מטר. נעילת השער מונעה גישה זו.

חוק שמירת מקומות ^{קדושים} תשכ"ג מבטיח גישה למקומות קדושים, ומטיל

עונשים כבדים על המונע את הגישה, דבר שהוא בגדר פגיעה. שר הדתות מסונה על בצוע

החוק, ולכך עליו להקטיף את הגישה.

אין שר, ואמילו הממשלה כולה, יכולים להחליט החלטה כזו לפני שהכנסת

ביטלה את החוק הנ"ל. אדרבא - חברי הממשלה התחייבו בהצטרפת האמונים שלהם לקיים

את חוקי הכנסה.

אין שכות הגישה חלוצה במעלות. כך הובהר בבג"צ של בן דב נגד שר הדתות,

ודו היחה טענה נציגי הישוב בפני ועדת הכותל של חבר הלאומים. לכך אמילו אילו

היה ממש בטענה הערבים כי המקום שייך להם, אין זה מובע בזכותנו לגשת להמטך הכותל.

אני מכקש ממכבוד השר להורות על פתיחת השער, ולאפשר להתפלל ליד המטך הכותל.

אם דבר זה לא ייעשה באמים הקרובים, לא תהיה לי דרך אחרת אלא למנות לבג"צ

נגד המסונה על בצוע החוק והאחראים לסגירה. אולם בטווחני שהדברים לא יגיעו לידי כך.

בכבוד רב

(ג) ד"ר א. קימלטן, עו"ד

1911

Dear Sir,

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 14th inst. in relation to the matter mentioned therein. I am sorry to hear that you are unable to attend the meeting on the 17th inst. but I trust that you will be able to attend the meeting on the 24th inst. which will be held at the same place as the previous meeting.

I am, Sir, very respectfully,
Yours truly,
J. H. [Name]

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 14th inst. in relation to the matter mentioned therein. I am sorry to hear that you are unable to attend the meeting on the 17th inst. but I trust that you will be able to attend the meeting on the 24th inst. which will be held at the same place as the previous meeting.

Very truly,
J. H. [Name]

הקריה, י"ד אב תשכ"ח
8 אוג' 1968

גמ/766

שר הבטחון

הדרון: בית כנסת במרתף המסכמה

1. לפני כחודשיים בתקיים ביקור ועדת השרים למקומות-הקדושים באזור הכותל, ובמסגרת סיור זה נקרה הועדה גם במרחפים שמתחת לבנין המסכמה.
2. תוך הביקור ציין שר הדתות את כוונתו לנקות את המקום, לאחסן בו ארובות קודש ואולי אף להכשירו לבית כנסת.
3. התרשמתי באותו מעמד היתה כי המדובר בהצעה אשר עוד תידון באופן מעשי בועדה ולא חשבתי אז כי יש כוונה מעשית לגשת מיד לביצוע. זו גם הסיבה שלא דווחתי לך על הצנין במרערו.

שלמה גזית - תת אלוף

הפתק: שר הדתות

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה יא" באב תשכ"ח

5.8.68

כ/14/36/15

לכבוד
מר ע. טרידמן
מנהל המחוז
מ.ע.ן ירושלים

א.נ.

הנדון: רחבת הכותל

בעקבות השיחה עם כב"ה הרב מתאריך ח' באב ט. ז.נ. הננו
מבקשים לקבל חוות-דעה מוטמכת על יציבות הכותל המערבי
והדרומי של הר-הבית נוכח החפירות המעיימות במקום
והאפשרויות כנדון לעמיד.

בכבוד רב

הרב ד. מרלא
מנהל המחלקה

העמק: לכב"ה הרב
למרוסור מזר

CONFIDENTIAL

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR

RE: [Illegible]

DATE: [Illegible]

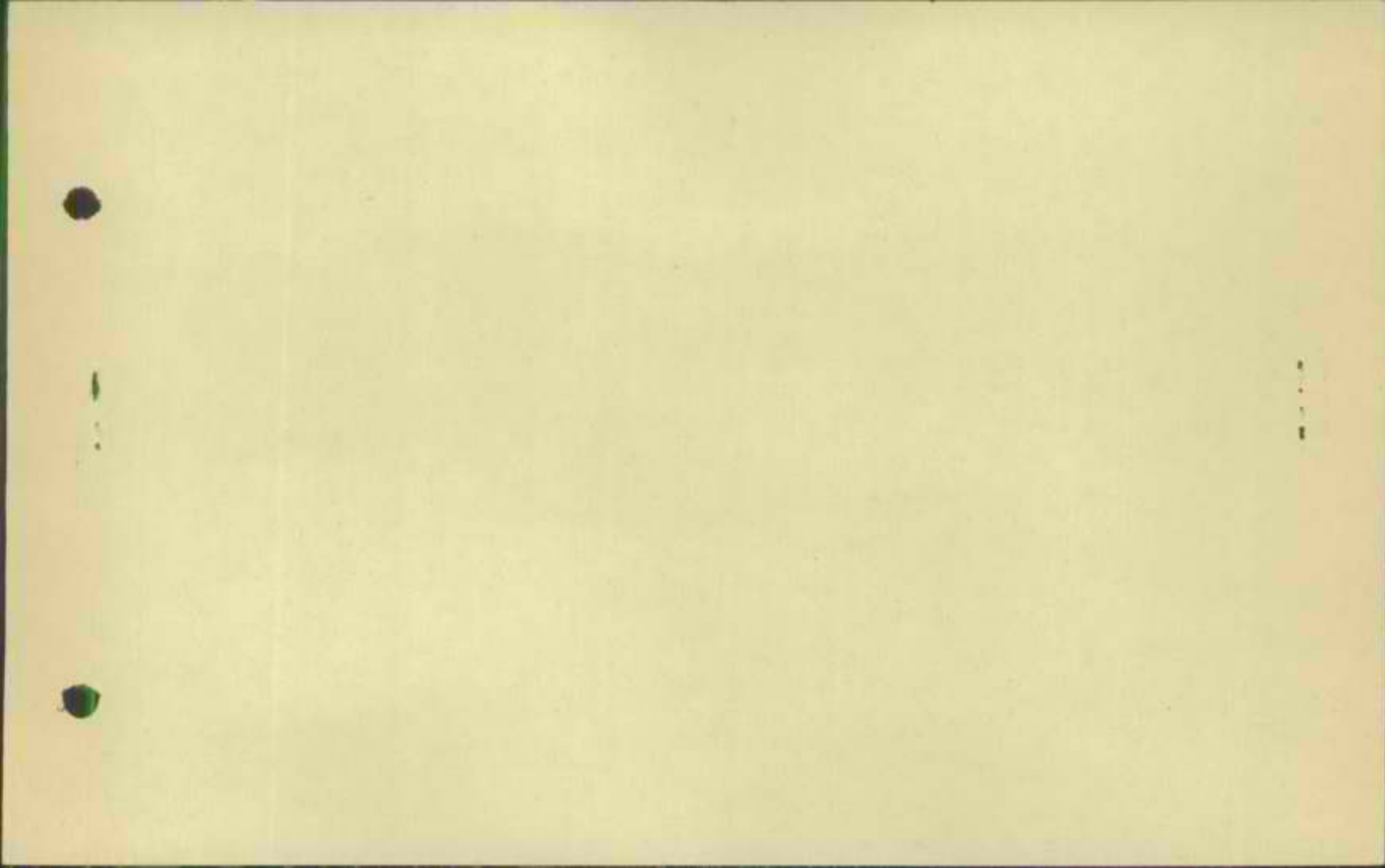
[Illegible body text]

BY: [Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

143-1-9

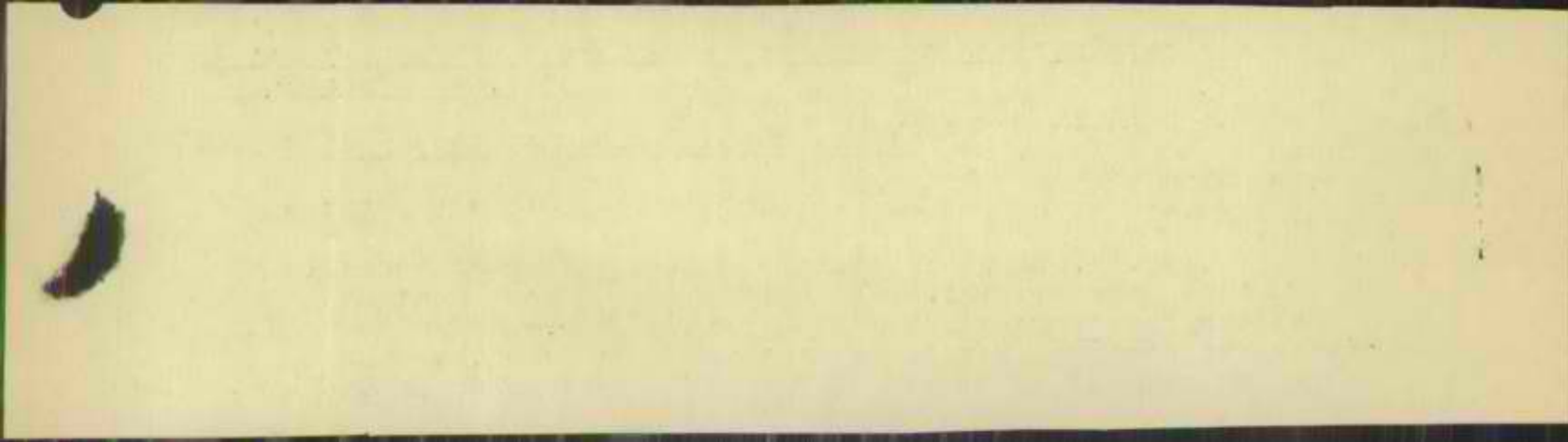
החלטות ועדת השורים לענין השמירה על המקומות הקדושים מיום
ו' באב תשכ"ח (31.7.68)

אצט 5-8.68

664. הריסת מבנים רעופים ליד הכותל המערבי

ס ח ל י ט י ס :

(א) בהסרך להחלטה ב' מיום י"ז בכסלו תשכ"ח (19.12.67),
והחלטות מיום כ' בטבת תשכ"ח (21.1.68) ומיום כ' בשבט
תשכ"ח (19.2.68), של ועדת השורים לענין השמירה על המקומות
הקדושים, לחדש ולסיים הריסת חצאי המבנים ההרוסים בצד הדרומי
של הכותל המערבי.

143-1-9

7
1

טק/צני 5.8.65

655. פתיחת בית כנסת בבנין ה"מחכמה" ליד הכותל המערבי

שר הבטחון פותח.

בדיון משתתפים: השרים י. ש. שפירא, ל. אשכול, ס. דיין, י. ישעיהו,
ז. ורהפטיג, י. בורג, פ. ספיר, ח. ס. שפירא, י. אלון, ס. קול.

ה ח ל י ט י ט: בית הכנסת שנפתח בקומת הקרקע של בנין ה"מחכמה"
ליד הכותל המערבי, ייסגר עד אשר ועדת השרים לענין השמירה על
מקומות קדושים תחליט בדבר.

143-1-9
1125-1

לשכת שר החוץ הכחישה בתוקף היום כתבה
בעתון הארץ סאתמול, הטוענת כי ועדת השרים
החליטה בניגוד לדעת שר החוץ לבצע פעולות
מסויימות ליד הכותל המערבי.

העובדה היא כי ועדת השרים החליטה לקבל ולא
לדחות את הצעתו של סר אבן. היא מסשיכה
בפעולה שמר אבן הציע המשכה, ודחתה העבודה
שמר אבן הציע דחיתה.

לשון אחרת, הכתבה בעתון הארץ איננה רק
בלתי מדוייקת - היא ההיפך הקוטבי והגמור

של האמת.

5.8.68

143-1-9

אשר יצאנו ממצרים

ביום הזה

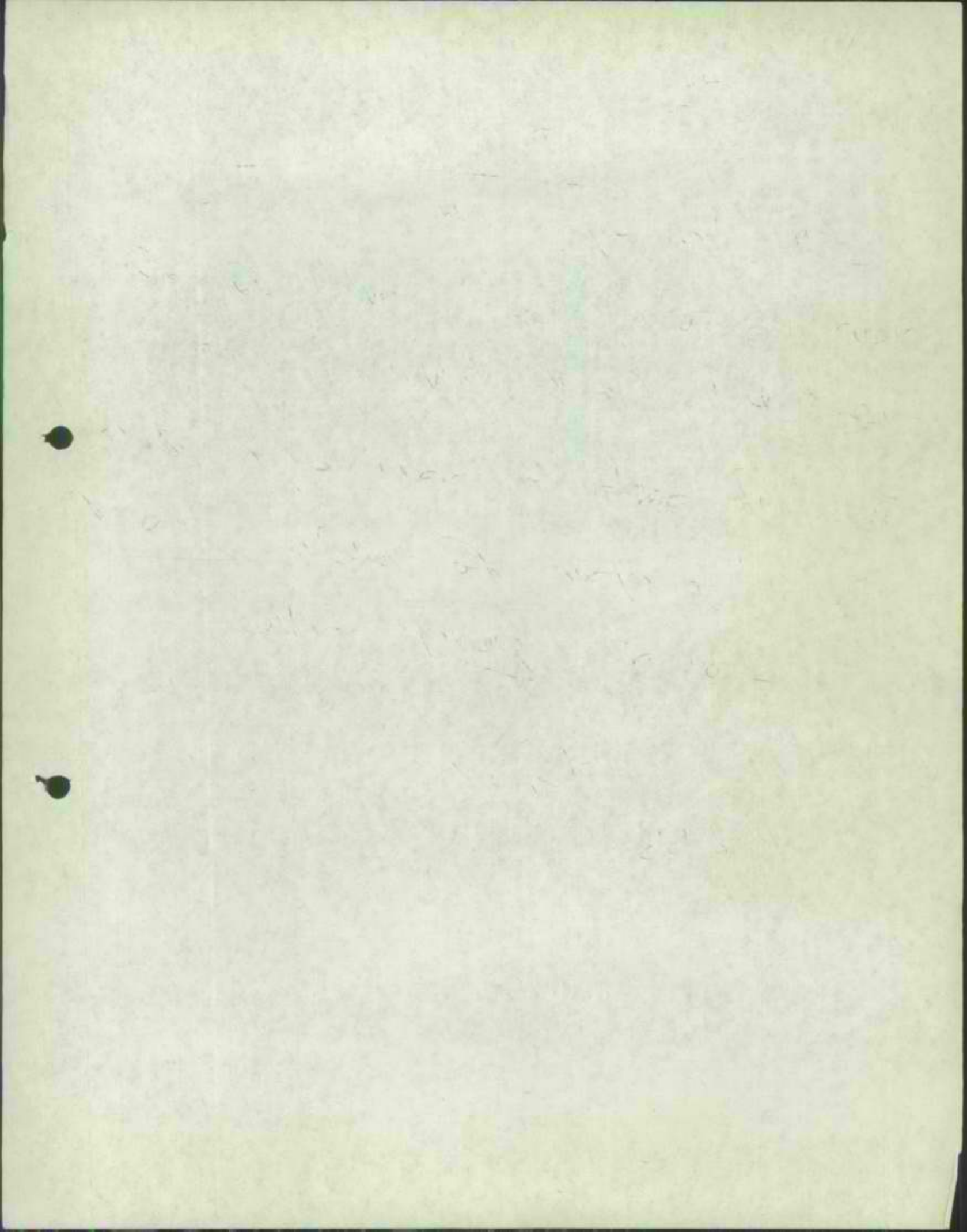
ביום הזה יצאנו ממצרים 4.8.68

ביום הזה יצאנו ממצרים
ביום הזה יצאנו ממצרים
ביום הזה יצאנו ממצרים

ביום הזה יצאנו ממצרים
ביום הזה יצאנו ממצרים
ביום הזה יצאנו ממצרים

שמעון

4.8.68

161-1

עיריית ירושלים بلدية اورشليم - القدس

ירושלים ת"א אב תשכ"ח
اورشليم - القدس 2 אוג' 68

ה מ כ מ ה

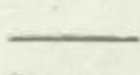
המכנה המכונה "המחכמה" או בשמו המדויק, בית המדרש תנכ"יזיה, נבנה ע"י האמיר הממלוכי תנכ"ז במאה הארבע-עשרה. בצדו הצפוני הוא גובל ב"שער השלשלת", בצדו המזרחי בחומה המערבית של הר הבית (הכותל המערבי) ובצדו הדרומי, ברחבת הכותל. הבניין בנוי על קמרונות צלבניים מן המאה הי"ב. קמרונות אלה נחשפו בעת שהועסקה רחבת הכותל. הכניסה לקמרונות הללו היא מצד דרום, מכוון הכותל. מבחינת הבעלות; בניין המחכמה מתחלק מבחינת הבעלות לשני גופים: המרתף שייך לוואקף המוגרבי. הבניין עצמו שייך לוואקף חראם א-שריף. סקיצה של חלוקת הבעלות מצ"ב. הנהלת הוואקף המוסלמי מנהלת את שני הוואקפים הנ"ל שאחד מהם הוא וואקף צחיה והשני וואקף זורי. בצו ההפקעה מיום 18 באפריל 1968 הוצא בניין המחכמה כולו מתחום הפקעת הרובע היהודי, ולפיכך נשאר בבעלות הוואקף הנ"ל. בבניין המחכמה פועל כיום בית ספר דתי. אנשי משרד הדתות החלו בנקוי הקמרונות הצלבניים שבמרתף הבניין עוד לפני כמה חדשים. עם תחילת העבודה פרץ סכסוך בין משרד הדתות לבין אגף העתיקות, שסען כי הנקוי חייב להעשות בפקוח ארכאולוגי. הסכסוך יושב והעבודה נמשכה. בהמשכה, נסתמו שתי קשתות בקירות אבן ובקשת השלישית, הסמוכה לכותל, הותקן סער ברזל. הנהלת הוואקף התנגדה לפעולה ופנתה במספר מחאות. הם טוענים כי הבניין נשאר ברשותם לאחר ההפקעה וכי פעולת משרד הדתות היא השגת גבול. להוכחת בעלותם הציגו קוטאנים שהעתיקיהם רצ"ב. הודענו למשרד הדתות על התנגדות זו, אולם הם המשיכו בעבודה. לאחרונה הוכנס למרתף הבניין ארון קודש ולפי הודעת משרד הדתות הפך המקום לבית כנסת. הכרזת המרתף כבית כנסת מחריפה עוד יותר את המצב, שכן שכנות באותו בית של שני מוסדות דת השייכים לשתי עדות עלולה במצב הפוליטי הקיים לגרום למתיחות.

לפני שבועות מספר בקשו אנשי משרד הדתות מהנהלת הוואקף רשות "לבדוק את בנין המחכמה ולערוך בו מדידות". בקשתם נדחתה. כאמור, בעלות הוואקף על הבנין היא ברורה ומוכחת ואין תשובה על טענתם כי הפעולה הנעשית היא השגת גבול. מוצע להחליט כי בית הכנסת שהוקם במקום יבוטל והקשת הפונה לרחבת הכותל תסתם בקיר אבן, כפי שנסתמו שתי הקשתות הסמוכות.

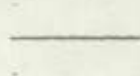
=====

מחנה הכותל

בית המדרש

בית המדרש

בית המדרש

בית המדרש

حكومة فلسطين

شهادة تسجيل

دائرة تسجيل الأراضي في القدس

نمرة الجلد ٥٣	نمرة العرضة ٢٥/٢٥٦					
نمرة الصفحة ٦٨	نمرة البلد ٢٩/٢٩٧					
نوع الأرض	القضاء	القرية	البلدية أو القرية	الرقم	الموقع أو المنة	معلومات (الأرض المورث)
مطويات	نوع الأرض	رقم جميع المورث الشريف				
	أوصاف العقار	أحمر				
	شمال	لحمي				
	جنوب	مرفق الفارسية				
	شرق	المورث الشريف				
	غرب	بريف حيدر و زمره				
	المساحة	٦٩٧ = متر مربعاً				
	المنة	كامر				
	مقاطعة أو بدل عشر	—				
	اسم المالك أو المتصرف السابق	—				
	نوع المملكه	تسجيل محيدو				
	القبة أو التين	—				

ان القرار المذكور تخافيه اعلاه سجل باسم المورث المذكورين في القدس القائم في

وقد اعطيت له هذه الشهادة الشعاراً بالتسجيل المذكور.

ان شهادة التسجيل هذه قد اعطيت طبقاً لنصوص :-

(اولاً) المادة ٣ من قانون التصرف بالاموال الغير الثابته للتاريخ في عايزي الاول سنة ١٣٣٩ الموافق ٣٠ ملرت سنة ١٩٢٩

(ثانياً) المادة ٩ من قانون ابدال الأراضي لسنة ١٩٢٠

والنصوص المشار اليها هي كما يأتي :-

(اولاً) « ان السندات الخافية معتبرة ومعمولاً بها وتعدك ويمنح بمضمونها ومضمون قيودها في المحاكم الشرعية والنظامية بلا بينة ولا يمكن ابطال سند حقاني الا بمحاكمة ونسب قانوني »

(ثانياً) « لا يستعاد من موادة الادارة وتسجيل المذ. ضمان الملكية او ضمان صحة الضامنة »

امضاء مسجل الأراضي

تاريخ ١٤/٤/١٩٢٩

مسجل الأراضي

3

וּמְצִיאָה פִּי שְׂרָרִין

אוֹתָהּ רֵעִים 25
אוֹתָהּ רֵעִים 68

אוֹתָהּ רֵעִים 35/256
אוֹתָהּ רֵעִים 32/347

מֵצִי מֵצִי

וּמְצִיאָה פִּי שְׂרָרִין - יוֹדֵעִים

מְצִי מֵצִי (הַמֵּצֵא הַמְצֻיָּה)

מֵצִי מֵצִי	רֵעִים מֵצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	--------------------	-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------	-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

מְצִי מֵצִי	מְצִי מֵצִי
-------------	-------------

(2)

הרכס שמשלה ושיח אילני. השם של שם: הוילד (אמורה) הוילד
האילנים הוילד. הוילד של הוילד או קצין הוילד הוילד
הוילד הוילד או הוילד או הוילד!

1. סוף 3 של הילק הקלד כ"ג. הוילד הוילד, ל"ג - ל"ד

1329

2. סוף 9 של הילק הוילד קוילד אמת 1920

הוילד הוילד. קוילד.

1. הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד
הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד
הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד
הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד

2. הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד
הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד

הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד

הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד הוילד

הוילד 1.2.1938

صورة قيد مستخرجة عن سجل الاراضي

رقم صورة القيد

المدينة او القرية

مكتب تسجيل الاراضي في القدس

الموقع او الحق صلاحيته

رقم السجل ٨ ٤٠٠٠ رقم الصفحة ٥ ٤٠٠٠

رقم الاستدعاء ١٥٠٠

رقم القيد	تاريخ التسجيل	نوع الارض (الرقبة)	وصف الملك	المسود	المساحة		نوع العانة	اسم الناقل	اسم المتقبل اليه	الحصص	البديل او القبية	
					دوم	متر مربع					فلس	دينار
١٤٩٠	١٤٩٠/١٢/١٤	وقفية	١٤٩٠	شمالاً: ملكية الفكرية التي كانت للاوقاف الاسلامية جنوباً: طريق قديم التي كانت لشيخ سوزان بن سوزان الشريف غرباً: ملكية وقف امفكارية		وقفية		وقف امفكارية التي كانت للاوقاف الاسلامية التي كانت لشيخ سوزان بن سوزان الشريف	وقف امفكارية			

نسخة من دفتر القيد
مكتبة القيد
١٤٩٠ - ١٤٩١
صورة قديمة عن السجلات
وفقاً لنظام القيد (١٤٩٠)
١٧ - ٥٧٢٧

أشهد بأن التفاصيل المدونة اعلاه هي صورة طبق الاصل عن سجل الاراضي وقد اعطيت لقاء استيفاء رسم مقداره فلس ١٠٠٠٠٠٠ بتاريخ ١٤٩٠/١٢/١٤ بموجب وصل رقم ١٤٩٠/١٢/١٤
مكتب تسجيل الاراضي في القدس

עיריית ירושלים
بلدية اورشليم - القدس

ירושלים ח' אב תשכ"ח
اورشليم - القدس 2 אוג' 68

ה ט ח כ ט ה

המבנה המכונה "המחכמה" או בשמו המדויק, בית המדרש תנכ"י, נבנה ע"י האמיר הממלוכי תנכז בפאה הארבע-עשרה. בצדו הצפוני הוא גובל ב"שער השלשלת", בצדו המזרחי בחומה המערבית של הר הבית (הכותל המערבי) ובצדו הדרומי, כרחבת הכותל. הבניין בנוי על קמרונות צלבניים מן המאה הי"ב. קמרונות אלה נחשפו בעת שהועמקה רחבת הכותל. הכניסה לקמרונות הללו היא מצד דרום, מכוון הכותל. מבחינת הבעלות; בנין המחכמה מתחלק מבחינת הבעלות לשני גופים: המרתף שייך לוואקף הסוגרבי. הבניין עצמו שייך לוואקף חראם א-שריף. סקיצה של חלוקת הבעלות מצ"ב. הנהלת הוואקף המוסלמי מנהלת את שני הוואקפים הנ"ל שאחד מהם הוא וואקף צחיח והשני וואקף זורי. בצו ההפקעה מיום 18 באפריל 1968 הוצא בנין המחכמה כולו מתחום הפקעת הרובע היהודי, ולפיכך נשאר בבעלות הוואקף הנ"ל. בבנין המחכמה פועל כיום בית ספר דתי. אנשי משרד הדתות החלו בנקוי הקמרונות הצלבניים שבמרתף הבניין עוד לפני כמה חדשים. עם תחילת העבודה פרץ סכסוך בין משרד הדתות לבין אגף העתיקות, ששען כי הנקוי חייב להעשות בפקוח ארכאולוגי. הסכסוך יושב והעבודה נמשכה. בהמשכה, נסתמו שתי קשתות בקירות אבן ובקשת השלישית, הסמוכה לכותל, הותקן שער ברזל. הנהלת הוואקף התנגדה לפעולה ופנתה במספר מחאות. הם טוענים כי הבניין נשאר ברשותם לאחר ההפקעה וכי פעולת משרד הדתות היא השגת גבול. להוכחת בעלותם הציגו קושאנים שהעתיקים רצ"ב. הודענו למשרד הדתות על התנגדות זו, אולם הם המשיכו בעבודה. לאחרונה הוכנס למרתף הבניין ארון קודש ולפי הודעת משרד הדתות הפך המקום לבית כנסת. הכרזת המרתף כבית כנסת מחריפה עוד יותר את המצב, שכן שכנות באותו בית של שני מוסדות דת הסייכים לשתי עדות עלולה במצב הפוליטי הקיים לגרום למתיחות.

לפני שבועות מספר בקשו אנשי משרד הדתות מהנהלת הוואקף רשות "לכדוק את בנין הסחכמה ולערוך בו מדידות". בקשתם נדחתה. כאמור, בעלות הוואקף על הכנין היא ברורה וסוכחת ואין תשובה על טענתם כי הפעולה הנעשית היא השגת גבול. מוצע להחליט כי בית הכנסת שהוקם במקום יבוטל והקסת הפונה לרחבת הכותל תסתם בקיר אבן, כפי שנסתמו שתי הקשתות הסמוכות.

=====

מחנה הסולת

צלב האלף

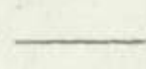
הגדר

המבנה

הגדר

حكومة فلسطين

شهادة تسجيل

دائرة تسجيل الأراضي في القدس

نمرة المجلد ٥٤	نمرة العرض ٥٦٦/٢٥
نمرة الصفحة ٦٨	نمرة الملف ٢٧/٢٦٧

القضاء	القرى	البلدية أو القرية	القرى	الواقع أو المنة	ملاحظات
قضاء القدس	القدس	القدس	القدس	القدس	منسوبات
نوع الأرض	وقف مجمع المعلم الشريف				
إحداثيات العقار	أحمر				
تتألف من	شمال	لحمية			
	جنوب	وقف الغاربه			
	شرق	المعلم الشريف			
	غرب	بيت خالد بن زيد			
المساحة	٦٩٧ = متر مربعاً				
المنطقة	كاملاً				
مقاطعة أو بلد محلي	—				
اسم المالك أو المنتصرف السابق	—				
نوع المعاملة	تسليم محبوس				
الجهة أو الترخيص	—				

ان القرار المذكور تصميماً اعلاه مسجل باسم مؤسسة الوقف الكومونويلثي القاض في
 وقد اعلنت له هذه الشهادة اشعاراً بالتسجيل المذكور.
 ان شهادة التسجيل هذه قد اعطيت طبقاً للمعنى :-
 (اولاً) المادة ٣ من قانون التصرف بالاموال للدار الاوقاف في ١٠ عادي الاول سنة ١٩٣١ الموافق ١٠ طربت سنة ١٣٥٠
 (ثانياً) المادة ٩ من قانون ابدال الاراضي لسنة ١٩٥٠
 والمعنى المشار اليها هي كما يأتي :-
 (اولاً) ان السندات الثابتة بصفحة وممولاتها وبموجبها وبموجبها وبمقتضىها وبمقتضىها في المحاكم الشرعية والقضائية بلا ينة ولا يمكن
 ابطال سند حقيقي الا بحكم محكمة والسبب قاضي .
 (ثانياً) ولا يستعاد من موافقة الادارة وتسجيل المدعى شيان الملكية او شيان صحة العامة .

امضاء مدير الاراضي

تاريخ ١٩٤٨/٩/١

خار دائرة تسجيل الاراضي

מספר רבתי

מספר רבתי 52
מספר רבתי 68

מספר רבתי 35/2566
מספר רבתי 32/347

מאגר מילים

מספר מילים קבוצתיות - יחידות

מספר רבתי (קבוצת מילים)	מילים	מילים א נפרד	מילים	קבוצות
			וּקְלָם (קבוצה)	סוף קבוצה
			זיקק	מילה גננים
			כמים	אצלה
			(מילים) מילים א נפרד	מילים
			הר רבתי	מילים
			אקדמי מילים	מילים
			41 766 11	מילים
			מילים	מילים (מילים)
			—	מילים א נפרד
			—	מילים א נפרד מילים א נפרד
			מילים א נפרד	מילים א נפרד
			—	מילים

صورة قيد مستخرجة عن سجل الاراضي

المدينة او القرية ١٤٢٤

رقم صورة القيد

مكتب تسجيل الاراضي في القدس

الموقع او المحلة صورة انشاء بناية بابك لاله

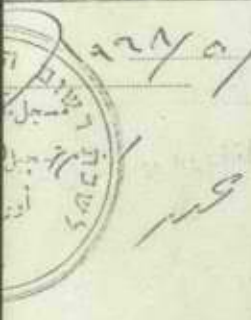
رقم الاستدعاء ١٥/١٤٢٤

رقم السجل ٨٤٠٠ رقم الصفحة ٥٥

رقم القيد	تاريخ التسجيل	نوع الارض (الرقبة)	وصف الملك	الحدود	المساحة		نوع المعاملة	اسم الناقل	اسم المتقول اليه	الحصص	البديل او القيمة	
					دوم	متر مربع					دينار	فلس
١٨٩	١٤٢٤/١١/١٧	وقفاً صحيح	١٨٩٠	شمالاً: بالمدرسة الفكرية التي تليها للاوقاف الاسلامية جنوباً: طريقه وسبيله الذي يربطه بالقرية شرقاً: بسور الحرم الشرقي غرباً: حدوده رقفاً: بالمسارح		تصحيح		وقف ابي يوسف الاوقاف وارثات الخيرية المسارح	١	فلس	دينار	

نسخة رسمية من مكتب التسجيل
مكونة من ٣٠٠٠٠ (٣٠٠٠٠) أوراق
تاريخ ١٩٤٤ - ١٩٤٤
صورة قديمة عن السجلات
وفقاً لنظام الضرائب (حكا)
لن ٥٧٢٢ - ١٧

أشهد بأن التفاصيل المدونة اعلاه هي صورة طبق الاصل عن سجل الاراضي وقد اعطيت اثناء استيفاء رسم مقداره فلس ١٠٠٠ دينار كراي بموجب وصل رقم ٥١٦٤٤٤ بتاريخ ١٤٢٤/٥/١٤٢٤

9-1-113

שר הבטחון

הקריה, 3 באב תשכ"ח
באוגוסט 1968

5844

/ק

מוכירת הממשלה

אבקשן להציב בסדר יומה של ישיבת
הממשלה הקרובה ענין פתיחתו של בית כנסת
בקומת הקרקע של המחכמה באזור הכותל המערבי.

ב ב ר כ ה,

מפקח דיין
שר הבטחון

of month

DATE: 1944

1944

1944

1944

1944

1944

1944

✓ 145-1-9

ירושלים, ז' באב תשכ"ח
1 באוגוסט 1968

אל ז שר הדתות

מאת: מזכירות הממשלה

הגני מתכבד להביא לחשוכה לבך החלטה של ועדה
השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים, בישיבתה מיום
ז' באב תשכ"ח (31.7.68):

" פ ח ל י ט י מ ז "

א. בהמשך להחלטה ב' מיום י"ז בכסלו תשכ"ח
(19.12.67), והחלטות מיום כ' בטבת תשכ"ח
(21.1.68) ומיום כ' בשבט תשכ"ח (19.2.68),
של ועדה השרים לענין השמירה על המקומות
הקדושים, לחדש ולטייט הריסת הצאי הטבנים
החרוטים בצד הדרומי של הכוחל המקרבי."

כ כ ר כ ה
א. ליטנטי

פ ר ט י כ ל
ישיבת ועדה הסרים לענין הסמירה
על המקומות הקדושים

ר"ב באב תשכ"ח - 31.7.68

נכחו הסרים: ז. ורהפטיג - יו"ר, א. אבן, מ. בבין, מ. דיין, י. יטעיהו, י. י.ס. שפירא, ח.מ. שפירא, א. שזון

נעדר הסרי: מ. קול

- מ. הלל - משרד החוץ
- מ. קולק - ראש העיר ירושלים
- מ. רבינוביץ - משרד הבטחון

א. ליטנסקי - מזכירות הממשלה

סדר הדתות פוחח.

ס ח ל י ס י ס :

א. בהמך להחלטה ב' מיום י"ז בכסלו תשכ"ח (19.12.67), והחלטה מיום כ' בטבת תשכ"ח (21.1.68) ומיום כ' בטבת תשכ"ח (19.2.68), של ועדה הסרים לענין הסמירה על המקומות הקדושים, להדש ולסיוס הריסת חצאי המבנים ההרוסים בצד הדרומי של הכותל המערבי.

ב. לערוך סיור של חברי הועדה בטח הכותל המערבי ביום א', י' באב תשכ"ח (4.8.68), בטעה 9.00 בבוקר.

המטך הדיון נדחה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

העתק

א' אב תשכ"ח
26 יולי 68

מס' 131/68

לכבוד
מר ס. פרגאיל
הממונה על עניני ירושלים והכנסיות
משרד החוץ
ירושלים.

א.נ.,

הנדון: פנוי מבנים ליד רחבת הכותל

בעקבות הפרסומים בעתונות וההצעה לסדר יום שהוגשה לכנסת, ברצוני להביע את צערי על שמשרד החוץ לא מצא לנכון לברר את ענין ההריסה ונחפו לקבוע כי המבנים האלה הם בעלי ערך היסטורי.

התערבותו של הנציב מטעם אונסקו בא כתוצאה מהסתה של אנשי דת מוסלמיים וחבל שהתיחסו אליה ברצינות.

כדי לא להפריע בעתיד לפנוי המבנים, רצוי היה שמשרד החוץ יטשטש את הרושם שנוצר, שכאילו אנו מכירים בכך שהמבנים הללו הם בעלי ערך היסטורי, דבר שאינו נכון לחלוטין.

אני מציע שבעתיד תבררו את הפרטים לפני שאתם מתיחסים לשמועות המגיעות אליכם.

בברכה,

מירון בנבנישתי
הממונה על עניני מזרח העיר

1952
1953

1954

1955
1956
1957
1958

1959 - 1960

1961
1962
1963

1964
1965

1966
1967
1968

1969
1970

1971

1972
1973

143-1-9
ב"ח ירושלים, כ"ג בתמוז תשכ"ח
19 ביולי 1968

אל : שר החוץ

קבלתי סכתבך טירס כ"א תמוז תשכ"ח (18.7.68)
בענין הריסת מבנים ליד הכותל המערבי.

ההריסה נעשתה ע"י היהידה לאכלוס ירושלים
שליד מטרד ראש הממשלה לאחר פנוי הדיירים מהמבנים הרעועים
והמכוערים, תמורת שלום פלא למפוגים.

עם קבלת סכתבך בקשתי להפסיק מיד את עבודות
ההריסה שבוצעו ביומיים האחרונים.

ר"ב העתק סכתבו של מנהל המחלקה למקומות קדושים
יהודים אל מר י. המיר.

ב כ ר כ ה,

1. ורהפטיג

143-1-9

העתק

מדינת ישראל
משרד העבודה

מחלקת עבודות צבוריות - מחוז ירושלים

ירושלים, כ"ג בחמוז תשכ"ח
19 ביולי 1698
מס' 50(79)1-3040

לכבוד
הרב ד. פרלא
מנהל המח' למקומות קדושים
משרד הדתות
ירושלים.

א.נ.,

הנדון: הכותל המערבי - רחבה

לתדהמתי הרבה, מצאתי בביקורי ברחבת הכותל ב-18 ל-ח.ז., כי
מישהו התחיל בעבודות הריסה נוספות במעלה לשער המוגרבים, מהצד
של הימני של השביל.

בשעתו עמד שם בנין סדוק ומסוכן להוכי רגל וכנין זה הרסנו
ופינינו עד אשר הגענו למשהו אשר מבחינת המראה שלו אפשר היה
להשאירו במקומו.

ההריסות הנוכחיות, אשר נעשות ללא ידיעתי וללא כל זיקה למטרה
הסופית, בשלב זה - לשוות לרחבת הכותל ולסביבתה צורה מתקבלת על
הדעה - בלתי נסבלות.

לאור מצב זה לא נותר לי אלא להביא לידיעתך כי לא נוכל לספל
בשטח אשר מימין לשביל הגישה לשער המוגרבים, ולא נהיה אחראים
למצב שנוצר ויווצר בשטח זה.

בכבוד רב,

ע. פרידמן
מנהנדס המחוז

העתק: מר ב. בסין, מנהל פע"ץ, ח"א

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

OFFICE OF THE DEAN OF PHYSICS

CHICAGO, ILLINOIS 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3701

TO:

DR. J. J. ...

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

60637

FROM:

DR. J. J. ...

Dear Dr. J. J. ...

I am pleased to hear that you are interested in the position of ...

The position is a full-time position and will involve ...

If you are interested in this position, please send me ...

Sincerely,

Dr. J. J. ...

PHYSICS DEPARTMENT

211 143-1-9

ה ע ת פ

ירושלים, כ"א תמוז תשכ"ח
17 ביולי 1968

אל : השר ז. ורהפטיג, יו"ר ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים
מאת: שר החוץ

הנדון: הריסת מבנים ליד הכותל המערבי

הנני מתייחס לדיון שהתקיים בוועדת השרים לענייני המקומות
הקדושים בעניין הריסת דאר אבו סעוד ובניין המחכמה שליד הכותל המערבי.

מאחר שקיימות הערכות כי מבנים אלה יכולים להיחשב כמוגנים
ע"י סעיף 1 (א) של "האמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין" משנת
1954, אשר עליה חתמה ישראל בשעתו, ועל פיה נמצא כאן נציג אונסק"ו
לנכסי תרבות, הנני מבקש לקיים דיון דחוף. בוועדה לבני התכניות הקיימות
להריסת המבנים הנ"ל. עד לקיום הדיון אבקשן לדאוג לכך שלא תיעשה
כל פעולת הריסה.

ב ב ר כ ה,

אבא אבן

EXHIBIT

Exhibits, a^o and b^o
of the report

As a part of the investigation, the following exhibits were obtained
from the office:

Exhibits: Exhibit a^o and b^o

These exhibits were obtained from the office of the
Director of the Bureau of Investigation, Washington, D. C.

The exhibits consist of a copy of the report of the
Special Agent in Charge, New York, dated 11/1/41, and
a copy of the report of the Special Agent in Charge,
Chicago, dated 11/1/41. The exhibits are being
submitted to you for your information and
reference.

S. J. [Name]

Special Agent

143-1-9

פ ר ט ר כ ל
ישיבת רעדה החרויה לענין בקשת היהדות
המתקדמת לקיחה תפילה ליד הכותל המערבי
אשר הוקמה עפ"י החלטה מס. 574 של המסמלה
מיום ד' בתמוז תשכ"ח - 30.6.68

ד' בתמוז תשכ"ח - 2.7.68

בכחור הטרים : י. גלילי - יו"ר, ז. ארון, ז. ורחפטיג, י. ישעיהו,
מ. קול.

בעדר חסר : י. בורג.

מ. ניר - מזכיר הועדה

חסר י. גלילי פותח.

מ. ח. ל. י. ט. י. ח., כי יו"ר הועדה יבדוק אפשרות קיום

ישיבה מיוחדת של המסמלה, בה תיקבע סופית צורת התפילה הל

מסתפי ועדות היהדות המתקדמת ליד הכותל המערבי.

ח י ש י ב ה ב נ ע ל ח

אנא: חביו וצדק הלכות לשמוע על התקנות הקבילות

מדינת ישראל

בהרכבה זאת

מגביר/החשמה

לכבוד

142/9

ירושלים, 17.4.68

א ל : שר הדתות

מאת : שר הפיתוח והתיירות

ביקרתם ברחבת הכותל וראיתם שהמחיצה הקיימת בין גברים ונשים מונעת את החסדר שהבטחה לקיים, לאפשר גישה אל הכותל-המערבי לציבור שאינו רוצה בהפרדה בין המינים. הודעת בועדת השרים שיהיו 3 איזורים על יד הכותל: אחד לגברים, אחד לנשים ואחד משותף. הנני בא לשאול מדוע סדרה לא קיים? באם שיניח את דעתך, אבקש להביא את העניין ללא דיחוי לישיבת ועדה השרים למקומות הקדושים. לא איטת מתביעת לאפשר למטפחות לבוא במשותף אל הכותל ולא להפריד ביניהם. שמעתי מאנשים שבאו על רובז רב והגובות סוערות נגד ההפרדה בין המינים ליד הכותל שלא היתה מעולם קיימת במקום קדוש זה. גדולה אכזבתי על שלא קיימת את הבטחתך כנדון.

בכבוד רב

ובברכת מועדים לשמחה

טסה קול

התקן: ראש הממשלה

חברי ועדה השרים למקומות הקדושים

ס ו ד י

פ ר ח י כ ל

ישיבת ועדת הסריח לשמירה על הסקופות הקדושים

כ"ו באדר תשכ"ח - 26.3.68

נכחו הסרים : ז. ורהפטיג - יו"ר, מ. בגין, י. יסעיהו, מ. קול, ת.מ. שפירא, י.מ. שפירא, א. שרון.

נעדרו הסרים: א. אבן (בחול"ל), מ. דיין (חולה).

הרב א. י. אונטרמן	-	הרב הראשי לישראל
הרב י. נסים	-	ראשון לציון והרב הראשי לישראל
מ. גזית	-	צ.ה.ל.
מ. חלל	-	מסרד החוץ
מ. קולק	-	ראש עיריית ירושלים
מ. ניר	-	מזכיר הועדה

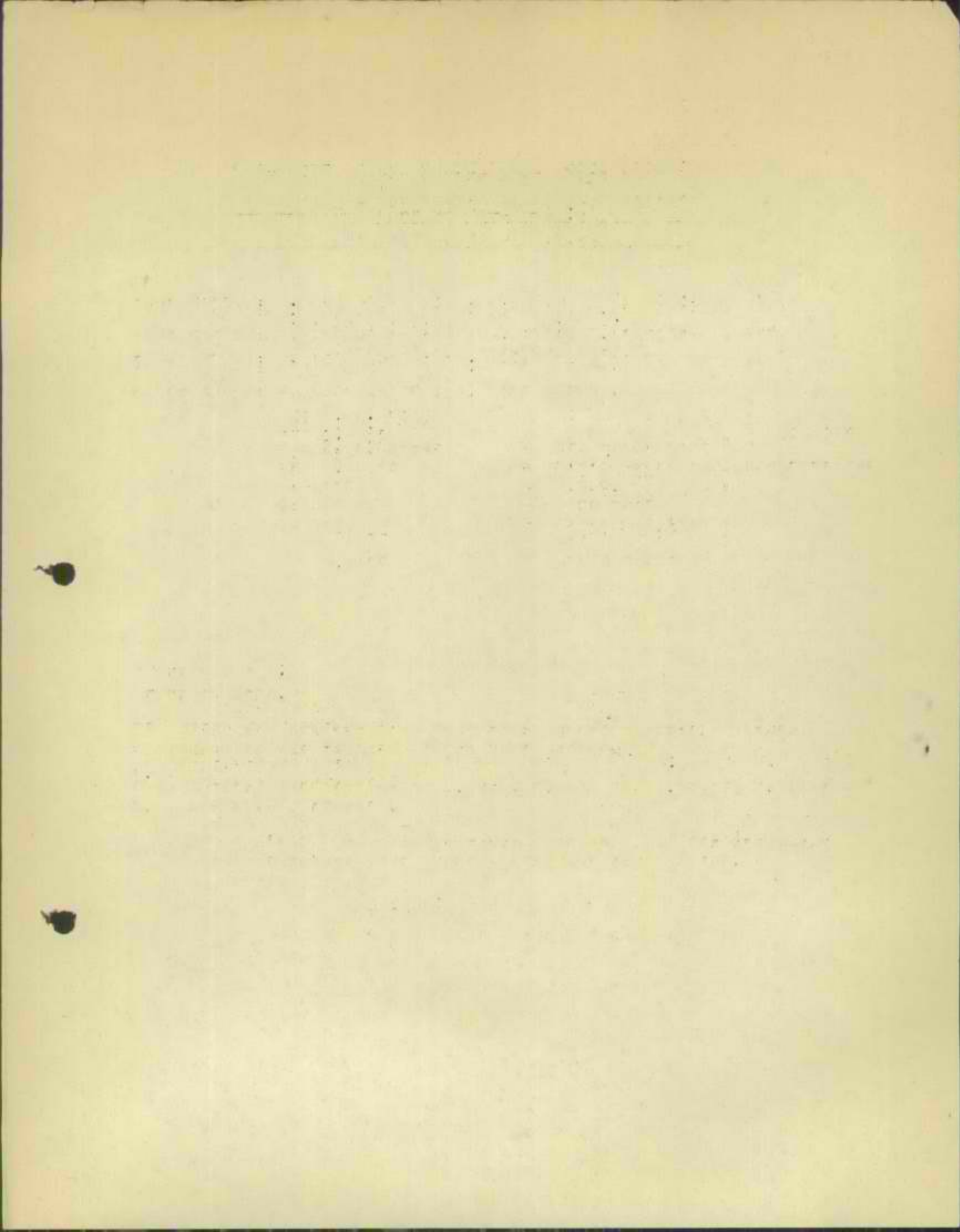
סר הדתות פותח.

הרבנים הראשיים לישראל מעליה את הסגותיהם בענין הסדורים ליד הכותל המערבי ומסייבים לסאלות חברי הועדה.

בדיון מסתתפים: הסרים מ. קול, י. יסעיהו, א. שרון, מ. בגין, י.מ. שפירא ו-ז. ורהפטיג.

מ ח ל י ט י ס ל ס כ כ א ת ה ד י ו נ ל א א ח ר ש ה ו ע ד ה ת ס י י ר ל י ד ה כ ו ת ל המערבי ותעמוד מקרוב על הסידורים אשר בעשו עד עתה.

ה י ש י ב ה ב נ ע ל ת

החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה
ירושלים, רח' שמואל הנגיד 3 ת.ד. 7041.

ירושלים, י' באדר תשכ"ח
10 במרס 1968

לכבוד
מר ס. קולק
ראש העיריה
ירושלים.

כבוד ראש העיר,

בהתאם להודעתך כי עלינו לפנות את בנין ביה"ס הערבי,
לבנות שליד החפירות ולעבור לבתי המחסה, ברצוני להודיעך:

איני מתנגד לפנות את החדרים, אך בשום פנים ואופן
איני יכול לעבור לבתי מחסה. המקום מרוחק מדי ואין כל אפשרות
לנהל ששם את החפירה, דבר זה יקשה עלי אישית ועל העבודה בכללותה.

אי לזאת בקשתי היא, שתינתן לנו ארכה עד אשר יתפנו חדרים
בבנינים הסמוכים לכותל או אם גם לא ניתן, אני מוכן לעבור לאוהל
גדול שתקימו ליד ששם החפירה (כמובן שבאוהל כזה צריך יהיה לקיים
שמירה מתמדת).

בכבוד רב

(-) פרופ' ב. מזר
מנהל המשלחת

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second block of faint, illegible text.

Third block of faint, illegible text.

Fourth block of faint, illegible text.

Fifth block of faint, illegible text.

Faint text located in the lower right quadrant of the page.

משרד הדתות
מחלקה למקומות קדושים

ירושלים, ט"ז בסבת תשכ"ח
17.1.68

לכבוד
ד"ר א. בירן
מנהל אגף העתיקות
ת.ד. 586
ירושלים.

א.י.1.

הנדון: חפירות ארכיאולוגיות ליד הכותל-המערבי
סמוכין: מכתב מיום ג' בסבת תשכ"ח (4 בינואר 1968)

קבלתי את מכתבך הנ"ל וברצוני להעיר שנראה לנו כי מתן רשיון לעריכת חפירות ארכיאולוגיות במקום קדוש לא יכול להינתן ללא קבלת הסמכתן של הרשויות הדתיות הנוגעות בדבר, במקרה זה הרבנים הראשיים לישראל, וללא התייעצות מוקדמת עם שר הדתות הממונה על שמירת המקומות הקדושים בהתאם לחוק המקומות הקדושים תשכ"ז.

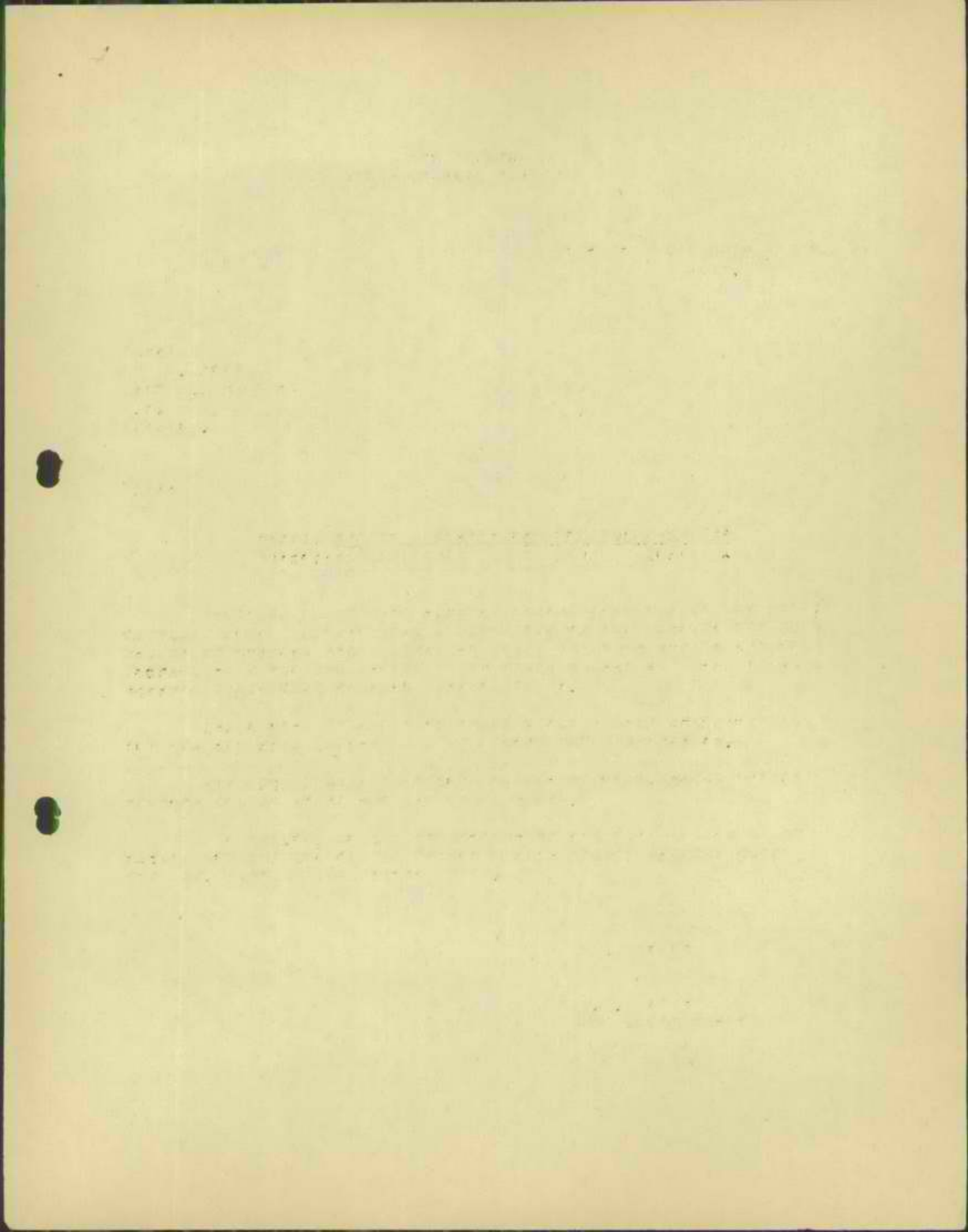
בדאי יודע לך גם שענין זה של עריכת חפירות ארכיאולוגיות ליד הר-הבית נדון גם בוועדת השרים לשמירת המקומות הקדושים.

אנו מבקשים שעבודות החפירה יעוכבו עד לקבלת הסמכת הרבנים הראשיים לישראל ולאחר התייעצות עם שר הדתות.

עלי להוסיף, כי בקשתנו התייחסה אך ורק לסילוק ערימות עפר ואפנים שיש בהן כדי להפריע לאנשים הרוצים להתפלל או לבקר במקום קדוש זה, ומטוס מה לא נענינו על כך.

בכבוד רב

מ.ע. דרוק
מנהל מחלקה בפועל

משרד הדתות
המחלקה למקומות קדושים

ירושלים, ט"ו בשבט תשכ"ח
14 בפברואר 1968

לכבוד
מר ש.ב. ישעיה
יו"ר ועדת התכנון המחוזית
משרד הפנים

א.ב.,

הנדון: רשיון לחפירות ארכיאולוגיות ליד
חומת הר הבית

כב' שר הדתות הורני לפנות לכב' בנדון, לאחר שגודע לו
כי הועדה דנה בנושא זה ואשרה רשיון לחברה לחקירת א"י
ועתיקותיה.

בהתאם לחוק התכנון והבניה תשכ"ה, סעיף 99, חייבים
להתייעץ עם שר הדתות בכל הנוגע למקומות קדושים.

סקירון שהתייעצות כזאת לא קוימה עד כה, ובהיות הנושא
עומד לדיון בפני ועדה הסרים לשמירת המקומות הקדושים, אבקש מכב'
לסנוע כל פעולה בנדון בטרם תתייעץ הועדה עם כב' השר.

בכבוד רב

הרב ד. פולא
מנהל המחלקה בפועל

משרד הדתות

ירושלים, א' באדר תשכ"ח
1 במרס 1968

אל : יו"ר הרעדה הסחרזית לתכנון ולבניה, מינהל המחוז ירושלים

הנדון: רשיון לחפירות ארכיאולוגיות ליד חומת הר הבית
סמוכין: סכתבך מ"ר כ"ו בשבט תשכ"ח 25.2.68 מס. ע/87

גם ברצוננו לא להכנס פתח לשאלות הטכניות לכל היקפן. רק
אע"ר בקצרה נראה לשר הדתות שהדברים הם בגדר קל וחומר, אם לגבי
תכנית מיתאר מחייב סעיף 99 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965 התייעצות
מוקדמת עם שר הדתות לפני הארכתה בדבר שמירת מקום קדוש, על אחת
כמה כשקיימת סכנה מידית למקום קדוש ע"י פעולה הנעשית בלי תכנון
מוקדק מראש.

ובאשר לגופו של ענין, ברור לכולנו ואין חולק על כך כי שטח
הכותל המערבי הוא מקום קדוש לפס היחודי ושטוח כן, יש לדאוג לבקורות
הנאות:

1. להשיג הסכמת הרבנים הראשיים לישראל מכת ההוראות והרוח
הכללית של חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967,
לפני שבגמים לעבודות הפוללות למנוע גישה חופשית למקום
קדוש זה.
2. כמו"כ לאחר ההסכמה של הרבנות הראשית כנ"ל מחייבת הזהירות
המינימלית לא לערוך כל חפירות עד לאחר קבלת חוות דעת
בכתב מסומכים שהחפירות הללו לא תזקנה לכותל.
3. יש לדאוג לכך שהעבודות תתנהלה תחת השגחה מתמדת של סמורה מטעם
הרבנות הראשית לישראל ומשרד הדתות, למען מנוע פגיעה אפשרית
בקדושת המקום.
4. כמו כן יש להבטיח קיום ההוראות המצויות בסעיפים 18, 19, 20
לפקודת העתיקות ביחס למקומות או מצבות היסטוריות הטמטמים
לצורך דתי או מוקדשים לתכלית דתית.

ב ב ר כ ה

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Second block of faint, illegible text, appearing to be a paragraph.

Third block of faint, illegible text, appearing to be a paragraph.

Fourth block of faint, illegible text, appearing to be a paragraph.

Fifth block of faint, illegible text, appearing to be a paragraph.

Final block of faint, illegible text at the bottom of the page.

החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה
ירושלים, רח' שמואל הנגיד 3 ת.ד. 7041.

ירושלים, י' באדר תשכ"ח
10 במרס 1968

לכבוד
מר ס. קולק
ראש העירייה
ירושלים.

כבוד ראש העיר,

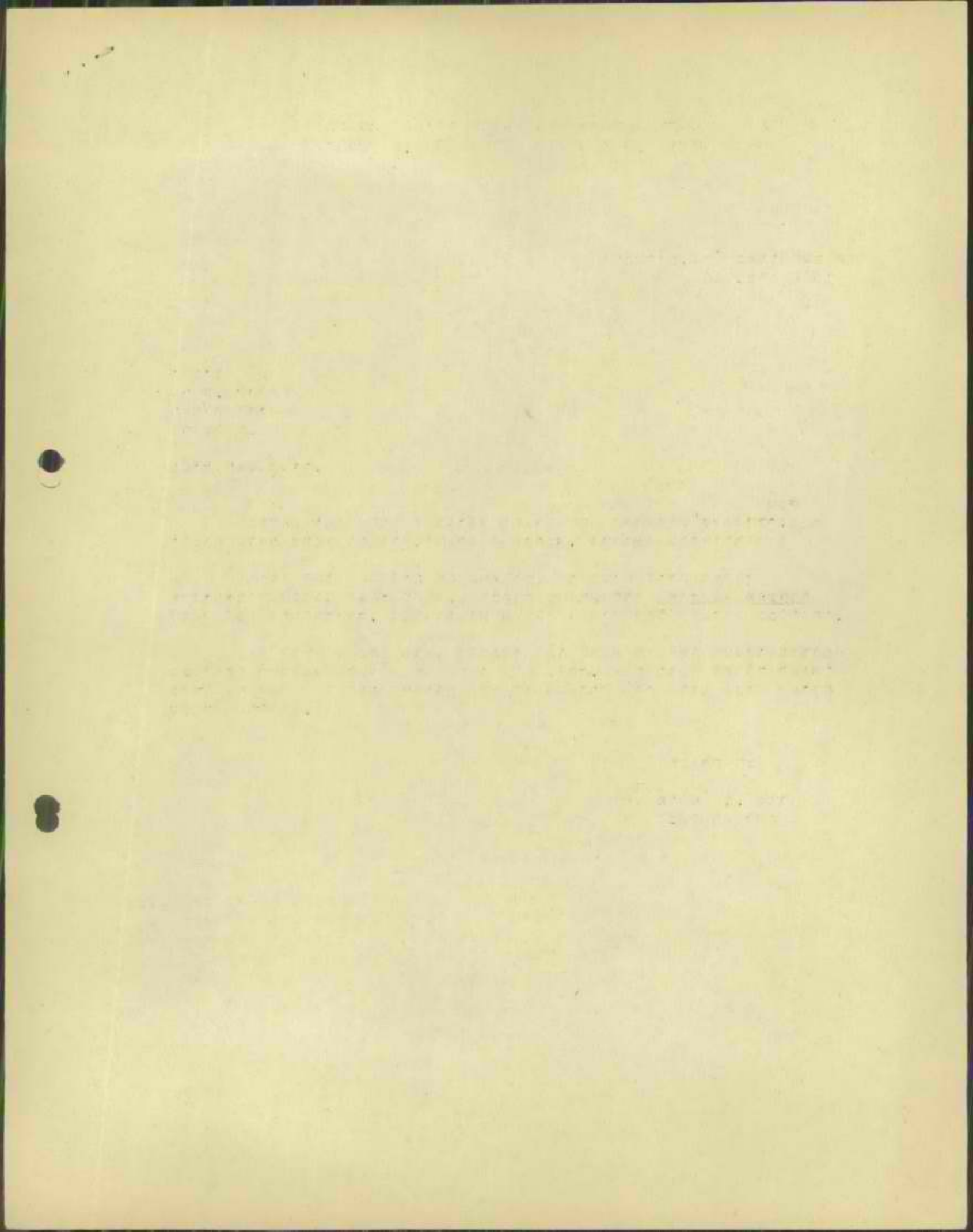
בהתאם להודעתך כי עלינו לפנות את בנין ביה"ס הערבי,
לבנות שליד החפירות ולעבור לבתי המחסה, ברצוני להודיעך:

איני מתנגד לפנות את החדרים, אך בשום פנים ואופן
איני יכול לעבור לבתי מחסה. המקום מרוחק מדי ואין כל אפשרות
לנהל שם את החפירה, דבר זה יקשה עלי אישית ועל העבודה בכללותה.

אי לזאת בקשתי היא, שתזנתן לנו ארכה עד אשר יתפנו חדרים
בבנינים הסמוכים לכותל או אם גם לא ניתן, אני סוכן לעבור לאוהל
גדול שתקימן ליד שטח החפירה (כמובן שבאוהל כזה צריך יהיה לקיים
שמירה מתמדת).

בכבוד רב

(-) פרופ' ב. מזר
מנהל המשלחת

ירושלים, י"א באדר תשכ"ח
11 במרס 1968

לכבוד
פרופ' ב. מזר
מנהל המסלחת לחפירות בכותל הדרומי
החברה לחקירת א"י ועתיקותיה
ירושלים.

פרופ' מזר הנכבד,

קבלתי את מכתבך מה-10 לח.ז.

כפי שהסברתי לך בעל-פה עליך לפנות את החורים בלי שום קשר
לבעיות נזחיות או יעילות החפירה. החורים שייכים למסדר הדתות
ואם היינו מוכנים לעשות לפנינו מסורת הדין ולהרשות לך שימוש זמני
בהם בתחילת החפירה, אין אנו יכולים להמשיך בכך היום, שכן התחייבנו
שתצאו משם. התחייבותי להוציא אתכם היתה מבוססת על שיחה אתך ועל
הסכמתך מראש לכך.

אין אני יכול איפוא, להענות לבקשתך לתת לך ארכת ואני חוזר
ומבקש מסך להודיע לי על פינוי מידי של החורים.

אהיה מוכן לסייע במציאת פתרון אלטרנטיבי לפי יכולתי, רק לאחר
שאקבל את הודעתך הצ"ל.

ב ב ר כ ה

טדי קולק

נ.כ. אין לי כל התנגדות שתקיסו אהל ותסדרו
שמירה עליי, ובמידה שנוכל לעזור לכם במשהו
אנו תמיד מוכנים. אבל יחד עם זה יש לזכור -
כל הפעולות האלה הם פעולות של המסלחת ולא
של העיר.

3

8

✓
1404/9

העתק

ירושלים

בברכה,

מאת

ראש העיר

כבוד השר,

הרצ"ב לידיעתך, אני מקווה לסיים

את העניין במהרה.

בכבוד רב,

טדי קולק

ירושלים

1913

1913

1913

1913

1913

1913

1913

1913

1913

1913

1913

1913

הצעה

ירושלים, י"א אדר תשכ"ח
11 במרץ 1968

7/10/82/10

לכבוד
פרופ' ב. מזר,
מנהל המשלוח לתפירות בכוחל הדרומי,
החברה לתקוות א"י ועתיקותיה,
ירושלים

פרופ' מזר הנכבד,

קבלתי את מכתבך מה-10 לה.ד.
כפי שהסברתי לך בעל-פה - עליך לפנות את ההדריט בלי שום קשר לבעיות
נוחיות או יעילות החפירה. ההדריט שייכים למשרד הדרומי ואם היינו מוכנים
לעשות לפנינו משורה הדין ולהרשות לך שימוש זמני בהם בתחילת החפירה, אין
אנו יכולים להמשיך בכך היום, שכן התחייבנו שחצאו משם. התחייבותי להוציא
אתכם היחה מבוססת על שיחה אתך ועל הסכמתך מראש לכך.

אין אנו יכולים איפוא, להענות לבקשתך לתת לך אריזה ואני חוזר ומבקש
מך להודיע לי על מינוי מידי של ההדריט.

אחיה מוכן לסייע במציאת פתרון אלטרנטיבי לפי יכולתי, רק לאחר
שאקבל את חודעתך הנ"ל.

ב ב ר כ ה,

סדי קולק

ג.ב. אין לי כל התנגדות שהקימו אתל והסדרו
שמירה עליו, ובמידה שנוכל לצזור לכם במשהו
אנו המיד מוכנים; אבל יחד עם זה יש לזכור -
כל פעולות האלה הם פעולות של המשלוח ולא
של העיר.

חברת החקירות ארץ - ישראל ועניקתה
ירושלים, רח' שמואל הנגיד 3 ה.ד. 7041

ירושלים, י' באדר תשכ"ח
10 במארץ 1968

7/12/68

לכבוד
מר ס. קולק
ראש העיריה
ירושלים

כבוד ראש העיר,

בהתאם להודעתך כי עלינו לפנות את בנין ביה"ט הערבי, לבגתה
שליד החפירות ולעבור לבתי מחסה, ברצוני להודיעך:

איני מתנגד לפנות את החדרים, אך בשום פנים ואופן אינו יכול
לעבור לבתי מחסה. המקום טרוחק מדי ואין כל אפשרות לנהל משט את
החפירה, דבר זה יעשה עלי אישיה ועל העבודה בכללותה.

אי לזאת בקשתי היא, שחינתן לנו ארכה עד אשר יתמנו הדרים
בבנינים הסמוכים לנחל או אם גם לא ניתן, אני מוכן לעבוד לאוהל גדול שחקימו
ליר שטח חפירה (כמובן שבאוהל כזה צריך יהיה לקיים שמירה מתמדת).

בכבוד רב,

(-)

מרופ" ב. מור
מנזל המשלחת

משרד הדתות
המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, ירושלים א' באדר תשכ"ח
1 בשבט 1968

אל יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מינהל המחוז ירושלים

הנדון: רמ"ז לתכנון להפירות ארכיאולוגיות ליד הומה הר הבית
סמוכין סכתבן מיום כו' בשבט תשכ"ח 25.2.68 מס' 87/ע

גם ברצוננו לא להכנס עמה לשאלות הסטטיות לכל היקפן. רק אעיר בקצרה שנראה לעד הדתות מהדברים הם בגדר קל וחומר, אם לבני חכניה מיתאר מחייב סעיף 99 לחוק התכנון והבניה תשכ"ח-1965 המיעצות מוקדמת עם שר הדתות לפני הארכתה בדבר שמירת מקום קדוש, על אחת כמה לשקיימת סכנה מידיה למקום קדוש ע"י פעולה הנעשית כלי תכנון מדויק מראש.

ובאשר לגופו של ענין, ברור לכולנו ואין חולק על-כך כי שלש ששה הכותל המערבי הוא מקום קדוש לפי היהודי ומשום כך, יש לדאוג לנקודות הבאות:

1. להטיב הסכמת הרבנים הראשיים לישראל מכת ההוראות והרוח הכללית של חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967, לפני שנגשים לעבודות הפלולות למנוע גישה חופשית למקום קדוש זה.
2. כמו"כ, לאחר ההסכמת של הרבנות הראשית כנ"ל מחייבת הזהירות המינימלית לא לערוך כל חפירות עד לאחר קבלת הוד דעת בכתב ממומחים שהחפירות הללו לא תזקנה לכותל.
3. יש לדאוג לכך שהעבודות שתנהלנה חתה השגחה מתמדת של ממונה מטעם הרבנות הראשית לישראל ומשרד הדתות, למען מנוע סביעה אפשרית בקדושת המקום.
4. כמו כן יש לחבטית קיום ההוראות המצויות בסעיפים 18, 19, 20 למקודת העתיקות ביהם למקומות או מצבות היסטוריות הסטטיות לצורך דתי או מוקדשים להכלית דתית.

ב ב ר כ ה

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה

העתק: כב' חסר
המנהל הכללי, משרד הדתות, ירושלים
לתיק מס' ע.מ. 1/

THE UNITED STATES OF AMERICA

Washington, D.C. 20540

OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE

INVESTIGATION OF THE ACTS OF VIOLENCE COMMITTED BY THE ORGANIZATION OF BLACK PANTHERS

REPORT OF THE ATTORNEY GENERAL

1. The following information was obtained from the files of the Federal Bureau of Investigation, Department of Justice, and the Department of State, and is being furnished to you for your information.

2. The following information was obtained from the files of the Federal Bureau of Investigation, Department of Justice, and the Department of State, and is being furnished to you for your information.

3. The following information was obtained from the files of the Federal Bureau of Investigation, Department of Justice, and the Department of State, and is being furnished to you for your information.

4. The following information was obtained from the files of the Federal Bureau of Investigation, Department of Justice, and the Department of State, and is being furnished to you for your information.

Page 1

U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1969

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL
WASHINGTON, D.C. 20540

מחלקה לסקומות קדושים
משרד החרוה

ב"ה ירושלים, טז' בטבת תשכ"ח
17/1/68

15/11/68

לכבוד
ד"ר א. בירן
מנהל אגף העתיקות
ת.ד. 586,
ירושלים
...א

הנדון: חפירות ארכיאולוגיות ליד הכותל-המערבי.
ממדין: מכתבן מיום ג' בטבת תשכ"ח 4 בינואר 1968

קבלתי את מכתבך הנ"ל וברצוני להעיר שנראה לנו כי מתן רשיון לעריכת חפירות ארכיאולוגיות במקום קדוש לא יכול להינתן ללא קבלת הסכמתן של הרשויות הרלוונטיות הנוגעות בדבר, במקרה זה הרבנים הראשיים לישראל, וללא התייעצות מוקדמת עם שר החרוה הממונה על שמירה המקומות הקדושים בהתאם לחוק המקומות הקדושים תשכ"ז.

בדאי ידוע לך גם שעניין זה של עריכת חפירות ארכיאולוגיות ליד הר-הבית נדון גם בוועדה השרים לשמירה המקומות הקדושים.

אנו מבקשים שעבודות החפירה יעוכבו עד לקבלת הסכמת הרבנים הראשיים לישראל ולאחר התייעצות עם שר החרוה.

עלי להוסיף, כי בקשתנו התייחסה אך ורק לסילוק ערימות עפר ואבנים שיש בהן כדי להטריע לאנשים הרוצים להתפלל או לבקר במקום קדוש זה, ומשום מה לא נענינו על כך.

בכבוד רב

מ. ע. דרוק
מנהל מחלקה במועל

העתיק: כב' שר החרוה.

THE STATE
OF NEW YORK

1910

IN SENATE
January 10, 1910
REPORT
OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE

AND A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE
MAY 15, 1909, CONCERNING THE
LANDS BELONGING TO THE STATE

ALBANY: PUBLISHED BY THE STATE PRINTING OFFICE,
1910.

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE:
ALBANY, N. Y.

PRINTED BY THE STATE PRINTING OFFICE,
ALBANY, N. Y.

1910

1910

1910

1910

ס ו ר י

1424/9

פ ר ט י - כ ל
ישיבת ועדת השרים לענין המקומות הקדושים
ה' באדר תשכ"ח - 5.3.68

נכחו השרים: ז. ורהפטיג - יו"ר, מ. בגין, מ. דיין, י. ישעיהו,
מ. קול, ח.מ. שפירא, י.מ. שפירא, א. ששון.

נעדר השר: א. אבן.

הרב א.י. אונטרמן, הרב הראשי לישראל
הרב י. נסים, הרב הראשי לישראל ראשון לציון
מ. קולק, ראש עיריית ירושלים
מ. גיר - מזכיר הועדה

שר הדתות פותח.

הרבנים הראשיים מכלים את השגותיהם לכלל הבעיות הנוגעות לכותל
המערבי והדרומי וכן לענין החפירות הארכיאולוגיות.

בדיון משתתפים: השרים י. ישעיהו, י.מ. שפירא, א. ששון, מ. דיין,
מ. בגין וראש עיריית ירושלים, מר מ. קולק.

הסך הדיון נדחה.

ה י ש י ב ה נ ב ע ל ת

The first part of the report deals with the general situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country.

The second part of the report deals with the economic situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's economic development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country.

The third part of the report deals with the social situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's social development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country.

The fourth part of the report deals with the political situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's political development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country.

הודעה לעתונות

היום התקיימה ישיבת ועדת השרים לשמירה על המקומות
הקדושים בהשתתפות הרב הראשי איסר יהודה אונטרמן והרב
הראשי הראשון לציון יצחק נסים.

בישיבה העלו הרבנים הראשיים את השגותיהם לכל
הבעיות הנוגעות לכותל המערבי והדרוסי וכן לענין
החפירות הארכיאולוגיות.

הוחלט להמשיך בדיון בשבוע הבא.

ליומי לציון הבוקר (10.5.68)
היום 13.45

2 מרץ
5.3.68

ה' באדר תשכ"ח
5.3.68

КОНЦЕ ПИСЬМА

Вот письмо, которое вы получили от нас. Оно
содержит все, что вы хотели знать. Мы
надеемся, что оно вам понравится.

Спасибо вам за то, что вы обратились к нам.
Мы будем рады помочь вам в будущем.
С уважением,
Иван Иванович.

Ваше письмо получено. Спасибо вам.

Иван Иванович
1977 г.

1484/9

כהן שכח 25.2.68

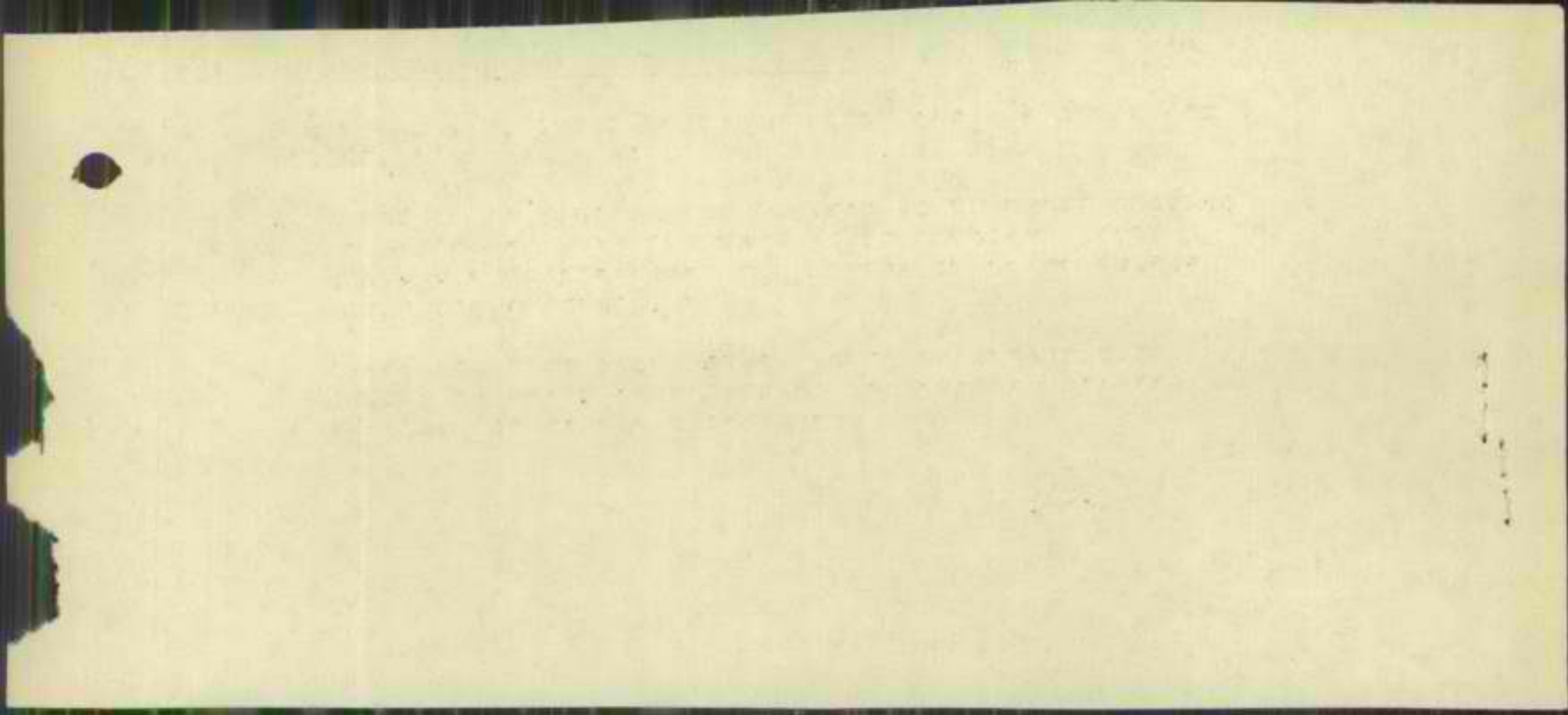
303. חשיפת החלק הדרומי של הכותל המערבי

ס ח ל י ס י ס, בהמשך להחלטות הועדה מיום י"ז בכסלו תשכ"ח
(19.12.67) ומיום כ" בטבת תשכ"ח (21.1.68):

(א) להסיל על יו"ר הועדה לבוא בדברים עם שר האוצר והממונה
על איכלוס ירושלים לשם החשת ההסדרים למציאת שיכון
אלטרנטיבי לספונים הבתים בצד הדרומי של הכותל המערבי
(משער ברקלי דרומה).

במקרה ולא ימצא שיכון מתאים במזרח ירושלים במסגרת
המבנים הקיימים, יוצע לספונים שיכון בבתים סרומיים
או ינתן להם פיצויי כספי מתאים.

./יו"ר

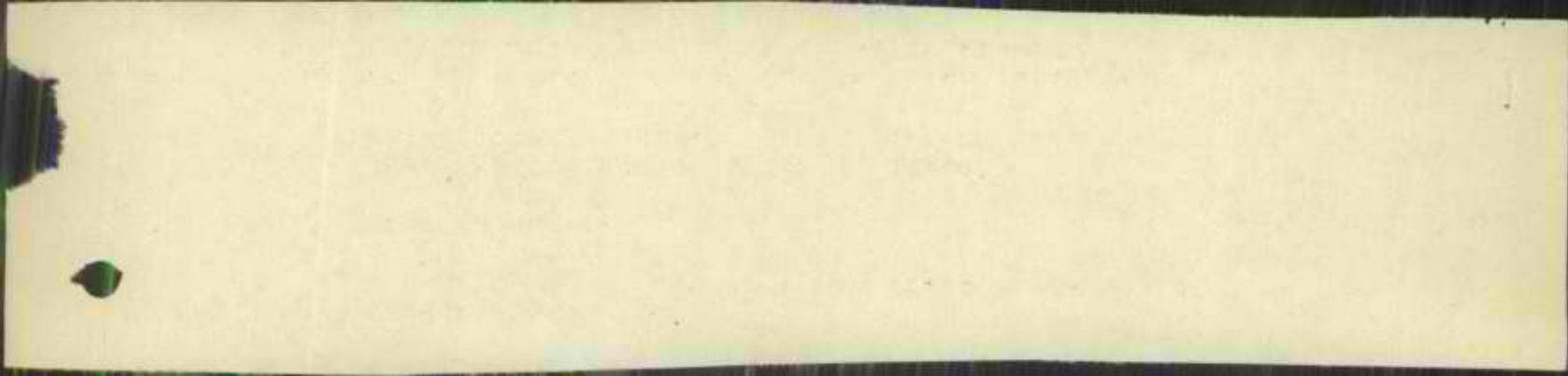

(ב) יו"ר הוועדה יביא לאישור הממשלה את תכנית הוועדה
לחשיפת החלק הדרוטי של הכותל לפי שלבים, כדלהלן:

(1) מציאת שיכון אלטרנטיבי או מתן פיצויי כספי
סתאים למפוני הבתים הטיועדיים להריסה.

(2) מו"מ עם המפונים.

(3) הוצאת צו הפקעה, הריסת הבתים וקביעת עיתוי סתאים
לשתי הפעולות הנ"ל.

ועדת השקמה
אמ"ן העולמי
19.2.68

הקדמה

חגיפת החלק הדרומי של הכותל המערבי

מחליטים, בהמשך להחלטה מיום י"ז בכסלו תשכ"ח
והחלטה מיום כ' בטבת תשכ"ח (21.1.68):

א. להסיל על יו"ר הועדה לבוא בדברים עם שר האוצר והמטרה
על איכלוס ירושלים לשם החשת ההסדרים למציאת שיכון
אלטרנטיבי למפוני הבתים בצד הדרומי של הכותל המערבי
(מערב ברקלי דרוסה).

במקרה ולא ימצא שיכון מתאים במזרח ירושלים במסגרת
המבנים הקיימים, יוצע למפונים שיכון בבתיים סרוטיים
או ינתן להם פיצויי כספי מתאים.

ב. יו"ר הועדה יביא לאישור הממשלה את תכנית הועדה
לחסיפת החלק הדרומי של הכותל לפי שלבים, כדלהלן:

(1) מציאת שיכון אלטרנטיבי או מתן פיצויי כספי מתאים
למפוני הבתים הסירעדים להריסה.

(2) מו"מ עם המפונים.

(3) הוצאת צו הפקעה, הריסת הבתים וקביעת עיתוי מתאים
לשתי הפעולות הנ"ל.

1880
1881
1882

משרד הדתות
המחלקה למקומות קדושים

ב"ה ירושלים, טו' בשבט תשכ"ח
14 בפברואר 1968

לכבוד
מר ש.ב. ישעיה,
יו"ר ועדה ההכנון המחוזית,
משרד הפנים.

א.נ.י.

הנדון: רישון לחסירות ארכיאולוגיות
ליד חומת הר הבית

כב' שר הדתות הורני לפנות לכב' בנדון, לאחר שנודע
לו כי הועדה דנה בנושא זה ואשרה רישון לחברה לחקירת א"י
ועתיקותיה.

בהתאם לחוק ההכנון והבניה תשכ"ה, סעיף 99, חייבים
להתייעץ עם שר הדתות בכל הנוגע למקומות קדושים.

מכיוון שהתייעצו כזאת לא קויימה עד כה, ובהיות
הנושא עומד לדיון בפני ועדה השרים לשמירת המקומות הקדושים,
אבקש מכב' למנוע כל מעולה בנדון בטרם התייעץ הועדה עם
כב' השר.

בכבוד רב

הרב ד. מרלא
מנהל המחלקה בטועל

העתק: כב' השר

UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE

INVESTIGATION
OF THE

ACTS OF
THE
UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION
OF THE

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION OF THE

ACTS OF
THE
UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION
OF THE

ACTS OF
THE
UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION
OF THE

ACTS OF
THE
UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION
OF THE

UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION
OF THE

UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
INVESTIGATION
OF THE

1404/9

החלטה ועדת השורים לענין המקומות הקרושים סיום כ' בסבת תשכ"ח (21.1.68)

229. תיקון החלטה מס. 157 (ד): חשיפת החלק הדרומי של הכותל

המערבי - מעבר להר הבית
כ"א/סכ"ח 28.1.68

מ. ח. ל. י. ס. י. ס. לתקן את ההחלטה מס. 157 (ד) סיום כ"ב בכסלו
ס' ז (24.12.67) בענין מעבר להר הבית ולנסחה כדלהלן:

(ד) לשמור על אפיקות כניסה להר-הבית בלי כרטיסים,
גם לאחר הריסת "בית-המשולם" ע"י הבטחת מעבר
דרך שער המוגרבים."

14/9

ס ד י כ

פ ר ת י כ ל

ישיבת ועדה השד"ח לענין המקומות הקדומים
כ" בטבת תשיכ"ח - 21.1.68

נכחו השד"ח : ז. ורהפטיג - יו"ר, א. אבן, מ. בגין, מ. דיין, י. זמעהו,
מ. קול, י.ק. שפירא, א. שאון.

נעדר השד"ח : ח.מ. שפירא (בחז"ל).

- אל"פ ש. גזית - ז.ה.ל.
- י. הלל - משרד החוץ
- מ. ניר - מזכיר הועדה

הפירוט ארכיאולוגי ליו המזכיר הדרומי-מערבי של הכוחל

שר המספחים פותח.

המשך הדיון נדחה ליישיבה הבאה של הועדה.

חיקוק החלטה בענין חשיפת העולם הדרומי של הכוחל המערבי -
מעבר ל הר הבית

שר הבטחון פותח.

מ.ה.ל.י.ס.י.ס. לחקן את ההחלטה מס. 43 של הועדה מיום י"ז בכסלו
תשיכ"ח (19.12.67), בענין מעבר לזר הבית ולנסחה כולהלן:

4... לשמור על אמירתו כניחה להר-הבית בלי כרטיסים, גם לאחר הריסת
"בית-המסולס" ע"י הבטחת המעבר דרך שער המוגרביס".

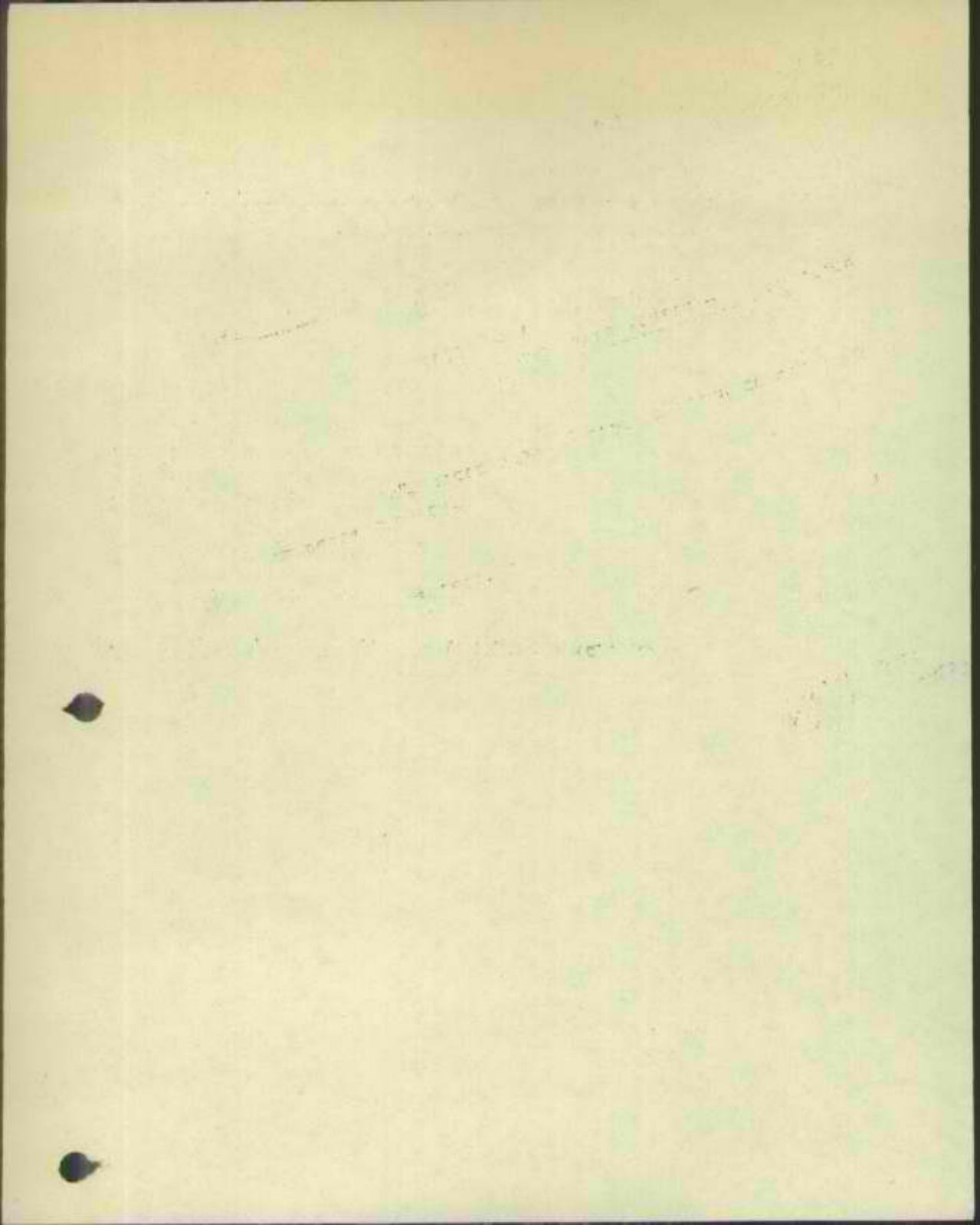
ה י ש י כ ה נ נ ע ל ת

✓ 1454/9

ס ד ר ה י ו ם
לישיבת ועדת השרים לענין המקומות הקדושים
יום א', כ' בטבת תשכ"ח - 21.1.68

- א. מעבר דרך שער הסוגרבים
- ב. בעיות הכותל המערבי
- ג. הר הזיתים
- ד. הכנסיה ליד שער האריות
- ה. סכסוך בין הכנסיות הקופטית והאורתודוקסית

5
8

מזכירות הממשלה

ירושלים, ט' בטבת תשכ"ח
10 בינואר 1968

א ל: חברי ועדת השרים לשמירה על המקומות
הקדושים

מאת: מזכירות הממשלה

אני מתכבד להמציא לכם, מ"ב, סכתבו
של הרב הראשי לצה"ל, האלוף שלמה גורן בענין
הכניסה להר הבית.

ב ב ר כ ה

מיכאל ביר

SECRET

SECRET

SECRET

העתק

צבא הגנה לישראל
המטה הכללי
רבנות צבאית ראשית
טל. 69-2236
מנ-12-2871
כה"כ בכסלו תשכ"ח
27 בדצמבר 1967

לכבוד
היו"ר וחברי ועדת השרים
לשמירה על המקומות הקדושים.

שלומכם ישגה לעולם
שרים נכבדים!

הובא לתשומת לבי כי עוכדה בפניכם הצעה להרוס את הבתים הדרומיים
של הכותל המערבי שבסכונת המוגרבים כדי לנקות את השטח ולהרחיב את הכותל
המערבי עד הפינה הדרומית מערבית.

אני מניח כי ידוע לכבודכם שע"י כך תתבטל הכניסה היחידה
החפסית שיש לנו להר הבית, מכיון שלא תהיה אפשרות להכנס דרך סער המוגרבים
עם הורדת הבתים שעל ידו.

נוסף על כך מבחינת ההלכה סער המוגרבים הוא הכסר ביותר לכניסה
להר הבית לאור המדידות המדויקות והנחות ההלכתי שערכתי בזמנו בנדון. מכיון
שעל יתר הסערים היכולים לבוא בחשבון כתחליף לכניסה חפסית עבור היהודים יש
עליהם ספיקות מסוימים בדבר היתר הכניסה לדעת הרמב"ם וסיעתו מבחינת ההלכה.
אסור לנו להרשות בטוח פנים ואופן המצב הגלותי שסרר עד נצחוננו ההיסטורי
המזהיר של צה"ל יונצה לדורות, כאשר אויבי ישראל היו בהר-הבית מבפנים ואנו
בחוץ. הם לצדו הפנימי של הכותל המערבי ואנו מבחוץ, הם למעלה ואנו למטה
(ועוד מעמיקים יותר ויותר את מקומנו) הם במקום הקודש והמקדש ואנו במקום
החול מבלי שתהיה לנו רשות להתפלל בקודש בהר ה' צבאות.

לכן אני חושש שאנו עלולים על ידי פינוי הבתים שבסכונת המוגרבים
להביא להסגרת הר הבית לוואקף המוסלמי מאחר ואין תחליף מבחינת ההלכה לסער
המוגרבים.

בהחשב עם החלטות הלאומיים והדתיים ביחס לגורלו העתיד של
הר המוריה הרי מיד עם שחרור ירוסלים העתיקה והר הבית, קבענו את המדרשה
התורנית של צה"ל בבית החולש על סער המוגרבים, כדי לשמור על הסער הזה בפני
ההקדש המוסלמי. כעת נמצאת עם המטרה הצבאית של צה"ל, הממונה על בית המדרשה
התורנית ועל הסער.

אי לזאת אנקשכם בטח כל אלה שהר הבית קדוש ומקודש להם ואסר
מתפללים ומיחלים להחזרת כבוד החכימה בהר ה' - במקום קדשו, לשמור כעל כל
מסמך עם הכניסה היהודית היחידה הזאת של סער המוגרבים ולא להרוס בסו ידינו
את הגישה החפסית שלנו המבטיחה שליטה יהודית על קדסי הקדשים של האומה פתחו
סערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, ויקוים בנו דבר ה' בפי נביאו "והיה באחרית
הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים", וכן הוא אומר "והביאותים אל הר
קדשי ושמחתים בבית תפילתי...כי ביחי בית תפילה יקרא לכל העמים".

בברכת מנחם ציון ובונה ירוסלים

שלמה גורן אלוף
הרב הראשי לצה"ל

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880

1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910

1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920

1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930

1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940

1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950

1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960

1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970

1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980

1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990

1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000

2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010

2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020

2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030

העתק

לשכת שר הבטחון

הקריה, ל' בכסלו תשכ"ח
1 בינואר 1968

טל

0004/ק

גב' יעל עוזאי, מזכירת הממשלה

רצוף מכתבו המקורי של הרב הראשי לצה"ל
המיועד לוועדה השרים לשמירה על המקומות הקדושים.

אנא העבירי המכתב לתעודתו.

בהודה

ה. ישראלי

1952

1952

STATE OF CALIFORNIA

THE PEOPLE OF THE STATE OF CALIFORNIA, by and through the undersigned Attorney General, do hereby certify that the following is a true and correct copy of the original as the same appears in the files of the Department of the Attorney General:

STATE OF CALIFORNIA

ATTEST:

1952

1966

צבא הגנה לישראל
המטה הכללי
רבנות צבאית ראשית
טל. 2236-69
טנ-12-2871
כה"כ כסלו תשכ"ח
27 בדצמ. 1967

לכבוד
היו"ר וחברי ועדת השרים
לשמירה על המקומות הקדושים

שלומכם ישגה לעולם
שרים נכבדים!

הובא לתשומת לבי כי עומדה בפניכם הצעה להרוס את
הבתים הדרומיים של הכותל המערבי בשכונת המוגרבים כדי לנקות את השטח
ולהרחיב את הכותל המערבי עד הפינה הדרומית מערבית.

אני מניח כי ידוע לכבודכם שע"י כך תהבטל הכניסה היחידה
החפשית שיש לנו להר הבית, מכיון שלא תהיה אפשרות להכנס דרך שער
המוגרבים עם הורדת הבתים שעל ידו.

נוסף על כך מבחינת ההלכה שער המוגרבים הוא הכשר ביותר
לכניסה להר הבית לאור המדידות הסדויקות והנחוח ההלכתי

שערכתי בזמנו בדו"ח. מכיון שעל יתר השערים היכולים לבוא בחשבון
כתחליף לכניסה החפשית עבור היהודים יש עליהם ספיקות מסויסטים בדבר
היחר הכניסה לדעת הרמב"ם וסיעתו מבחינת ההלכה. אסור לנו להרשות בשום
פנים ואופן שהמצב הגלותי ששרר עד נצחוננו ההיסטורי המזהיר של צה"ל יונצח
לדורות, כאשר אויבי ישראל היו בהר - הבית מבפנים ואנו בחוץ. הם לצדו אצא
הפנימי של הכותל המערבי ואנו מבחוץ, הם למעלה ואנו למטה (ועוד מעטיקים
יותר ויותר את מקומנו) הם במקום הקודש והמקדש ואנו במקום החול מבלי
שהיה לנו רשות להתפלל בקודש בהר ה"צאצא".

לכן אני חושש שאנו עלולים על ידי פיגועי הבתים שבשכונת
המוגרבים להביא להסגרת הר הבית לנואקפ המוסלמי סאחר ואין תחליף
מבחינת ההלכה לשער המוגרבים.

בהתחשב עם החששות הלאומיים והדתיים ביהם לגורלו העתידי של
הר המוריה הרי מיד עם שחרור ירושלים העתיקה והר הבית, קבענו את המדרשה
התורנית של צה"ל כבית החולס על שער המוגרבים, כדי לשמור על השער הזה
בפני הקדש המוסלמי. בעת נמצאת שם המשטרה הצבאית של צה"ל, הממונה על
בית המדרשה התורנית ועל השער.

אי לזאת אבקשכם בשם כל אלה שהר הבית קדוש ומקודש להם ואשר
מתפללים ומיחלים להחזרה כבוד השכינה בהר ה" - במקום קדשו, לשמור כעל
כל משמר עם הכניסה היהודית היחידה הזאת של שער המוגרבים ולא להרוס כמו
ידינו את הגישה החפשית שלנו המבטיחה שליטה יהודית על קדשי הקדשים של
האומה מתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים, ויקוים בנו דבר ה" בני
נביאו "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה" בראש ההרים", וכן הוא
אומר "והביאוהם אל הר קדשי ושמחתים בבית הפילתי. . . כי ביתי בית
חפילה יקרא לכל העמים".

בברכה מנחם ציון וכונה ירושלים

שלמה גורן, אגאלוף
הרב הראשי לצה"ל

100 West 10th St
New York, N.Y.
10011
Tel: 1-212-123-4567
Fax: 1-212-123-4567

Dear Sir,
I am writing to you regarding
the information provided
in your recent letter.

The information provided in your letter is being reviewed
and we will contact you again once a decision has been made.

We appreciate your patience and will contact you again
as soon as a final decision has been reached.

The information provided in your letter is being reviewed
and we will contact you again once a decision has been made.
We appreciate your patience and will contact you again
as soon as a final decision has been reached.

We appreciate your patience and will contact you again
as soon as a final decision has been reached.

The information provided in your letter is being reviewed
and we will contact you again once a decision has been made.

We appreciate your patience and will contact you again
as soon as a final decision has been reached.

Sincerely,
[Signature]

John Doe
100 West 10th St

Nov 9

24.12.67 ט"ו/כ"ה

157. חשיפת החלק הדרומי של הכותל המערבי

מ ח ל י ט י ס :

(א) להסיל על שר הדתות לעשות את הצעדים הדרושים לטם הפקעתם והריסתם של הבתים בצד הדרומי של הכותל המערבי (משער ברקלי דרומה).

(ב) למפוגי הבתים, כאמור בסעיף א', ינתן שיכון מתאים אליו יוכלו להכנס מיד עם פנויים.

(ג) להכין פעולת הסברה מקיפה בדבר חשיבות חשיפת החלק הדרומי של הכותל המערבי, בה יודגש, בין היתר, כי בקצב הנוכחי יש משום חילול הקודש ופגיעה ברגשות הדתיים של האוכלוסיה.

(ד) לשמור על אפשרות כניסה להר-הבית בלי כרטיסים, גם לאחר הריסת "בית המשולש", יהיה זה ע"י הבטחת המעבר דרך שער הסוגרבים או ע"י פתיחת שער אחר.

(ה) להוריד ערימות העפר ולנקות את השטח ליד הפינה הדרומית-מערבית של הכותל.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs across the page.

How/9

החלטות ועדת השרים לענין המקומות הקדושים מיום י"ז בכסלו תשכ"ח
(19.12.67)

156. הסדורים ליד הכותל המערבי *50/50* *24.12.67*

שר הדתות מוסר פרטים על תכנית השיפורים ליד הכותל המערבי,
כפי שאושרה ע"י הועדה המחוזית לתכנון ולבניה.

מ ח ל י ט י ס לקיים פגישה עם הרבנים הראשיים בענין סדרי
התפילות והביקורים ליד הכותל המערבי.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text in the middle section of the page.

Handwritten text in the lower middle section of the page.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or footer.

9077

פרסו כ ל
ישיבת ועדת הסרים לענין המקומות הקדושים

י"ז בכסלו תשכ"ח - 19.12.67

בכחו הסרים : ז. ורהפטיג - יו"ר, י. ישעיהו, מ. קול, י.ט. שפירא.
א. שרון.

בעזרו הסרים: א. אבן, מ. בגין, מ. דיין, ח.מ. שפירא.

- י. אילסר - משרד החוץ
- מ. ניר - מזכיר הועדה

א. סדורי ליד הכותל המערבי

שר הדתות מוסר פרטים על תכנית השיפורים ליד הכותל המערבי, כפי שאושרה ע"י הועדה המחוזית לתכנון ולבניה.

מ ח ל י ס י ס לקיים פגישה עם הרבנים הראשיים בענין סדרי התפילות והביקורים ליד הכותל המערבי.

ב. חשיפת החלק הדרומי של הכותל המערבי

מ ח ל י ס י ס :

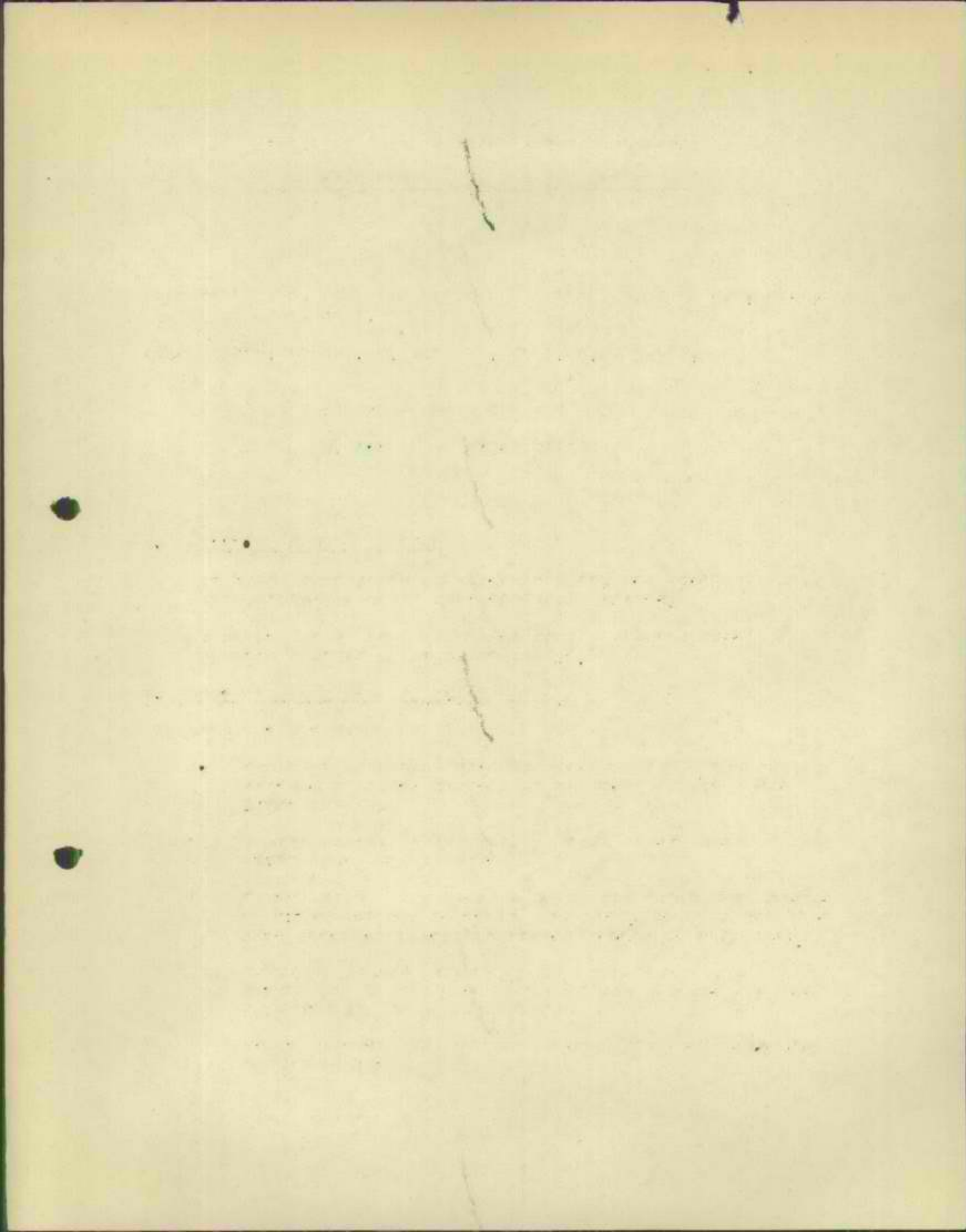
(1) להטיל על שר הדתות לעשות את הצעדים הדרושים לשם הפקעתם והריסתם של הבתים בצד הדרומי של הכותל המערבי (מסע ברקלי דרוסה).

(2) לספוני הבתים, כאמור בסעיף 1, ינתן סיכון מתאים אליו יוכלו להכנס סיד עם פנויים.

(3) להכין פעולת הסברה מקיפה בדבר חשיבות השיפוט החלק הדרומי של הכותל המערבי, בה יודגש, בין היתר, כי בעצב הצוכחי סח סחור חילול הקודש ופגיעה ברגשות הדתיים של האוכלוסייה.

(4) לסמור על אפשרות כניסה להר-הבית בלי כרטיסים, גם לאחר הריסת "בית המסולש", יהיה זה ע"י הבטחת המעבר דרך סער המוגרבים או ע"י פתיחת סער אחר.

(5) להוריד ערימות העפר ולבקות את הסטח ליד הפינה הדרומית-מערבית של הכותל.

2.11

ס ד ר ה י ר ם
לישיבת ועדת השרים לענין הסקופות הקדושים
יום ג', י"ז בכסלו תשכ"ח - 19.12.67

- א. הכותל המערבי
- ב. הועדה בענין הסכסוך בין הכנסייה האתיופיה-קופטית

9077

פ ר ש י כ ל

היטיבה הסמיכות של ועדת השרים לשמירה על
המקומות הקדושים שהוקמה בפ"י החלטה מס. 732
של הממשלה מיום ז' באב תשכ"ז - 13.8.67

כ"ג בחשוון תשכ"ח - 26.11.67

נכחו השרים : ז. ורחפטיג - יו"ר, ס. בגין, י. ישעיהו, ס. קול,
ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, א. שרון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל), ס. דיין.

- י. אילסר - משרד החוץ
- אל"ם ס. גזית - צ.ה.ל.
- פרופ' ב. מזר - האוניברסיטה העברית
- י. שיינברגר - אדריכל
- ס. ניר - מזכיר הועדה

פרופסור ב. מזר מסייר את סקירתו על תכנית החפירות ליד
הכותל המערבי ומסיב לשאלות חברי הועדה.

האדריכל י. שיינברגר מפרט תכנית לשיפורים ברחבת הכותל.

ס ח ל י ס י ס , כי ועדת השרים, בהשתתפות הפרופ' ב. מזר
והאדריכל י. שיינברגר, תערוך, בסבוע הבא, סיור ליד הכותל
המערבי.

המסך הדיון נדחה.

ה י ט י ב ה ז נ ע ל ת

9072

ט ד ר ה י ד ט
לישיבת ועדת השרים לענין
הקדמות הקדושים

יום א', כ"ג בחשוון תשכ"ח - 26.11.67

(א) הכותל המערבי

(ב) הועדה בענין הסכסוך בין הכנסיה האתיופית-אופטית

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

CHICAGO, ILL. 60637

RECEIVED

AT THE UNIVERSITY OF CHICAGO

121

אשר

ירושלים, י"ח בחשוון תשכ"ח
21 בנובמבר 1967

9077

א ל : שר המשפטים
שר הדתות

מאת: מנהל לשכת ראש-הממשלה.

כבוד השר,

הלינה למניעת כנייה דתית בקשה מראש-הממשלה כמה פעמים,
והתקן מכתביהם בשלה אף אליכם, כי משלחת הלינה חוקבל על-ידי
ועדה השרים לטיפול במקומות הקדושים, כדי שמוכל להציג את
ההרגשות והמעטות של הציבור ואתו הם כיצנים.

כלי קשר לטיב המעטות גרמה לי על הועדה לקבלם. אודה על
התקן השוכנעתם למניח הלינה.

בברכה,

אביעזר יפה.

התקן יעל עזאי, מזכירת הממשלה.
התקן יעל עזאי, מזכירת הממשלה.
התקן יעל עזאי, מזכירת הממשלה.
התקן יעל עזאי, מזכירת הממשלה.

7.12.67

28 בדצמבר 1967

1177/67

לכבוד
מר אביעזר יפה
מוזיל לשכת ראש הממשלה
ירושלים

הנדון: הכחש הממלכתי

מר יפה הנכבד,

הכחש מעשירי כחוקת הממשלה מיום 10 באפריל 1967, עם התקנתו על ידי הממשלה
לעניינינו, חייב את כל מי שיש לו קשר עם ממשלת ישראל להודיע על כך מיד.
הדבר הקריטי הוא שכל מי שיש לו קשר עם ממשלת ישראל על ידי מעורבותו במגוון
לדבר הכחול, והחוק הממלכתי-אנטי-ממלכתי שטוב שיש בו להודיע על כך מיד.

הכחש מעשירי כחוקת הממשלה מיום 10 באפריל 1967, עם התקנתו על ידי הממשלה
לעניינינו, חייב את כל מי שיש לו קשר עם ממשלת ישראל להודיע על כך מיד.

זהו ענין חשוב מאוד לנו, ויש לנו עניין רב בהודיע על כך מיד.
כפי שאתם יודעים, הממשלה הממשלתית היא אחראית על כך.
יש להודיע על כך מיד, ויש להודיע על כך מיד.
יש להודיע על כך מיד, ויש להודיע על כך מיד.

בכבוד רב,

הליגה למניעת כפייה דתית בישראל
/ מועצת הפועל
ראש אגף חינוך
(מחלקה)

4/7/67

10 בנובמבר 1967
1967 / 27

לכבוד
ראש הממשלה
סר לוי אשכול
ירושלים

חידון: הכוחל המערבי

מכתבנו מס. 20/2771 מיום 27.10.67
מכתבנו מס. 27/2771 מיום 27.10.67
מכתבנו מס. 22/1105 מיום 27.10.67

כבוד ראש הממשלה,

בעיתון המודיע כיום 10 בנובמבר מתפרסם לאיון עם דובר משרד הדתות
הגם הכותרת לקריאה יסגורנו, כולל של רגלינו ורגלינו. בפנינו זה
מסביר דובר משרד הדתות את הכוונה אשרנו בלתי לתוכנינו האשיות
של האדריכלי, שנבנה "אשר התמחה בחיכוךן ושיחזור אחרים היספוריים".

הנוו הוואים חובטנו לאיון בשרה, שאנו פונים זה חודשים מספר על
כבודו בבקשה להשמיץ העונו בענין הכוחל, זה לא זכינו לא להכמה
הנוכה עניינית, ולא להתקבל בניו חוודה, מיד עני קובט משרד הדתות
עובדות ע"י סידורים אחרים אשר יעמדו להורות, כגון מכות מיוחדת
לקריאת הורה, ארונות קודת מוכן, ביטוח מאכן לקריאת הורה, סחירות
הקורטובנות, סלסלים לבחרים, וניו, וקחל סיס, ועוד כהנה וכהנה.

אנו ניסלו הכוונה אלה ע"י ועדת החכונן המוסמכת, זה משרד הדתות
העתיה בכפורה שלא יכנס, סתה והועדה כוונת למשרד הנוים, אין לנו
כל ספק לגבי הוצאות העיריות.

כדי להעלים את החכונה ברצוננו לאנו קמו סנה כ סרו על האדריכל
החמי בן אורי אשר התמחה בעיתון 27/1105 מיום 27.10.67.

"... רק אחרת המסכה כללית על רכונן העיוני, אשרי ניסוח של כחוננות
העיונית, והגם אנולימי מוואי צייעת ע"י האדריכל, ניהו יתיה לעמוד
על החריצות המעיינות, כינו העונה ולשמה את הנוים, וכיחד לבונה הקאוב
המחייב חוסלים ואלמונים אדריכלים אנוחיים סחוריים כגון סלסלי
סדרונה וניו".

אנו פונים אליך כבוד ראש הממשלה בקריאת חוזרת לא לתמו יחד להסמכה
הכוחל המערבי מרעון העם למען הקמה ביה כנסת ולא להסמכה לכל שידור
"אשעי" חבא ליצור עובדות ככיוון זה.

בכבוד רב,

זאב א לוח

(מוזכר)

האישור
הממשלה
1967

הכותל המערבי אגודת שנים ארבעים ואלפיים בקונצרט הקטעים 29/10/67

האדריכל י. שיינברגר ספרט הכניות לשיפורים ברחבת
הכותל ופרופסור ב. סזר מפלה הצעות לפריכת חפירות
ארכיאולוגיות ליד הכותל ולחשיפת קטעים נוספים של
חלקו הדרומי.

המשך הדיון נדחה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

1911

העתק

א.ר.ז

מ ש ר ד / ה ח ו ן

ירושלים, י"ט תשרי תשכ"ח
23 באוקטובר 1967

פרדי

אישי

אל : שר הדתות

מאת: א. אשל, סגן המנהל הכללי, משרד החוץ

הנדון: הריסת מבנים ליד הכותל המערבי

כבוד השר,

הבאתי לידיעתך שר החוץ כעת כיעוררו בארץ כפכוכ החולף, את
סיכום ועדה השרים בנושא הנ"ל.

שר החוץ ביקשני להביע את מנאלתו כי הועדה הואיל לא להרשות
את התחלת עבודת ההריסה ליד הכותל עד תום העצרת האו"ם הנוכחית.

ב ב ר כ ה,

שריה אשל

העתק: שר החוץ

מר א. לוריא, מנכ"ל כנועל, משרד החוץ

ה ע ת ק

מסרד החוץ

ירושלים, י"ט בתשרי תשכ"ח
23 באוקטובר 1967

1404/9

ס ו ד י
א י ש י

אל : שר הדתות

מאת: א. אשל, סגן המנהל הכללי, מסרד החוץ

הנדון: הריסת מבני ליד הכותל המערבי

כבוד השר,

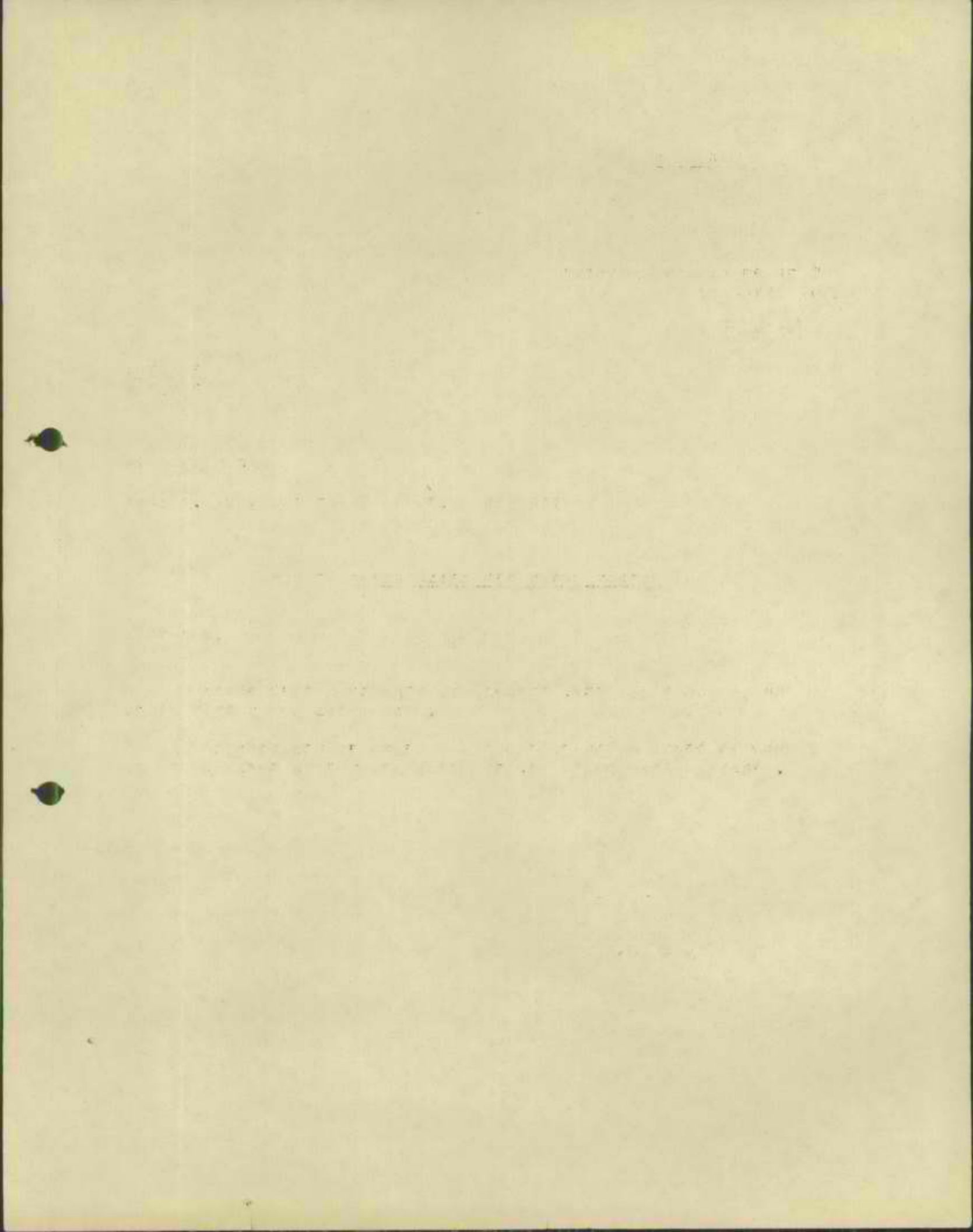
הבאתי לידיעת שר החוץ בעת ביקורו בארץ בטבוע החולף, את
סיכום ועדת המרים בנושא הנ"ל.

שר החוץ ביקשני להביע את סמאלתו כי הועדה תואיל לא להרשות
את התחלת עבודת ההריסה ליד הכותל עד תום עצרת האו"ם הנוכחית.

ב ב ר כ ה

(-)

אריה אשל

הכותל המערבי *לצד שבת ארבעה עשרה אלף הקיאות בקטנים 8/10/67*

שר הדתות מוסר סקירה על העבודות וההסדרים ליד הכותל המערבי.

מ ח ל י ט י ם לערוך סיור ליד הכותל המערבי.

חמשך הדיורן ברחה.

ח י ט י ם ב ה ב נ ע ל ת

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text in the first main line of the document.

Handwritten text in the second main line of the document.

Handwritten text in the third main line of the document.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or footer.

א.ז.ז

ירושלים, י' באב תשכ"ז
16 באוגוסט 1967

אלו השנים ז. ורהנטיב
א. אבן
ס. בנין
ס. דיין
י. יטעיהו
ס. קול
ח.ס. ספירא
י.ס. ספירא
א. טרון

כאן סוכייה הסטלה

הבני סוכייה להביא למסופת לבנה האלטה ס.ס. 732 על
הסטלה ביימינתה פירוט ז' באב תשכ"ז (13.8.67):

732. הסוכייה ליד הכותל המערבי
היחס למסוכייה יהודים בטר הכית

ס ח ל י ס י ס י

א. לפנות ועדת שנים לעפירה על הקדושות הקדושים,
אטר מרון בעליות הנלגנות למקדושות הקדושים לכל
הדתות והביא סקצוניה למסטלה.

הרכב הועדה: שר הדתות - יו"ר והשרים א. אבן,
ס. בנין, ס. דיין, י. יטעיהו, ס. קול,
ח.ס. ספירא, י.ס. ספירא, א. טרון.

ב. ועדת השנים הנ"ל תברר את השאלה על בקור יהודים
בהר הבית.

ב ב ד כ ה

יעל עוזמי

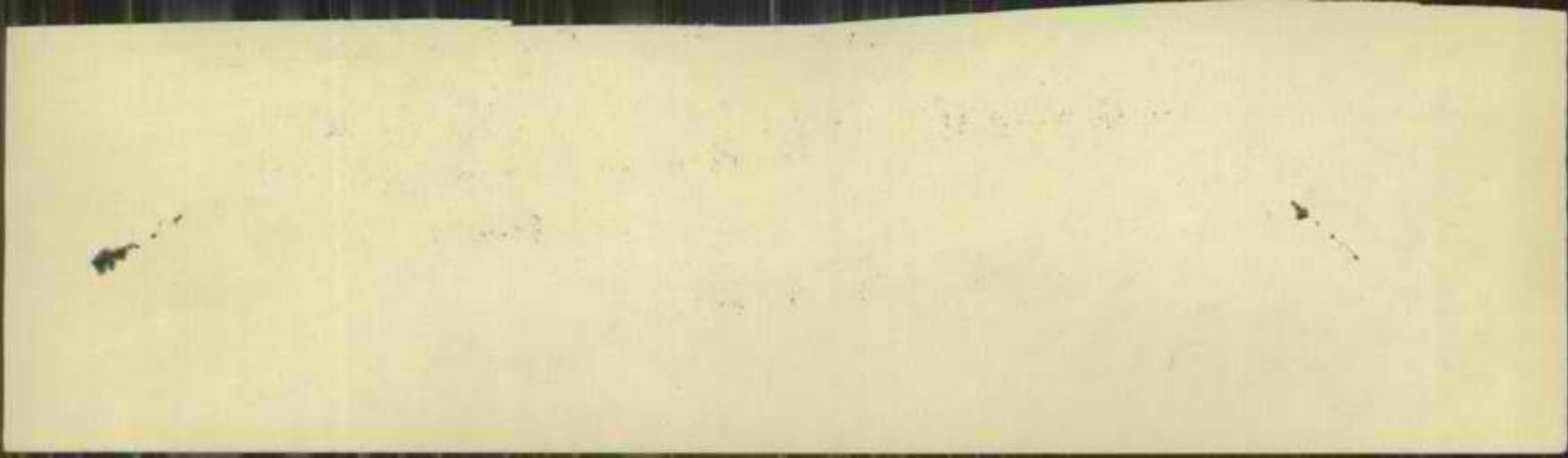
הכותל המערבי

19/8/67 יצאת לים אדומה 4 מקומות קצינים

חברי הועדה מעלים השגות והצעות בענין הכותל המערבי.

המשך הדיון נדחה.

ה י ש י ב ה ב נ ע ל ת

החלטה מס' 732 של הממשלה מיום ז' באב תשכ"ז (13.8.67)

732. הסדרים ליד הכותל המערבי
היחס למטענים יהודים בהר הבית

מ ח ל י ט י מ :

א. למנוח ועדת שרים לשמירה על המקומות הקדושים, אשר הדון בכפיות הנובעות למקומות הקדושים לכל הדתות והביא מסקנותיה לממשלה.

הרכב הועדה: שר הדתות - יו"ר והשרים א. אשכנזי, מ. בגין, מ. דיין, י. יעריהו, מ. קול, ח.מ. ספירא, י.ש. ספירא, א. שרון.

1) קול בעד ההצעה שהממשלה תחליט כי השימוש בכותל המערבי יועבר למסכות ששרד ראש הממשלה;

2) קולות בעד ההצעה שהממשלה תחליט על הסרה המחייבת בין גברים ונשים ליד הכותל המערבי).

ב. ועדת השרים הנ"ל תברר גם את השאלה של ביקור יהודים בהר הבית.

2077

0
1

ראש הממשלה פותח.

בדיון משתתפים: השרים י. ברזילי, מ. קול, י. ספיר, מ. בגין,
מ. דיין, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, פ. ספיר, ז. ורהפטיג,
א. ששון, ל. אשכול, י. בורג, י. גלילי.

ס ח ל י ס י ס:

(א) לסנות ועדת שרים לשמירה על המקומות הקדושים, אשר
תזון בבעיות הנוגעות למקומות הקדושים לכל הדתות
ותביא מסקנותיה לממשלה.

הרכב הועדה: שר הדתות - יו"ר והשרים א. אבן, מ. בגין,
מ. דיין, י. ישזיהו, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא,
א. ששון.

1) קול בעד ההצעה שהממשלה תחליט כי הספול בכותל המערבי
יועבר לסמכות משרד ראש הממשלה;
2) קולות בעד ההצעה שהממשלה תחליט על הסרת המחיצות בין
גברים ונשים ליד הכותל המערבי.

(ב) ועדת השרים הנ"ל תברר גם את השאלה של בקור יהודים בהר
הבית.

הכרתל המערב

לפני שנים אסתר ארזי
בדיקת הקצוות 13/8/67

סר הדתות פותח.

ט ח ל י ט י ס , בהססך להחלטת הועדה סירוס ד' בתסרי תסכ"ח
(8.10.67), להזמין ליטיבה הבאה את סתכנו רחבת הכרתל, האדריכל סיי צברגר
ואת פרופ' ב. סזר סהאוני ברסיסה העברית.

2079

רשות הגנים הלאומיים

רחוב איתמר בן-אבי 9, תל-אביב, טלפון 614661

27

מצבות האש

ס.י.

2079. האיסוף נעשה על סלע ברי
 מראש את כל קצי המוסד או אלו מאלו
 לא אחת סלע זה.
 אינו מלא כלפי אב
 אלא רק סלע זה.
 חקירה למילואי ולמי לוחם על הנתון
 שבו יוגדו נסך מנהגים אלו.

הנ"ל

הנ"ל

רשות הגנים הלאומיים

20 ביולי 1967

לכבוד
מערכת "דבר",
רחוב טייקין 45,
תל - אביב.

א.ג.א.

בכתבה שהתפרסמה בעתונכם היום (20.7.1967)
תחת הכותרת "רשות הגנים הלאומיים מתנגדת לחכירות
של שר הדמוות לגבי הכרתל המערבי", ברצוני לתקן
פרט אחד.

לא אמרתי לסופרכם הבכבד ש"שר הדמוות בזהג
במקום הטקודש ביותר לעם היהודי כאילו היה רכושו".

אודה לכם אם פרט זה יבוא על תיקונו.

בברכה,

י. יבאי